

Tartu Ülikool
Haridusteaduskond

Katre Tamm

KODU JA KOOLI KOOSTÖÖST
ROCCA AL MARE KOOLI ALGKLASSIDES

Magistritöö

Juhendaja: Inger Kraav

Tartu 2009

Resüme

Käesoleva magistr töö teemaks oli „Kodu ja kooli koostööst Rocca al Mare Kooli algklassides“. Töö eesmärgiks oli välja selgitada, milline on praegune olukord kodu ja kooli suhetes Rocca al Mare Kooli algklassides ning mida saavad kool ja lapsevanemad teha kooli-kodu koostöö arendamiseks. Eesmärgi saavutamiseks seati järgmised ülesanded:

1. välja selgitada, missuguseid kodu ja kooli vahelisi koostöövorme kasutavad Rocca al Mare Kooli algklasside õpetajad ning kas need on sobivaimad ka lastevanemate arvates;
2. välja selgitada peamised põhjused, mis takistavad Rocca al Mare Kooli algklasside õpetajate ja lapsevanemate arvates kõige enam kodu ja kooli vahelist koostööd;
3. välja selgitada, kuidas saaksid Rocca al Mare Kooli algklasside õpetajad ja lapsevanemad ise arendada ja täiustada kodu ja kooli vahelist koostööd.

Teemal „Kodu ja kooli koostööst Rocca al Mare Kooli algklassides“ läbiviidud empiirilise uurimuse meetodiks oli ankeetküsitlus. Uurimuses osales 105 isikut: 9 õpetajat ja 96 lapsevanemat - kõik Rocca al Mare Kooli klassiõpetajad ja nelja klassikomplekti (24 õpilast klassis, 1. – 4. klass) lapsevanemad.

Kooli ja kodu koostöö üheks aluseks on vanemate positiivne suhtumine kooli ja õpetajate vastu. Antud uuringust selgus, et valitud kontingendi Rocca al Mare Kooli algklasside lapsevanemate rahulolu kodu-kooli suhete ja lapse õpetajaga on kõrge: 80% i ankeedile vastanud vanematest on lapse õpetajaga väga rahul ja üldiselt rahul ning 70% i käesolevas uuringus osalenud vanematest hindab kodu-kooli suhteid väga heaks ja heaks. Nii vanemad kui ka õpetajad on seisukohal, et peamine initsiatiiv suhtlemiseks peaks tulema koolilt ja õpetajatelt. Koolis on kasutusel palju erinevaid koostöövorme, kuid tegelikkuses eelistavad vanemad vaid kaheksat konkreetset koostöövormi. Õpetajad on seisukohal, et kõige olulisem on kasutatavate koostöövormide variatiivsus, kusjuures märksõnaks on õpetaja paindlikkus. Peamiseks põhjuseks, mis takistab kodu ja kooli vahelist koostööd on ajapuudus ning liigne hõivatus, mis takistab kokkusaamiseks mõlemale osapoolle sobiva aja leidmist. Nii õpetajad kui ka lapsevanemad on seisukohal, et kodu ja kooli vahelise koostöö arendamiseks ja täiustamiseks on mõlemal osapoolel palju kasutamata võimalusi.

Uuritava kontingendi väikse arvu tõttu ei saa teha põhjalikke järeldusi kodu ja kooli vahelise koostöö kohta. Siiski annavad saadud tulemused võimaluse arendada ja täiustada kodu ja kooli vahelist koostööd Rocca al Mare Koolis ning on osaliselt interpreteeritavad ka teiste koolide kodu-kooli vahelise koostöö edendamiseks.

Summary

The title of this Master's studies graduation paper is "The Cooperation between Home and School at the Elementary Level of the Rocca al Mare School". The objective of the paper is to map the current situation describing the cooperation between home and school at the elementary level of the Rocca al Mare School and find out what school and parents could do to improve this cooperation. The following tasks were set to achieve the objective:

1. Find out what forms of cooperation the teachers at the elementary level of the Rocca al Mare School are currently using and whether parents consider them to be the most suitable ones;
2. Find out what are the main factors that in the opinion of the teachers at the elementary level of the Rocca al Mare School and parents inhibit the cooperation between home and school the most;
3. Find out how the teachers at the elementary level of the Rocca al Mare School and parents themselves could improve and enhance the cooperation between home and school.

The empirical material for the study "The Cooperation between Home and School at the Elementary Level of the Rocca al Mare School" was collected by the means of a questionnaire. The study involved 105 persons: 9 teachers and 96 parents – all class teachers of the Rocca al Mare School and parents of four classes (24 students in one class, forms 1-4).

One of the basic foundations of the cooperation between home and school is parents' positive attitude towards school and teachers. The current study shows that the selected quota of the parents of the children studying at the elementary level of the Rocca al Mare School are highly satisfied with the relationship between home and school and child's teacher: 80% of the parents who filled in the questionnaire are very satisfied or satisfied with child's teacher, and 70% of the parents who participated in the study rate the relationship between home and school as very good or good. Both parents and teachers agree that the main initiative for communication should come from school and teachers. The school uses different forms of cooperation but in reality parents prefer only eight forms of cooperation. In the teachers' opinion, the variety of the cooperation forms used is the most important factor whereas the teacher's flexibility is a key word. The main factors inhibiting the cooperation between home and school are the lack of time and the fact that people are excessively engaged which makes finding a time that would be suitable for both parties difficult. Both teachers and parents agree that both parties have not used all possibilities they have to improve and enhance the cooperation between home and school. The small number of people studied does not allow making extensive conclusions on the cooperation between home and school. However, the results of the study enable to improve and enhance the cooperation between home and school at the Rocca al Mare School, and can be partly used to improve the cooperation between home and school in the case of other schools.

Sisukord

Sissejuhatus	5
1. Kodu ja kooli koostöö	8
1.1. Kodu ja kooli koostöö erinevad käsitlused	8
1.2. Kodu ja kooli koostööd mõjutavad tegurid	12
1.3. Kodu ja kooli koostöö mõjust erinevate uurimustulemuste põhjal	14
2. Ülevaade kodu ja kooli koostööst Eestis	17
2.1. Kodu ja kooli koostööst Eestis esimestel iseseisvusaastatel	17
2.2. Kodu ja kooli koostööst ENSVs aastatel 1945 – 1990	19
2.3. Kodu ja kooli koostööst Eestis taasiseseisvuse algusaastatel (1991 – 2000)	21
2.4. Kodu ja kooli koostööst tänapäeva Eestis (2000 - 2009)	23
3. Erinevad kodu ja kooli koostöö vormid	28
4. Uurimustöö metoodika ja tulemused	31
4.1. Uurimustöö metoodika	31
4.2. Uuritava kontingendi iseloomustus	32
4.3. Õpetajate ankeeditulemuste analüüs	33
4.4. Vanemate ankeeditulemuste analüüs	46
Arutelu ja järeldused	64
Kasutatud kirjandus	72
Lisa 1: Küsimustik õpetajale	78
Lisa 2: Küsimustik vanematele	79

Sissejuhatus

Käesoleva magistritöö teema on „Kodu ja kooli koostööst Rocca al Mare Kooli algklassides“. Teema valik on seotud uurija isikuga - töötan Rocca al Mare Koolis õpetajana ja tunnetan selgelt selle teema olulisust kõigile osapooltele: õpetajatele, vanematele ja õpilastele.

Elame kiiresti arenevas infoühiskonnas, kus ühiskonnaväärtused on muutunud ja muutumas. Ühiskonnas toimunud muudatused on enesega kaasa toonud uued nõuded ka haridusele. Senisest enam tähelepanu tuleb pöörata kodu ja kooli koostööle. Kodu ja kooli koostöö on üheks olulisemaks teguriks soodsa õpikeskkonna kujunemisel, lapse arengu ja tema koolis toimetuleku toetamisel.

Kui varem oli kodu-kooli koostöö võtmeks õpetaja, kelle arvamus ja juhtnöörid olid autoriteediks lapsevanema jaoks, siis kaasaegne kodu-kooli koostöö keskendub protsessile – ühisele tegevusele, mille aluseks on partnerlussuhted (Lukk, 2007). Seda, et kooli ja kodu partnerluses võib peituda suurem haridusressurss kui paljudes, pelgalt kooli reformivates ettevõtmistes, väitis oma sõnavõtus hariduskonverentsil ka Peeter Kreitzberg (2009). Samuti on partnerluse mõistet rõhutatud ka Eesti hariduse jätkusuutlikkuse tagamisel (Säästev ... , 2005).

Koolid on alati toetanud vanemate panust laste sotsialiseerumise ja õppimisprotsessis. Kuid kooli ja kodu vaheline liit on aegade möödudes muutunud nagu ka funktsioonid ja rollid, mille täitmist vanematelt ja õpetajatelt oodatakse. Parim variant on see, kui kooli-kodu vaheline suhtlemine ei põhine ainult kahesuunalisel suhtlemisel ja koostegutsemisel, vaid ka koostööl (Adams & Christenson, 2000).

Adams ja Christenson (2000) leiavad, et kodu-kooli vaheliste suhete uurimine on vajalik, sest:

- see on esimene samm koostööl põhineva suhte loomiseks kodu ja kooli vahel laste õppimise ja arenemise nimel;
- õpetajad ja vanemad mõistavad erinevalt koostööga seonduvat;
- kodu-kooli koostöö mõjutab vanemate suhtumist ja käitumist lapse õpetajatesse;
- tihti hinnatakse kodu-kooli koostööd vaid ennustatavuse tasemel.

Lastevanemate kaasamist on mitu uurijat nimetanud peamiseks jõuks uues haridusstrateegias (Cassel 2003; Fantuzzo 1999; McNeal 1999, viidatud Lukk, 2007). Samas aga tunnevad vanemad, kes seisavad silmitsi muutuva haridus- ja õpikeskkonna

probleemidega, end ebakindlalt, mistõttu ei saa nad oma lapsi raskustes aidata. See seab koolide ette lisaks laste harimisele ka lastevanemate koolituse ülesanded (Lukk, 2007).

Koostöö tegemiseks on vajalik kõigi osapoolte ühine tahe ja huvi. Kui lapsevanemate osas on üldjuhul tegemist individuaalse tahteavaldusega, siis koolide kohustus koostöö tegemiseks tuleneb seaduslikult aluselt (Tamm, 2009). Riikliku õppekava üldosa põhimõtetes on kodu ja kooli koostöö kujunemise kohta kirjas, et „luuakse tingimused kõigi õpilaste ja iga õpilase arengu toetamiseks ning kaasatakse õpilane ja lapsevanem (eestkostja, hooldaja), õpilase õpiteed puudutavate küsimuste arutamisse ja selle üle otsustamisse“ (Põhikooli ja gümnaasiumi riiklik õppekava, 2002, 871). Ka lapsevanema kohustused kodu ja kooli vahelise koostöö tegemisel vajaksid vähemalt kooli tasandil reguleerimist ning kool jälle ei vaja selleks seaduslikku alust, et mõista ja väärtustada kodu ja kooli vahelist koostööd ja vastastikust suhtlemist (Tamm, 2009).

Ei ole olemas ühist ja kõigile koolidele sobivat mudelit koostööks – iga kool peab välja töötama oma, arvestades kooli ja vanemate huve, tugevusi ja vajadusi (Chandler ja Chen, 2001). Rocca al Mare Koolis väärtustatakse kodu ja kooli vahelist koostööd. Kooli üheks olulisemaks eesmärgiks on olla kodule partneriks lapsele arengukeskkonna loomisel. Kodu ja kooli teineteist täiendava kasvatustegevuse tulemuslikkuse aluseks on ühtsetest kasvatuseesmärkidest lähtuv koostöö, mille käigus integreeruvad ühised huvid ja vastutus lapse kasvatustulemuste eest. Rocca al Mare Kool oli kõige esimene kool Eestis, kus juba aastal 2000 alustati arenguestlustega ning aastal 2002 võeti kasutusele õppeinfosüsteem E-kool. Kooli juhtkond ja õpetajad on ühisel seisukohal, et kodu ja kooli vahelise koostöö arendamiseks on tarvis selgusele jõuda, milline on praegune olukord kodu ja kooli suhetes ning mida saavad kool ja lapsevanemad teha kooli-kodu koostöö arendamiseks. Selle väljaselgitamine on käesoleva uurimistöo peamine eesmärk. Eesmärgi saavutamiseks on seatud järgmised ülesanded:

1. Välja selgitada, missuguseid kodu ja kooli vahelisi koostöövorme kasutavad Rocca al Mare Kooli algklasside õpetajad ning kas need on sobivaimad ka lastevanemate arvates.
2. Välja selgitada peamised põhjused, mis takistavad Rocca al Mare Kooli algklasside õpetajate ja lapsevanemate arvates kõige enam kodu ja kooli vahelist koostööd.
3. Välja selgitada, kuidas saaksid Rocca al Mare Kooli algklasside õpetajad ja lapsevanemad ise arendada ja täiustada kodu ja kooli vahelist koostööd.

Magistritöö koosneb neljast peatükist ning arutelust ja järeldustest. Esimene peatükk annab teoreetilise ülevaate kodu ja kooli koostöö erinevatest käsitlustest, koostööd mõjutavatest teguritest ja koostöö mõjust erinevate uurimustulemuste põhjal. Teine peatükk annab

ajaloolise ülevaate kodu ja kooli koostööst Eestis alates esimestest iseseisvusaastatest tänapäevani. Kolmandas peatükis tuuakse välja erinevad kodu ja kooli koostöö võimalused. Neljas peatükk annab ülevaate uurimustöö meetoditest ning tulemustest.

1. Kodu ja kooli koostöö

1.1. Kodu ja kooli koostöö erinevad käsitlused

Tänapäeva ühiskond liigub uue elustiili suunas, mis seab uued nõuded ka haridusele ning ainult need koolid, mis käivad kaasas pidevate muutustega, suudavad pakkuda lastele haridust, mis tagaks neile edu hilisemas elus. Kooli õpikeskkonna reorganiseerimisel tuleb lähtuda kõigi osapoolte – juhtkonna, õpetajate, õpilaste ja lapsevanemate – koostööprintsiibist, sest mida ühtsem on lapse kasvatusena tegelev võrgustik, seda tugevam on selle mõju lapse arengule. Seepärast tulebki senisest enam tähelepanu pöörata kooli koostööle lapsevanematega. Alljärgnevalt on välja toodud kooli ja kodu koostöö erinevad käsitlused.

Kooli koostöö koduga on lapse tervikliku arengu seisukohalt üks määravamaid võtmefaktoreid, tagades kõikide osapoolte kaasamise ühise eesmärgi saavutamiseks (Lukk, 2007).

Lapse arengut mõjutavad paljud keskkonnad, süsteemid, protsessid ja nähtused. Neist kaks suurema mõjuvõimuga süsteemi on kodu ja kool. Lapse jaoks on kõige olulisem tema pere, kool on lapse arengu toetamisel abimees. Kooli juhtkond ja õpetajad peavad tegutsema koostöös lapsevanematega oma õpilaste harmoonilise, järjepideva ja mõtestatud arengu nimel. Koostegutsemise õnnestumiseks peavad olema kõigile kehtestatud kindlad reeglid – nõudmised, selged väärtushinnangud ja põhimõtted, mis on teineteisemõistmise aluseks (Rohtma, 2004).

Nii kodul kui ka koolil on oluline osa lapse sotsialiseerumises. Toetades, õpetades, kiites ja arvustades – kõik selleks, et püüda säilitada mingi kindla ühiskonnatüübi uskumusi, moraali ja sotsiaalseid ootusi. Üksteisemõistmine ja samasugused sihid on prioriteediks koostöös lapsevanemate ja õpetajate vahel. Hästi töötava koostöö puhul jagavad mõlemad osapooled omavahel seotud kohustusi ja õigusi võrdselt ning võivad protsessi sekkuda. Oluline on vastastikune austus üksteise oskuste ja teadmiste vastu, aus ja mõistev suhtlemine, avatud ja kahepoolne info jagamine, kooskõlastatud eesmärgid ning kahepoolne planeering ja otsuste tegemine (Adams & Christenson, 2000).

Vanemate koostööd kooliga mõjutavad mitmed faktorid. Üheks tähtsamaks on kooli valmisolek suhelda erinevat tüüpi vanematega. Koolipraktika näitab, et vanemate hõlmamine erinevatesse programmidesse, kooliüritustesse või ka lihtsalt lapse oskuslik abistamine kodus suurendab vanemate koostöötahet. Uurimused toovad esile, et

vanematega koostöö puhul on määravaks osapooliks õpetaja ja kool. Koolid peaksid andma vanematele vajaliku koolituse, kuidas olla hõlmatud lapse haridusse nii kodus kui ka koolis (Hill & Taylor, 2004).

On igati mõistetav, et õpetaja on tihti esimene spetsialist lapste tundmise alal, kelle poole vanem abi saamiseks pöördub. Seepärast on õpetaja kohuseks täpselt läbi mõelda, kuidas defineerida koostööd ning milleks ja kelle huvides ta seda teeb. Vanemate toetamine, nende aktsepteerimine sellistena nagu nad on, toetavad usalduse teket ja soodustavad koostööd (Browne & Gordon, 2004).

Kooli ja kodu vahelise koostöö peamine eesmärk on suurendada õpilase motivatsiooni, saavutusi ja edukust koolis (Epstein, 1992).

Kodu ja kooli ühine eesmärk on laps – tema areng ja edu. Lapse edasijõudmist koolis mõjutab negatiivselt vaenulikkus ja usaldamatus kodu ja kooli vahel (Lightfoot, 1978).

Koostöös on oluline vastastikune respekt: see eeldab nii õpetajalt kui ka lapsevanemalt teineteise tähelepanelikku kuulamist ning vastastikuste seisukohtade arvestamist. Üksteist arvestav ja mõistev suhe saab tekkida mitmesugustes õpetaja ja vanemate ühistegevustes. Koostöömudeli võtmeelemendid on kahesuunaline kommunikatsioon, vastastikune toetus, ühine otsustuste vastuvõtmine ning õppimise tähtsustamine koolis ja kodus (Talts, 2001).

Allmanni (2004) väitel peitub eduka koostöö võti partnerluses – see tähendab osapoolte vastastikust valmisolekut suhelda, tunda huvi, olla salliv ning arvestada vastastikuste kogemustega. Ainult mõlema osapoolle avatus ja koostöö asjatundlikkus tagab lapse eduka arengu. Samas peab arvestama ka sellega, et partnerluse põhimõtte koostöös vajab väljakujunemiseks aega.

Koostöö kooli ja kodu vahel mõjub hästi lapse arengule ning on üheks lapse eduka arengu peamiseks aluseks (Mortimore et al., 1988, viidatud Fullan, 2006).

Koostöö on kõige efektiivsem siis, kui õnnestub lapsevanemad kaasa haarata koolis toimuvasse tegevusse. Enamasti ei ole see aga kerge, paljuski on takistuseks õpetajate eelnev negatiivne suhtumine ja lapsevanema enese hirmud seoses kooliga. Vanemate ja õpetaja selge ja positiivne suhtlemine annab lapsele tugeva impulsi ning laps tajub, et täiskasvanud hoolivad temast ja soovivad, et ta oleks õnnelik (Browne & Gordon, 2004).

Talts (2001) märgib, et koostöö on aus ja avatud suhtlemine, mis põhineb partnerlussuhetel, kus mõlemad pooled püüavad anda oma võimalustest lähtuvalt parima ühise eesmärgi nimel. Enamik vanemaid on oma lastesse väga kiindunud ning kaitsevad neid, kuid emotsionaalne kiindumus toob kaasa tublisti subjektiivsust. Vanemad ei suuda alati näha

lapse tegelikke võimeid ja vajadusi. Sellisel juhul on oluline, et õpetaja aitaks tuua suhetesse objektiivsust, arutades vanematega, mis on lapsele antud olukorras parim.

Vanemate koostööd kooliga mõjutavad mitmed faktorid. Üheks tähtsamaks on kooli tahe suhelda erinevat tüüpi vanematega. Koolipraktika näitab, et vanemate hõlmamine erinevatesse programmidesse, kooliüritustesse või ka lihtsalt lapse oskuslik abistamine kodus suurendab koostöötahet. Uurimused toovad esile, et vanematega koostöö puhul on määravaks osapooliks õpetaja ja kool, mitte vanema päritolu, haridustase, perekonna suurus või perekonnaseis (Hill & Taylor, 2004).

Talts (2001) on esitanud kuus kontseptuaalselt erinevat lähenemismudelit kodu ja kooli vahelisele koostööle:

- **KAITSEV MUDEL.** Põhiline on hoiduda konfliktidest õpetaja ja lapsevanema vahel. Lapse õpetamise eest kannab hoolt kool, vanem aga hoolitseb selle eest, et laps jõuaks õigeks ajaks kooli ning tal oleksid kaasas vajalikud õppevahendid. Vanema sekkumist ei peeta vajalikuks.
- **EKSPERTMUDEL.** Õpetajad peavad end ekspertideks kõigis laste arengut ja kasvatust puudutavates küsimustes. Nad üritavad kontrollida kõiki otsustusi, vanemate osa on vaid passiivselt vastu võtta last puudutav info ja korraldused. Selle mudeli puhul tunnevad vanemad end liiga sõltuvana õpetajast. Õpetajad ei saa jälle olulisi teadmisi lapse kohta, mida vanemad nendest paremini valdavad. Ühepoolne kontakt ei lase aga õpetajal märgata vanemate probleeme, mis võivad mõjutada lapse toimetulekut koolis.
- **ÜLEKANDEMUEL EHK ÕPPEKAVA RIKASTAMISE MUDEL.** See mudel kaasab vanemaid kooli eesmärkide elluviimisse ning sobib õpetajatele, kes küll peavad end lapse arengu peamiseks ekspertideks, kuid tunnistavad ka vanemate osa kooli eesmärkide elluviimisel. Kaasamise keskmes on kooli õppekava arendamine. Selle mudeli kasutamine eeldab õpetajatelt täiendavaid oskusi vanemaid suunata ja nendega efektiivselt koostööd teha. Koostöö õnnestumine tagab vanemate rahulolu ning muudab nad õpetajast vähem sõltuvaks.
- **TARBIJALIK MUDEL.** See lähenemisviis näeb vanemaid eelkõige lapsele haridusteenuse tellijana. Õpetajad tegutsevad kui konsuldandid, aga vanemad otsustavad, mida on vaja teha. Kuna vanemad võtavad otsused vastu ja kontrollivad nende elluviimist, siis on nad märksa rohkem rahul koolis toimuvaga ning tunnetavad end ka vanematena palju kompetentsematena. Alati ei ole aga vanem, eriti kui tema lapsel on mingi erivajadus, suuteline tegema lapsele kõige sobivamat valikut.

- **VASTASTIKUSE KOOSTÖÖ MUDEL.** See on mudel, kus arvestatakse mõlema poole tugevaid külgi. Õpetajaid peetakse ekspertideks laste kasvatamise ja õpetamise vallas, vanem aga tunneb paremini lapse iseärasusi ja harjumusi (Talts, 2001).

Efektiivse koostöö strateegiad on erinevad, sõltudes osapoolte huvidest, vajadustest ja ressurssidest. Chandler ja Chen (2001) pakuvad välja eduka ja efektiivse koostöö meelespea:

- Ei ole olemas ühist ja kõigile koolidele sobivat mudelit koostööks – iga kool peab välja töötama oma, arvestades kooli ja vanemate huve, tugevusi ja vajadusi.
- Koolitamine on koostöö üks väga vajalik osa – nii kool kui kodu vajavad teadmisi ja oskusi koostööks.
- Eduka koostöö alus on suhtlemine – isegi hiilgavalt planeeritud koostöö luhtub kui osapooled ei suhtle omavahel.
- Koostöö võtmeks on paindlikkus ja mitmekesisus – kaasa aitavad erinevate koostöövormide leidmine ja rakendamine.
- Tuleb varuda aega ja kannatust – muutuste elluviimine võtab aega, tihti kaasnevad ühe probleemi lahendamisega hoopis uued (Chandler & Chen, 2001).

Töö lapsevanematega on üheks olulisemaks kooli ülesandeks, mistõttu tuleb sellele koostöövaldkonnale eraldi tähelepanu pöörata. Kui vanemad mõistavad oma rolli ja võimalusi kodu ja kooli vahelises suhtlemises, siis aitab see neil olla oma laste akadeemilisel edasijõudmisel koolis efektiivselt toeks. Kodu ja kooli vaheliste suhete vajaliku muutuse sisu seisneb selles, et vanemad ja õpetajad ei töötaks enam eraldi, vaid ühiselt lapse arengu toetamise nimel (Musti-Rao, Cartledge, 2004).

Peamised punktid, mida tuleb arvestada kodu ja kooli vahelise koostöö organiseerimisel on järgmised (Carlisle et al., 2005; Driessen et al., 2005; Evertson & Weinstein, 2006; Hutchinson, 2007):

1. **LAPSE JA PEREKONNA TUNDMINE:** lapse arengu toetamiseks on õpetaja jaoks oluline tunda iga last ning tema perekonda, et selgitada välja nii lapse kui ka pere tugevad küljed ja nendest lähtuvalt seada põhilised fookused, mille alusel organiseerida koostööd vanematega (Carlisle et al., 2005).
2. **LAPSEVANEMATE JA ÕPETAJATE KOOSTÖÖ:** selle aluseks on koostööd soodustava keskkonna loomine, kus kõik perekonnad tunneksid oma vajalikkust ning seda, et neid hinnatakse. Kui vanemate ja õpetaja vahelisi suhteid ei suunata otseselt partnerluse ja empaatia eesmärgist kantuna, siis võivad need muutuda võistlevaks ja vastanduvaks (Driessen et al., 2005).

3. **KOOLI-KODU KOOSTÖÖVORMIDE VARIEERIMINE:** kooli ja kodu vaheliste koostöövormide puhul peab arvestama, et konkreetse perekonnaga töötamiseks ei ole võimalik ette anda ideaalselt sobivat mudelit. Õpetaja peab mõistma, et ainult erinevate koostöövormide varieerimisel on võimalik leida erinevatele peredele sobivad variandid (Evertson & Weinstein, 2006).
4. **LAPSEVANEMATE JA KOOLI KOOSTÖÖ:** siia alla kuulub lapsevanemate kaasamine kooli arendustöösse, mille üheks eelduseks on lapsevanemate koolitamine ehk vajalike eelteadmiste andmine. Kooli ülesandeks on korraldada vanematele koolitusi, mis aitavad neil mõista oma rolli kooli võrdväärse partnerina nii õppetöö korraldamisel kui oma lapse juhendamisel (Hutchinson, 2007).
5. **USALDUSE LOOMINE:** hästitoimiva koostöö aluseks on partneri vajaduste ja väärtuste tunnistamine. Usaldusliku ja väärtustest lähtuva koostöö neli peamist elementi on ühiste väärtuste loomine, nende määratlemine, tasakaalustamine ja uuendamine (Carlisle et al., 2005).

1.2. Kooli ja kodu koostööd mõjutavad tegurid

Traditsiooniliselt on lastevanematega kohtumiseks olnud nii klassi- kui ka üldkoosolekud, erilisel vajadusel ka individuaalsed kohtumised. Lapsevanemad sooviksid enamasti tulla kokkusaamistele, kus nad saavad ise olla rohkem osalised ja arutada teemadel, mis on neile huvipakkuvad ja aktuaalsed. Õpetaja ja lapsevanem on erineva kogemusliku taustaga ning selleks, et nad moodustaksid lapse kasvatamisel meeskonna, on vajalik küllaldane infovahetus ja arutelud (Browne & Gordon, 2004).

Talts (2001) väidab, et kodu ja kooli vahelise koostöö positiivse mõju rakendamine lapse arengu huvides on alati olnud kooli üks olulisemaid taotlusi. Kuid sageli põrkavad mõlemad osapooled mitmele barjäärile, mille ületamine eeldab peale üldlevinud koostöövormide ka vastastikuse suhtlemise oskust. Tulemusliku vastastikuse suhtlemise eelduseks on oskus teist inimest ära kuulata, anda tagasisidet ja vajadusel ka nõustada. Nende oskuste õppimine nõuab aga spetsiaalset treeningut, mistõttu oleks see tingimata vaja lülitada õpetajakoolituse programmidesse. Samuti on Taltsi arvates ülimalt oluline haarata koolitusse ka lapsevanemad, avardamaks nende visiooni oma rollist lapse arendamisel ja toetamisel koolielus. Kooli arendustegevuses peaks vanemate kaasamine

kooliellu olema üks võtmeküsimusi, et aidata lõhkuda barjääre kahe samu eesmärgi taotleva osapoole vahel.

Vanemad ja haridustöötajad defineerivad lapsevanema osalemist koolielus erinevalt. Vanemate mõistes on see rohkem ühiskonnast lähtuv, eeldades lapse eest hoolitsemist ja tema kooli saatmist. Pedagoogid leiavad aga, et vanema osalemine koolielus tähendab vanemate reaalsel kohalolekul lapse õppeasutuses. See viitab vanemate osalusele oma lapse haridusteel, mis algab käitumisest tuginedes tõekspidamistel ning jõuab välja otsese suhtlemiseni kooli töötajatega. Üksteise väärsti mõistmine viib rahulolematuseeni, kus õpetajad süüdistavad lapsevanemaid lapse probleemides ning vanemad tunnevad ennast alahinnatuna jõupingutustes, mida nad on teinud oma lapse heaks (Anderson & Minke, 2007).

Kikas (2006) on seisukohal, et kuigi tänapäeval kasvavad lapsed väga erineva koosseisu ja struktuuriga perekondades, ei ole oluline mitte perekonna koosseis, vaid vanemate kompetentsus, oskused ja hoiakud. Hariduse kõrge väärtustamine kodus ning vanemate valmisolek ja oskused last koolitöös aidata on seotud lapse akadeemilise edukusega koolis. Vanemad on aga erinevate oskuste ja hoiakutega ning tulemusliku kodu ja kooli vahelise koostöö eesmärgiks ongi saavutada võimalikult suure hulga vanemate kaasamine lapse arengu ja heaolu nimel. Õpetajate ülesandeks on luua võimalused koostööks võimalikult paljude erinevate hoiakute, väärtuste ja oskustega vanematega. Kooli ja kodu vahelise koostöö arendamisel on oluline kooli tasemel koordineeritud tegevus. Heade koostöösuhte korral on õpetajal lihtsam kaasata lapsevanemaid kooliellu ning olla tegevuste kooskõlastamise initsiaatoriks.

Kikas (2006) väidab, et koostööd takistavad tegurid võivad olla nii õpetaja- kui ka vanematepoolsete. Uurimused on näidanud, et vanematepoolseteks suurimateks takistusteks on nende alaväärsustunne, eelnev halb kogemus kooliajast, eelarvamused, piiratud teadmised koolist ja lapse abistamise viisidest, majanduslikud ja emotsionaalsed probleemid. Õpetajatepoolsete takistustena on märgitud nende vähest usku vanemate võimetesse last aidata, stereotüüpsed ettekujutused vanematest, oskamatus suhelda, piiratud ettekujutus „heast“ perekonnast. Mõlemapoolseteks takistavateks faktoriteks on kiirus, koolitraditsioonid (näiteks koosolekute pidamisel) ning võimaluste puudumine.

Enamasti ootavad lapsevanemad, et õpetaja astuks kontakti loomisel esimese sammu. Milleks oodata ja kõhelda, kui on näha, et asjad ei laabu. Vanemaid peaksid julgustama uurimistulemused, mille järgi lapse edukale toimetulekule koolis on kodune toetus väga oluline. Lapsevanemad saavad oma lapsi nende kooliprobleemides abistada vaid siis, kui

ületavad ise oma hirmu kooli ees. Lapsevanemad näevad oma last sageli hoopis teistsugustes olukordades ega oska teda eakaaslastega võrrelda. Vanemate seisukohad, miks laps on raskustesse sattunud ja kuidas teda aidata, ei pruugi õpetaja arvamusega kokku langeda. Vastastikune arusaamade tundmine aitaks nii õpetajatel kui vanematel last paremini mõista, asjad selgeks rääkida ja ühiselt tekkinud probleemile lahendust otsida. See on küll aeganõudev, kuid kindlasti ka tulemuslikum (Kikas, 1997).

Watson (2003) väidab, et õpetajate ja lapsevanemate vaheline suhtlus peaks olema võimalikult tõhus. Oluline on tunda õppida vastastikuseid ootusi. Vanemad soovivad, et õpetajad annaksid neile konkreetset infot. Käitumisteooriad ja kognitiivsed analüüsid neid enamasti ei huvita. Vanemad tahavad konkreetset teada, kui hästi nende poeg või tütar toime tuleb, ning millised on tema saavutused teiste õpilaste või klassi keskmisega võrreldes.

Seda, et hästitoimiva koostöö aluseks on kõikide partneri vajaduste ja väärtuste tunnistamine, on rõhutatud ka Eesti inimaregu aruandes (2008).

1.3. Kodu ja kooli koostöö mõjust erinevate uurimistulemuste põhjal

Erinevad uurijad on otsinud põhjusi, miks on mõned õpilased edukad ja teised mitte, missugused tegurid mõjutavad lapse kooliedukust positiivselt. Üha enam uurijaid on jõudnud seisukohale, et perekond ja kool jagavad mõlemad vastutust laste kooliedukuse ees. Vahel võivad kodu ja kool kujutada endast väga erinevaid subkultuure ning seetõttu ongi kohanemisprotsessis kaalukas sõna pere ja kooli vastastikusel koostööl.

Coleman (1998) on avaldanud arvamust, et kooli ja kodu vaheline koostöö määrab kindlaks õpilase tahtmise ja valmiduse õppida, kujundab suuresti suhtumise kooli ja õppimisse üldiselt ning mõjutab lapse saavutuste taset. Colemani arvates loob vanemate osalus koolielus lapse koolituseks ekstra ressursi, mis mõjutab eelkõige lapse käitumuslikku väljundit. Näiteks lapsevanemad, kes vestlevad oma lapsega koolist ning osalevad tihedalt koolielus, edastavad sel moel alateadlikult oma lapsele sõnumi kooli ja hariduse tähtsusest. Hariduseesmärgid ütlevad selgelt, et iga kool peab aktiivselt kaasama vanemaid partnerlusse, et toetada kooli ja kodu vahelist kontakti. Empiirililine uurimus perede osaluse kohta koolielus on näidanud positiivset seost konkreetse vanemliku osaluskäitumise ja konkreetse õpilase õppetulemuste vahel (Fantuzzo, 2000).

Pidev infovahetus kooli ja kodu vahel parandab õpilase akadeemilisi saavutusi ning vähendab psühholoogilist survet (Adams & Christenson, 2000).

Ameerikas Minnesota osariigis läbiviidud uurimus (Balli, 1997) näitas, et vanemapoolne abistamine koolitöodes tõstab lapse õppimisvõimet, parandab õpitulemusi ja motiveerib last õppima. Lisaks nimetatud positiivsetele tulemustele väitsid kõik lapsed, et vanemaga koos õppimine on lõbus ja huvitav tegevus, mis tuleb kasuks ka vanema ja lapse vahelistele suhetele.

Epstein (1992) on veendunud, et õpetajad, kes sageli haaravad vanemaid laste õpetamisse, hindavad kõiki vanemaid teiste õpetajatega võrreldes keskmiselt kõrgemalt ja ei tee nii palju stereotüüpseid otsustusi vanemate kohta. Ta lisab, et vanemate osalus aitab kaasa efektiivsemale õppimisele, edukamate õpilaste tekkele ja positiivsemale koolikliimale.

Vanemate osalus lapse õpingutes mõjub positiivselt ka laste emotsionaalsele arengule ja kasvatab enesest lugupidamist (Shepard et al., 1999).

Õpilased peaksid tunnetama, et nii vanemad kui kool on pühendunud nende heaolule. Uurimused on näidanud, et sellise liidu tulemuseks on lapse isiklik ja akadeemiline areng. Õpetaja peab edasi andma soovi, et kool tahab töötada koos vanematega ning et see on koht, kus laps on esikohal. Eesmärgiks on, et vanematel kujuneks arusaam jätkuvast vajadusest olla oma lapse läheduses, teada tema edusamme, hirme ja muresid (Coughlin, 1996).

Hilli & Taylori (2004) andmetel kinnitavad uuringud seost vanemate kooliga seotuse ja lapse akadeemilise edasijõudmise osas. Nooremate õpilaste jaoks on lapsevanemate koostöö õpetajaga seotud nende õppeedukusega ning ka sotsiaalse arenguga.

Uurimused on näidanud, et koostöö ja vastastikune suhtlemine kooli-kodu tasandil on paremaks teinud kooli sisekliimat, suurendanud vanemate oskusi ja juhendamist, lähendanud omavahel perekondi nii koolis kui ka ühiskonnas. Samuti on see aidanud lapsi valikute tegemisel nii koolis kui elus (Christenson, 2004).

Tiia Pedastsaar ja Larissa Vassiltshenko on 1997. aastal läbiviidud uurimusele toetudes väitnud, et kui kool ja pere koordineerivad oma tegevust, et lapse õpi- ja kasvukeskkond oleks igati soodsam, mõjutab see lapse edasijõudmist koolis positiivselt. On väga oluline, et vanemad ja õpetaja suhtleksid omavahel, sest kui vanemad suhtlevad regulaarselt õpetajaga, püüavad mõista kooli nõudmisi ning suhtuvad kooli positiivselt, saavad nad koolis toimuvast adekvaatse pildi. Õpetaja omakorda suheldes lapsevanematega tajub paremini lapse iseärasusi ja oskab nendega arvestada.

Kooli koostöö koduga on lapse tervikliku arengu seisukohalt üks määravamaid võtmefaktoreid, tagades kõikide osapoolte kaasamise ühise eesmärgi saavutamiseks. Sellest lähtuvalt uuriti lastevanemate kaasamist Eesti koolides lastevanemate hinnangutes.

Tulemuste põhjal võib väita, et lapsevanemad usaldavad kooli ja õpetajaid, nad on valmis suuremaks koostööks ning sooviksid enam võimalust kooli arengu kujundamisel kaasa rääkida. Kooli ja kodu koostööd aitaks tõhustada koostöövormide varieerimine, mis praegu piirdub vaid kõige traditsiooniliematega: lastevanemate koosolekute, lahtiste uste päevade ja õpetaja-lapsevanema vestlustega. Koolid peaksid enam pöörama tähelepanu lastevanemate koolitustele, mis toetaks lastevanemaid ning aitaks neil paremini mõista lapse arenguga seotud probleeme (Lukk, 2007).

2. Ülevaade kodu ja kooli koostööst Eestis

2.1. Kodu ja kooli vahelisest koostööst Eestis esimestel iseseisvusaastatel

Esimestel iseseisvusaastatel toimus rahvuspedagoogika kiire areng, mis tõi kaasa paljude pedagoogikateadlaste esilekerkimise (C.H.Niggol, P.Pöld, A.Elango, J.Käis, J.Tork jt). C.H.Niggol, Tartu Õpetajate Seminari õppejõud, publitseeris mitmeid pedagoogikaalaseid teoseid, millest ulatuslikum oli 5-köiteline teos "Kasvatuse radadel" (1921-1922). C.H.Niggol oli esimene, kes peatus pikemalt ka kodu-kooli suhetel. C.H.Niggol väitis, et vaid ühistöö eesmärgistatus ja süsteemsus viib sihile. Ta rõhutas, et õpetaja jaoks on väga oluline tundma õppida iga koolilapse kodust elu-olu, sest sealt tuleb koolmeistrile lapse mõistmine. Ta soovitas kodu külastada oma äranägemise järgi, kuid nii sagedasti kui võimalik (C.H.Niggol, 1921).

"Kus vanemad ja kooliõpetajad ühele poole ja ühteviisi ettesäetud kõrgema sihi poole püüavad, seal on kätte saadud, mida pidi kätte saama: kokkukõla kodu ja kooli vahel" (C.H.Niggol, 1921).

Pedagoogikaprofessor P.Pöld on samuti väärtustanud kodu ja kooli koostöö. P.Pöld arvas, et perekond on "loomulik ja tarvilik kasvatusasutis", mida mingi teine asendada ei saa. P.Pöld on öelnud: "Alates sellest eluaastast, kui laps hakkab koolis käima, hakkab perekond oma vastutust jagama kooliga. Tuleb ainult leida kooli ja kodu vahel kooskõla, õige tööjaotus ja koostöö" (P.Pöld, 1932).

30-ndatel aastatel sai kasvatusliku selgitus- ja uurimistöö keskpunktiks Koduse Kasvatuse Instituut (KKI), mille esimeheks oli koolinõunik mag. A.Kurvits ja juhatajaks mag. A.Elango. KKI-i eestvõttel ilmus mitmeid brošüüre abistamiseks lapsevanemaid kasvatustöös.

A.Kurvitsa seisukoht oli, et lapsevanemate ligitõmbamine koolile on mõjuvamaks abinõuks kooli ja koduse kasvatuse ühtlustamiseks. A.Kurvits pidas koolinõunikuna vajalikuks, et koolide juurde asutataks lastevanemate kogud, hoolekogud ja õppenõukogud, kust ka lapsevanemate esindajad osa võtaksid. "Koostöö on kõige soodsamaks teeks õigete kasvatuspõhimõtete ja -viiside levitamiseks. Selleks peavad kaasa aitama kõigepealt õpetajad, siis teised haridustegelased, teadlikumad lapsevanemad ning kõik hariduse ja kooli sõbrad" (A.Kurvits, 1937).

A.Kurvits tõi brošüüris "Kool ja kodu kasvatusteguritena" (1937) välja omapoolsed soovi(tuse)d õpetajale ja lapsevanemale. Kuna need on aktuaalsed ka tänapäeval, toon need alljärgnevalt välja:

- **Soove õpetajale:**

1. Kanna enese hinges heasoovlikkust ja usaldust õpilase ja tema vanemate vastu usus, et lapse kasvatamine ja arendamine on tema vanemate südamele kõige ligemal.
2. Sõnasta ja põhjenda kõik kooli nõuded õpilase suhtes selgelt ja arusaadavalt. Ole eriti täpne ja põhjalik õpilase hindamisel. Anna õpilasele ja tema vanemaile õigel ajal õiget nõu ja juhatust lapse juures märgatavate puuduste kõrvaldamiseks. Lapse nõrkusi saab kõrvaldada kõige paremini teda huvikohasesse tegevusse rakendades ja seda toetades.
3. Ära koorma õpilast kodus üleliigse mehaanilise tööga või mälumaterjali tuupimisega, mille otstarvet on raske pedagoogiliselt põhjendada. Tea, et laps vajab vaba aega mängimiseks, vabas õhus liikumiseks ja tegelemiseks oma huvialadel ja enese algatusel.
4. Loo alaline ja püsiv kontakt lastevanematega. Püüa ja ole valmis andma igale lapsevanemale erapooletut seletust õpilase käitumise ja õppimise kohta koolis. See on kõige otsesem ja kindlam tee lapsevanema usalduse võitmiseks. Määra kindel kõnetund mõnel nädalapäeval, et lapsevanemate kõnelus sinuga ei kannaks kunagi erakorralisuse ilmet.

- **Soove lapsevanemale:**

1. Suhtu õpetajasse ja kooli püüetesse usaldusega, teades, et õpetajal on palju hoolt, muret ja raskusi sinu lapse kasvatamisega.
2. Ära laima kunagi õpetajat ja ära räägi temast avalikult ja lapse kuuldes paha: sellega raskendad oma lapse kasvatamist, mis nõuab leplikku vaimu kooli ja kodu vahel.
3. Näe õpetajas enese abilist, teadlikku ja oskajat kaastöölist, kelle ülesannete hulka kuulub ka sinu lapse kasvatamine, mida ta püüab juhtida täieliku vastutustundega lapse tuleviku ja ühiskonna huvides.
4. Võta alati arvustavalt lapse kaebusi õpetaja ja kaasõpilaste peale. Püüa jõuda kõigis asjus selgusele, kui teed otsuse lapse sõnade järel õpetaja eksituse või kaasõpilase süü kohta.
5. Püüa mõista koolikasvatuse ülesandeid ja aita kaasa lapse käitumises ilmsikstulnud puuduste ja eksituste kõrvaldamiseks. Raskematel juhtudel võib kool last tagasi korra juurde viia vaid sinu toetusel. Vastutöötamine koolile süvendab vastuolusid kooli ja kodu

vahel. Seega hävitatakse kooli kasvatav mõju sinu lapsele, mis on suureks kaotuseks tema vaimsele arengule ja iseloomu kujunemisele.

6. Püüa täita kõiki kooli nõudeid oma lapse suhtes ja ära jää kunagi hiljaks lapse varustamisega raamatute ja õppetarvetega.

7. Iga tekkinud arusaamatust lapsega koolis selgita isiklikult ja ajaviitmata, sest kasvatuse päevaküsimuste lahendamise ja karistuste määramisega ei tohi kunagi jääda hiljaks.

8. Hoolitse lapse korralikkude töövõimaluste ja töötingimuste eest kodus. Ära jäta hooletusse ka lapse tervist ega kehalist kasvatust, mis pidurdab lapse vaimlist arengut.

9. Tea, et lapsevanema ja kasvataja kutse on kõrgemaid, õilsamaid ja vastutavamaid elukutseid ühiskonnas ja et sa kannad täit vastutust oma lapse saatuse ja tuleviku eest, mida ei saa veeretada kunagi täielikult koolile.

A.Kurvits (1937) leidis, et kodu ja kooli vahekorras valitseb teatud pinevus, mis aasta-aastalt üha selgemini mõista on. Ta väljendas arvamust, et oleks tõsine vajadus vastuolude uurimiseks ja kõrvaldamiseks.

2.2. Kodu ja kooli vahelisest koostööst ENSV-s aastatel 1945-1990

Aastatel 1945-1990 lähtusid kasvatusasutused oma tegevustes ühtsetest nõudmistest, mis olid kehtestatud kõigis NSVL-i liiduvabariikides. Väga tugevat mõju hakkas avaldama Nõukogude Liidu ideoloogia. Kasvatuse eesmärgiks oli kommunistlik kasvatus, mille käigus pidid kõik inimesed arenema ühiskonnale kuulekateks indiviidideks. Usaldamatus koduste mõjutamissuundade vastu viis rõhuasetuse ühiskondlike kasvatusasutuste kasvatussele (lasteaiad, koolid, ühiskondlikud organisatsioonid jne).

Sõjajärgsetel aastatel ilmus Eesti pedagoogikateadlaste teoseid vähe, mistõttu on kodu ja kooli vahelist koostööd käsitlevat materjali raske leida. Suurel hulgal leidub aga Venemaa pedagoogilise ideoloogia väljatöötamisel olulist rolli omanud N.K.Krupskaja poolt kirjutatud kasvatusalaseid materjale.

N.K.Krupskaja kirjutas kodu ja kooli koostööst järgnevalt: "Harmooniliselt arenenud isiksuse kujundamisel on vaja kodu ja lasteasutuse koostööd. Et see laabuks, on vaja kooli ja lastevanemate nõuete ühtlustamist. Selleks aga tuleb vanematele anda lisateadmisi kaasaja pedagoogikast.". Pedagoogilise propaganda tegemisel pidas ta oluliseks nii ajakirjanduse kui radio kasutamist, kus esineksid nii pedagoogikateadlased kui praktikud (N.K.Krupskaja, 1959).

Alates 50-ndate aastate lõpust leidub ka Eesti pedagoogikateadlaste (A.Elango, E.Koemets, H.Liimets jt) ülesastumisi kodu ja kooli vahelise koostöö küsimustes. 1959. aastal ilmus artiklite kogumik "Lapsevanemad ja kool", kus anti kasulikke näpunäiteid kodu ja kooli vahelise koostöö usalduslikumaks muutmiseks. Kogumikus rõhutati kodukülastuste ja klassikoosolekute vajalikkust ning vanemate komiteede tähtsust. Põhiseisukoht oli, et kodu ja kooli ühistöö edukus sõltub sellest, kuidas kool suudab seda koostööd juhtida. Seega põhiliselt oli vastutus kasvatustulemuste eest koolil ja ühiskonnal.

Olukord muutus 70-ndatel aastatel, mil uuesti püüti nihutada vastutus lapse kasvatustulemuste eest kodule ja kaasata kasvatustöösse ka vanemaid. Ajakirjanduses hakkasid ilmuma vastavasisulised artiklid, milles võtsid sõna paljud Eesti haridustegelased (H.Laht, H.Mägi, P.Lehestik, H.Roots jt).

H.Laht kirjutas raamatus "Vanematest sõltub laste koolijõudlus" järgmiselt. Paljudel juhtudel tehakse etteheiteid õpetajale, kui laps koolis edukas pole. Kuid õpetaja võimetest ja kogu kooli ühistest taotlustest on vähe, kui kodu ei loo lapse arengule vajalikke tingimusi. "Laps näeb õppimise tähtsust selle põhjal, kui tõsiselt suhtub tema õpingutesse ja õpetaja poolt esitatud nõudmistesse lapsevanem. Vanema nõuanded ja abistamine loovad lapsele eduelamuse" (H.Laht, 1972).

Paljudes uurimustes saadud andmed räägivad, et koolis on edukamad õpilased, kes võrsuvad heast perekonnaatmosfäärist. E.Schmidt-Kolmeri uurimuse järgi ei ole olulist vahet edukate ja edutute õpilaste võimetes, vaid laste edukus koolis sõltub suurel määral kodusest kasvatuses ja vanemate huvist lapse käekäigu järele koolis. L.Kemmleri uurimuse järgi käib regulaarselt koosolekutel 85% edukate õpilaste vanematest ja ainult 36% nõrkade laste vanematest. H.Laht tegi sellest järelduse, et koostöö kooli ja kodu vahel puudub just nõrkade õpilaste vanematega ning märkis, et selles osas on palju ära teha õpetajal (H.Laht, 1972).

H.Laht pidas väga oluliseks nii vanemapoolset initsiatiivi kooliga suhtlemisel (lapse käekäigust peab olema huvitatud lapsevanem ise) kui ka õpetajapoolset panust koostöö tõhustamiseks.

Seda, et eriline koht lapse koolijõudlusel on kodul ja perekonnal, rõhutas ka kauaaegne koolidirektor P.Lehestik artiklis "Edukus saab alguse kodust ja perekonnast".

"Hoida perekonna terviklikkust, tähendab kindlustada oma lastele positiivsed arengu- ja kasvutingimused, tema edukas koolitee ja õnnelik tulevik. Seepärast peab lapsevanem teadlikult õppima kasvatamise ja õpetamise kunsti. Ilma selleta tänapäeval last kooliks ja eluks ette ei valmista" (P Lehestik, 1976).

Alates 1988. aastast hakatakse ajakirjanduses ka avalikult kritiseerima nõukogude hariduspoliitikat.

Kauaaegne koolmeister V.Pinn võttis nõukogude kasvatuses kokku järgnevate sõnadega: "Aeg, mil kasvataja kasvatas ja kasvandik kasvas, on toonud kooliellu ränki tagajärgi. Alles siis, kui ühiskonnas kui tervikus saavad aateiks tõde, ausus, üksteise sallivus ja austamine, hakkame liikuma tõusujoones." (V.Pinn, 1989).

Kokkuvõtvalt võib öelda, et ka nõukogude ajal tegid Eesti pedagoogikateadlased ja praktikud omapoolseid rõhuasetusi kasvatusküsimustes. Kuigi tähtsaim oli ühiskondlik kasvatus ja ideoloogia, ei jäetud perekonna ja vanemate osa kasvatusprotsessist täielikult välja.

2.3. Kodu ja kooli koostööst Eestis taasiseseisvuse algusaastatel (1991-2000)

90-ndaid aastaid iseloomustasid kiirenevad globaalsed muutused majanduses, poliitikas, kultuuris ja inimeste elukorralduses. Ühiskonna sisemine areng ja refleksiivne moderniseerumine avaldas oma varjatud mõju kõigele - ühiskonnaklassidele, ettevõtlusele, traditsioonilistele soorollidele ja perekondadele. Kodu ja kooli koostöö tähtsust on tunnetatud kõikide arenenud riikide hariduspoliitikas. 1990-ndate aastate seadusandlus ja haridusreformid andsid enamikes maades uue seadusel põhineva aluse lapsevanemate osalemiseks haridussüsteemis. Enamikes Euroopa Liidu liikmesriikides korraldatakse lastevanematele ka koolitusi, seda enamasti kursuste või seminaride vormis. Nende eesmärgiks on anda lapsevanematele parem ettevalmistus võtmaks osa kooli tegevusest ning laste haridusest (Eurydice 1997).

Kui olukord oli keeruline täiskasvanuilegi, siis veelgi raskem oli see lastele. Ajalooliselt on laste integreerimine ühiskonda olnud delegeeritud lapsevanematele, st integratsiooni primaarne kontekst on olnud perekond. Kuid tänapäeva hõivatud lapsevanemad ei tunne sageli oma laste muresid, igapäeva elu probleeme ega nende kaaslast (Kraav, 1997).

Kraavi poolt läbiviidud uurimuse - kasvatusetelikkusest Eesti perekondades 1997. aastal - tulemuste põhjal selgub, et tänapäeva lapsevanem Eestis kasvatab last sageli traditsiooniliste meetodite abil, kaasaegseid probleeme ja ohutegureid tajumata ja neile reageerimata. Samal ajal tunnetavad vanemad siiski oma nõrku külgi - 3/4 vanemaist tunnistab end vahel kasvatuses abi vajavat. Vanemad on valmis suurendama oma

kasvatusalast pädevust pedagoogilis-psühholoogilise kirjanduse abil. Otsest nõu ja tuge loodetakse siiski saada eelkõige kasvatusala asjatundjailt, nõustajalt, konsultantidelt (Kraav, 1997).

Koostöö lapsevanemaga on sätestatud seaduses väga kaudselt vanemate hoolekogu kaudu. Haridusseadused sätestavad hoolekogu olemasolu, mis sidustaks õppeasutuse vanemate ja üldsusega. Hoolekogu moodustamine on antud omavalitsuse pädevusse, ent tegelikkuses seda eiratakse. Hoolekogu töö (või selle puudumine) on heaks indikaatoriks, kuidas suhtub kohalik võim haridusküsimustesse (Alajõe, 1997).

E.-M.Vernik muretseb hariduse kvaliteedi pärast Eesti Vabariigis. Kooli kvaliteedisüsteemi kontseptuaalsest mudelist loeme: "Kooli kvaliteedisüsteemi üldsihiks on toetada kooli õpilaskonda hariduse arenduses ja isiksuse arenduse parendamises vastavalt kooli eripärale, regioonile, profiilile, ressursipiirangutele ja õpilaskonnale". Lähtuda tuleb seejuures huvipoolte tasakaalustatud ootustest ja vajadustest. Seega, kvaliteet on kooli tegevuse vastavus huvigruppide vajadustele. Loomulikult loetakse kooli huvigrupiks nii õpilasi kui õpetajaid. Kahjuks unustatakse tihti ära lapsevanemad kui huvigrupp. Kooli ja kodu suhted on üks nõrgemini välja kujunenud lüli tänasel haridusmaastikul. Samal ajal on haridusseaduse järgi lapsevanem väga oluline haridusotsustaja. Lapsevanem kui huvigrupp ja selle huvigrupiga arvestamine on Eesti hariduse arengu huvides. Uurimistulemused (Kraav, 1997) räägivad, et tänane lapsevanem tunneb oma last üsna vähe, nende huvid on erinevad jne. Haridustöötajate ülesandeks on leida viisid, kuidas sellele vaatamata lapsevanemaid oma töösse haarata (E.-M.Vernik, 1999).

Lapse kasvamisel ja kujunemisel on oluline roll nii kodul kui koolil. Milline on nende institutsioonide omavaheline koostöö, sellest sõltub väga palju. Koostöö laabumine sõltub suurel määral õpetaja pingutustest – õpetaja poolt hoolikalt planeeritud ühistegevusest lapsevanematega. Ühistegevuse all ei mõelda ainult ühiseid üritusi ja väljasõite, vaid ka vanemate koolitamiseks mõeldud õppusi ja arutelusid. Paraku on sellise töö juhtimine aega ja teadmisi nõudev. Selleks vajab õpetaja täiendavat lisakoolitust (Kraav, 1993).

Kui kool ja kodu koordineerivad oma tegevust, soodustab see lapse õpi- ja kasvukeskkonda, ning see omakorda mõjutab lapse edasijõudmist koolis positiivselt. Vastastikune lugupidav ja avatud suhtlemine viivad üksteisemõistmiseni ja usalduslikule koostööle, mis rajaneb:

- üksteise toetamisel ja ühisotsustamisel,
- õpetaja vastutusel vanemate ees,
- võrdsusel ja vastastikusel lugupidamisel,

- lapsevanema mõistval ja toetaval suhtumisel õpetajasse ja tema töösse,
- õpetaja mõistval suhtumisel igasse õpilasse ja tema pereliikmetesse (Lulla, 1992).

On väga oluline, et vanemad ja õpetaja suhtleksid omavahel, arvestaksid üksteisega ning oleksid teadlikud erinevustest. Kui vanemad suhtlevad regulaarselt õpetajaga, püüavad mõista kooli nõudmisi ning suhtuvad kooli positiivselt, saavad nad koolis toimuvast adekvaatse pildi. Õpetaja omakorda suheldes lapsevanematega tajub paremini lapse iseärasusi ja oskab nendega arvestada (Pedastsaar & Vassiltsenko, 1998).

2.4. Kodu ja kooli koostööst tänapäeva Eestis (2000 - ...)

Sajandivahetus tõi kaasa nii uusi seisukohti kui ka muudatusi kodu ja kooli vahelise koostöö ja suhtlemise vormides. Alates 2002. aastast avanes koolidel võimalus liituda uue veebipõhise õppeinfosüsteemiga e-kool, mis loodi sooviga parandada kooli ja kodu koostööd (<http://www.koolielu.ee/pages.php/020404,12197>). 2006. aastast muutusid koolidele kohustuslikuks arenguvestlused, mille põhiline eesmärk on lapse arengu igakülgne toetamine kodu ja kooli vahelises koostöös (<http://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=13156921>). Kodu ja kooli vahelise koostöö teemal on ilmunud mitmetelt eesti autoreilt publikatsioone ning läbi on viidud ka uurimusi sarnasel teemal. Võib öelda, et kaasajale on iseloomulik tähelepanu tõus kodu ja kooli koostöö vastu.

Õpilaste, õpetajate ja lapsevanemate hulgas läbi viidud küsitluse (Tamm, 2000) põhjal hinnatakse kooli ja kodu vahelist sidet nõrgaks, vanemad tunnevad halvasti hariduseesmärke ega ole valmis kaasa rääkima muutuste sisseviimise vajalikkuses. Kuid õpetaja ei ole rahul, sest ei tunneta kodu kaasabi. Kooli ja kodu suhted on üks nõrgemini välja kujunenud lüli tänasel haridusmaastikul. Samal ajal on haridusseaduse järgi lapsevanem väga oluline haridusotsustaja. Lapsevanemad on üks huvigrupp ja selle huvigrupiga arvestamine on Eesti hariduse arengu huvides. Kooli ja kodu koostöö eelduseks on objektiivne informatsioon perekonna kohta (Tamm, 2000).

Tamm (2000) pakub välja erinevaid vanema ja õpetaja vahelisi suhtlemise vorme: traditsioonilised kooli lapsevanemate üldkoosolekud, klassi lapsevanemate koosolekud, teabepäevad, õpilase päevik, telefonivestlus, aineõpetajate kõnetunnid, lapsevanemate ja õpilaste ühisüritused, õppenõukogu, osalemine õpilase käitumise või mis tahes muu küsimuse arutamisel „ümarlauas“, infolehed, hinnetelehed, hoolekogu tegevus, kooliajaleht, koduvisiidid, leping lapse, õpetaja ja lapsevanema vahel.

Eestis on kodu ja kooli suhete arendamine takerdunud mõneti autokraatsete arusaamade kammitsaisse. Kool ootab vanematelt adekvaatset reageerimist oma nõudmistele, aga ei arvesta piisavalt kodude erinevat sotsiaalset tausta ega vanemate võimalusi. Levinuim koostöövorm – klassi lapsevanemate koosolek, kus õpetaja tutvustab peamiselt mureprobleeme ja vanematel puudub võimalus saada konkreetset infot oma lapse kohta – ei rahulda enam tänast nõudlikku lapsevanemat (Talts, 2001).

Talts (2001) on seisukohal, et kooli üks olulisemaid taotlusi on alati olnud kodu ja kooli positiivse mõju rakendamine lapse arengu huvides. Ometi põrkavad mõlemad pooled mitmele barjäärile, mille ületamine eeldab peale üldlevinud koostöövormide ka vastastikuse suhtlemise oskust. Selle õppimine nõuab aga spetsiaalset treeningut ning oleks tingimata vajalik lülitada õpetajakoolituse programmidesse. Samuti peaksid toimuma koolitused ka lapsevanematele, et avardada nende visiooni oma rollist lapse arendamisel. Kooli arendustegevuses peaks vanemate kaasamine olema üks võtmeküsimusi, et aidata lõhkuda barjääre kahe sisuliselt samu eesmärke taotleva osapoole vahel.

Koostöös on oluline vastastikune respekt: see eeldab nii õpetajalt kui ka lapsevanemalt teineteise tähelepanelikku kuulamist ning vastastikuste seisukohtade arvestamist. Üksteist arvestav ja mõistev suhe saab tekkida mitmesugustes õpetaja ja vanemate ühistegevustes. Koostöömudeli võtmeelemendid on kahesuunaline kommunikatsioon, vastastikune toetus, ühine otsustuste vastuvõtmine ning õppimise tähtsustamine koolis ja kodus (Talts, 2001).

Koostöö õpetaja ja lapsevanema vahel on ja jääb ka edaspidi väga mitmetahuliseks ning ülioluliseks valdkonnaks õpetaja tulemuslikus töös. Traditsiooniliselt on lastevanematega kohtumiseks olnud nii klassi- kui ka üldkoosolekud, erilisel vajadusel ka individuaalkohtumised. Individuaalsed kohtumised on hakanud toimuma järjest tihedamini. Varasematel aegadel kohtuti individuaalselt ainult probleemide korral. Nüüd aga tahavad vanemad oma lapse õppekäigust järjest rohkem teada ja soovivad klassijuhatajaga kohtuda individuaalselt (M. Torokoff, 2003).

Tänapäeva lapsevanem näeb ja oskab sõnastada probleeme, mis puudutavad kodu ja kooli vahelist suhtlemist ja koostööd. Suur hulk arusaamatusi oleks olemata, kui toimuks regulaarne ja eesmärgipärane kodu ja kooli vaheline suhtlemine. Paraku napib lapsevanematel sageli aega ja paljudel õpetajatel puuduvad suhtlemisoskused. „Üks osa infost jõuab vanemani lapse kaudu saadetavate kirjalikkude teadetena – need on kirjas lapse päevikus või eraldi lehele trükitud. Teine info on aga selline, mida laps vahendama ei peaks. Selle jaoks sobivad telefonikõned ja meili teel suhtlemine“ (Kivisalu, 2003).

Allmanni (2004) väitel peitub eduka koostöö võti partnerluses – see tähendab osapoolte vastastikust valmisolekut suhelda, tunda huvi, olla salliv ning arvestada vastastikuste kogemustega. Ainult mõlema osapoole avatus ja koostöö asjatundlikkus tagab lapse eduka arengu. Samas peab arvestama ka sellega, et partnerluse põhimõtte koostöös vajab väljakujunemiseks aega.

Lapse arengut mõjutavad paljud keskkonnad, süsteemid, protsessid ja nähtused. Neist kaks suurema mõjuvõimuga süsteemi on kodu ja kool. Lapse jaoks on kõige olulisem tema pere, kool on lapse arengu toetamisel vaid abimees. Kool ja tema kollektiiv peavad end ja oma töökeskkonda pidevalt arendama, et olla suunatud tulevikule, arendama edasi oma kooli õppekava ning väärtustatult tegutsema koostöös lapsevanematega oma õpilaste järjepideva ja mõtestatud tegevuse nimel. Nad on tihedalt omavahel põimunud ja teevad aktiivset koostööd (Rohtma, 2004).

2004. aastal läbiviidud uurimuses Lastevanemate rahulolu kooliga selgus, et kuigi rohkem kui pooled lapsevanematest hindasid kooli ja kodu vahelist koostööd heaks, oli viiendik emadest-isadest ka seisukohal, et pigem ei ole koostöö kooli ja kodu vahel hea. Arvatavasti tahaksid need vanemad kooliga suhtlemise osas ehk midagi muuta, kui nad teaksid, mida kooliga suhtlemisel teisiti teha või kui kool kuidagi oskaks vanemaid aktiveerida (Lastevanemate rahulolu uuring, 2004).

Erinevate Eestis läbiviidud uuringute (Annus et al. 2005; Põhikoolist ... 2003) tulemuste põhjal on kooli-kodu koostööd Eesti tasandil hinnatud puudulikuks või nõrgaks. Enamasti piirduvad suhted õpetajate ja lapsevanemate vahel probleemide aruteluga. Lastevanemate väike kaasatus loob olukorra, kus arengut suunab vaid üks pool – kool (Annus et al. 2005).

Kikas (2006) on seisukohal, et kuigi tänapäeval kasvavad lapsed väga erineva koosseisu ja struktuuriga perekondades, ei ole oluline mitte perekonna koosseis, vaid vanemate kompetentsus, oskused ja hoiakud. Hariduse kõrge väärtustamine kodus ning vanemate valmisolek ja oskused last koolitöös aidata on seotud lapse akadeemilise edukusega koolis. Vanemad on aga erinevate oskuste ja hoiakutega ning tulemusliku kodu ja kooli vahelise koostöö eesmärgiks ongi saavutada võimalikult suure hulga vanemate kaasamine lapse arengu ja heaolu nimel. Õpetajate ülesandeks on luua võimalused koostööks võimalikult paljude erinevate hoiakute, väärtuste ja oskustega vanematega. Kooli ja kodu vahelise koostöö arendamisel on oluline kooli tasemel koordineeritud tegevus. Heade koostöö-suhete korral on õpetajal lihtsam kaasata lapsevanemaid kooliellu ning olla tegevuste kooskõlastamise initsiaatoriks.

Hästi on vastu võetud õpetajate ja vanemate poolt sellised uuema aja koostöövormid nagu arenguestlus ja õppeinfosüsteem e-kool. Arenguestlus on (korrektselt läbiviiduna) suurepärase kooli ja kodu vahelise koostöö ootuste väljendamise võimalus nii õpetajate kui ka lapsevanemate jaoks. Arenguestluse tulemusena hakkavad nii õpetaja kui ka lapsevanem paremini mõistma lapse arengut ja selle iseärasusi, mille tulemuseks on paremad võimalused õpilase individuaalseks arenguks (Salumaa, Saarniit & Talvik, 2006).

Paljudes koolides on kasutusele võetud uus õppeinfosüsteem e-kool. Alates 2002. aastast avanes koolidel võimalus liituda uue veebipõhise õppeinfosüsteemiga e-kool, mis loodi sooviga parandada kooli ja kodu koostööd. E-kool on õppeinfosüsteem, mis ühendab kõiki õppetööga seotud osapooli: koolijuhte, õpetajaid, klassijuhatajaid, õpilasi ja lapsevanemaid. Süsteemi keskseks osaks on klassipäevik, milles on õpetaja poolt sisestatud hinded, tunni sisu kirjeldused, kodused ülesanded, puudumised, hilinemised, märkused ja kontrolltööde toimumise ajad. E-kooli teenus ei tähenda seda, et kool peaks loobuma oma väljakujunenud tavadest ja traditsioonidest. E-koolile saab selgeks õpetada koolis kasutatavad hindamisskeemid ja hinded, puudumiste märgistused, perioodid, ainete ja rühmade nimetused, õppekavad ja tunnijaotusplaanid ja veel palju muudki. Kõik see teeb e-kooli kasutamise õpetajatele, õpilastele ja vanematele harjumuspäraseks. Lapsevanemad soovivad ka komanderingus olles olla kursis oma laste käekäiguga koolis, ning õpilastel on alati ülevaade nii tunnikirjeldustest, kodustest ülesannetest kui oma hinnete seisust. Käesolevaks 2009. aastaks on e-kooliga liitunud juba 415 kooli üle Eesti, mis tõestab, et koolid on pakutava teenusega rahul (<https://ee.ekool.eu>). Siiski ei ole mitte kõik õpetajad rahul selle õppeinfosüsteemi mõjuga lapsele. Vanalinna Hariduskolleegeiumi emakeeleõpetaja Igor Kaasik on aga tõsiselt mures e-kooli mõju üle tänapäeva lastele. Tema sõnutsi on e-kooli tõttu täiesti kadunud päevikupidamiseoskus, mis õpetas lapsi aega planeerima. Lapsed harjuvad sellega, et kogu infovahetus läheb neist mööda. Võiks öelda, et e-kooli süsteem kasvatab inimest, kes ei oska vastu hakata ja mõtleb: „Mina pole mitte keegi, kogu info minust ei puutu minusse.“ (Siimets, 2009).

Vaatamata uuendustele koolikorralduses, peab siiski tunnistama, et kooli-kodu koostööd takistavad mitmed tegurid ning koostöö arendamiseks on veel palju võimalusi. Kikas (2006) on seisukohal, et koostööd takistavad tegurid võivad olla nii õpetaja- kui ka vanematepoolsed. Uurimused on näidanud, et vanematepoolsed suurimateks takistusteks on nende alaväärsustunne, eelnev halb kogemus kooliajast, eelarvamused, piiratud teadmised koolist ja lapse abistamise viisidest, majanduslikud ja emotsionaalsed probleemid. Õpetajatepoolsed takistustena on märgitud nende vähest usku vanemate

võimetusse last aidata, stereotüüpsed ettekujutused vanematest, oskamatus suhelda, piiratud ettekujutus „heast“ perekonnast. Mõlemapoolseteks takistavateks faktoriteks on kiirus, koolitraditsioonid (näiteks koosolekute pidamisel) ning võimaluste puudumine.

Kooli koostöö koduga on lapse tervikliku arengu seisukohalt üks määravamaid võtmefaktoreid, tagades kõikide osapoolte kaasamise ühise eesmärgi saavutamiseks. Sellest lähtuvalt uuriti lastevanemate kaasamist Eesti koolides lastevanemate hinnangutes. Tulemuste põhjal võib väita, et lapsevanemad usaldavad kooli ja õpetajaid, nad on valmis suuremaks koostööks ning sooviksid enam võimalust kooli arengu kujundamisel kaasa rääkida. Kooli ja kodu koostööd aitaks tõhustada koostöövormide varieerimine, mis praegu piirdub vaid kõige traditsioonilisematega: lastevanemate koosolekute, lahtiste uste päevade ja õpetaja-lapsevanema vestlustega. Koolid peaksid enam pöörama tähelepanu lastevanemate koolitustele, mis toetaks lastevanemaid ning aitaks neil paremini mõista lapse arenguga seotud probleeme (Lukk, 2007).

Vastavalt 2004-2007 Eestis läbiviidud uurimusele (Lukk, 2008) on lapsevanemad seisukohal, et õpetajad väärtustavad kõige enam lapse akadeemilist edukust koolis, jättes kõrvale teised olulised lapse arengu aspektid. Üha enam vanemaid on tänapäeval mõistnud oma osatähtsust nii lapse kui ka kooli arengu seisukohalt ning soovivad osaleda olulisemate kooli arengut puudutavate küsimuste aruteludes, kuid mitte kõik koolid ei ole veel selleks valmis (Lukk et al., 2008).

Sellest, et kooli-kodu koostöö teema on Eesti haridusmaastikul aktuaalne, annavad tunnistust nii teemakohased Eesti haridusteadlaste artiklid ajakirjades kui ka sõnavõtud teaduskonverentsidel. Aprillis 2009 toimus Tallinna Ülikoolis haridusalane konverents teemal „Kool ja kodu - kes mille eest vastutab“, mille eesmärgiks oli enne uue Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse vastuvõtmist jõuda suuremale selgusele kooli ja kodu rollis ning nendevahelise koostöö põhimõtetes. „Aastaid on Eestis arutatud koolivägivalla, õpetajate ja õpilaste õiguste ning kohustuste teemal. Sageli kipub domineerima arusaam, et hariduskohustused lasuvad vaid koolil, kõigis konfliktides on süüdi vaid õpetajad, kodul ja kogu ühiskonnal on õigus nõuda ja kritiseerida,“ kommenteeris konverentsil riigikogu kultuurikomisjoni esimees Peeter Kreitzberg. „On aeg teadvustada, et kool suudab oma ülesandeid täita vaid kodu tugeval toel ja kodu saab kasvatuskonnana edukalt toimida kooli ja omavalitsuse toel.“ Kreitzbergi väitel võib kooli ja kodu partnerluses peituda suurem haridusressurss kui paljudes, pelgalt kooli reformivates ettevõtmistes. (<http://www.sotsdem.ee>).

3. Erinevad kodu ja kooli koostöö vormid

Koostöö on vajalik lapse arengu toetamiseks, et leida igale lapsele huvi- ja võimete kohane tegevus. Selleks toimub kodu ja kooli hoiakute vastastikune lähendamine, kokkulepete sõlmimine tööjaotuse osas, info vahetamine ning vajadusel täiendava tugistruktuuri (vanavanemad, huvijuht jm) kaasamine. Suund peaks olema sellele, et enne kooli õppima asumist toimub perevestlus, kus täpsustatakse vastastikku ootuseid ja hoiakuid. Edaspidi toimuvad regulaarsed arenguvestlused, kus esialgseid kokkuleppeid täpsustatakse. Ülejäänud koostöö vormid täiendavad neid. Koostöös peaksid lisaks klassijuhatajale ja lapsevanemale vajadusel osalema ka aineõpetajad, sotsiaalpedagoog, psühholoog, huvijuht, õppealajuhataja ja lastekaitsetöötaja (Jüri Ginteri koolitusmaterjalid Tartu Ülikoolis, 2009, avaldamata käsikiri).

Et lapsevanemad tunneksid end koolis teretulnutena, on vaja rohkemat kui kirjalik teade või ühekordne kutse. Nii õpetajatel kui lastevanematel on palju kogemusi oma kooliaastatest, mis mõjutavad nende suhtumist. Probleemidest saab üle, kui õpetaja ja lapsevanema vahel toimub avatud ja aus suhtlemine. Kogu suhtlemine peab olema kantud mõtteviisist, et lapsevanem kui oma lapse parim tundja, on alati oodatud aktiivselt osalema (Powell, 1994).

Koolid pakuvad vanematele suhtlemiseks erinevaid võimalusi. Tüüpilisemateks on klassikoosolekud. Siinkohal on õpetajal vaja tõsiselt läbi mõelda, kellele ja milleks ta koosolekut organiseerib. Õpetaja peab uurima, mis vanemaid huvitab. Vastavalt sellele saab ette valmistada esinemisi ja kutsuda rääkima spetsialiste. Väga positiivsed on õpetaja ja vanema individuaalsed vestlused andmaks tagasisidet lapse kohta. Sellised koostöö vormid aitavad kaasa usalduse tekkele, sest nii vanem kui ka õpetaja saavad võimaluse üksteist paremini tundma õppida. Samuti on kasutusel erinevad ühisüritused nagu koolipeod, spordipäevad, avatud uste päevad. Samuti toimuvad koolides arenguvestlused ja vanemaid hõlmatakse hoolekogudesse (Tamm, 2000).

Kodu ja kooli koostöökseks on kaasajal väga palju erinevaid võimalusi ja koostöövorme:

- Hoolekogu
- Lapsevanemate nõukogu
- Hoolekogu esindaja õppenõukogus
- E-kool
- M-klassijuhataja
- Kooli lapsevanemate koosolek

- Klassi lapsevanemate koosolek
- Õpilaspäevik, õpinguraamat
- Telefonivestlus
- Infopäev enne kooli vastuvõtmist
- Perevestlus
- Arenguestlus
- Kodukülastus
- E-maili teel suhtlemine
- Postiga teatamine
- Tunni sh näidistunni külastamine, lahtiste uste päev
- Klassi ja kooli üritustel osalemine
- Kasvatus- ja tugikomisjon
- Koolitused lapsevanematele
- Ühiskoolitused lapsevanematele ja õpetajatele
- Infovoldikud
- Infostendid
- Kodulehekülg
- Hinneteled
- Küsitlused
- Lapsevanem abiõpetajana tunnis
- Lapsevanema kaasamine õpetajana sh õuesõppes või ekskursioonil töökohta
- Lapsevanemate kaasamine aruteludesse
- Ühisüritused lapsevanemate ja õpilastega
- Ürituste korraldamine lapsevanemate poolt (ekskursioonid jm)
- „Kohvik-klubi“ lapsevanematele ja õpetajatele
- Lapsevanem või nende esindaja õppenõukogus või pedagoogilises nõukogus
- Grupivestlus
- Ümarlaud
- Töögrupp

(Jüri Ginteri koolitusmaterjalid Tartu Ülikoolis, 2009, (avaldamata käsikiri).

Mõned neist koostöövormidest on sobilikud kasutamiseks vajadusel igapäevaselt (nt õpilaspäevik, infoleht või e-kiri, õppeinfosüsteem e-kool ja telefonivestlus jne), mõned aga

harvematel juhtudel (nt üld-, klassi- ja hoolekogukoosolekud, peod ja ühisüritused jne) või lausa kord aastas nagu arenguvestlus või tihti vaid teoreetilise võimalusena kasutusel olev koduvisiit. Õpetaja keeruliseks ülesandeks on leida kõiki osapooli rahuldav tasakaal vajaduste ja võimaluste vahel.

Kooli-kodu koostööd aitab kindlasti suurendada eri koostöövormide varieerimine ja koolide teadlik töö selles valdkonnas. Kui lapsevanem on kooliga rohkem seotud, tunneb ta end oma lapse käekäigu eest koolis teatud määral vastutavamana ning suhtub kooli positiivsemalt.

4. Uurimustöö metoodika ja tulemused

4.1. Uurimustöö metoodika

Teemal “Kodu ja kooli koostööst Rocca al Mare Kooli algklassides” läbiviidud empiirilise uurimuse meetodiks on ankeetküsitlus, kus olid nii avatud ja avatud vastusevariantidega küsimused kui etteantud vastusevariantidega küsimused. Ankeedid on koostatud töö autori poolt dotsent Inger Kraav`i juhendamisel, tuginedes J.Epsteini (1992) poolt läbiviidud uurimuste küsimustele. Tegemist on ankeetküsitlusega õpetajatele (Lisa 1) ja lapsevanematele (Lisa 2), kus põhiküsimused on samasugused ning annavad võimaluse saadud tulemusi omavahel võrrelda.

Ankeetküsitlus viidi läbi Rocca al Mare Koolis eesmärgiga välja selgitada, milline on olukord kodu ja kooli suhetes ning mida saavad kool ja lapsevanemad teha kooli-kodu koostöö arendamiseks.

Eesmärgi saavutamiseks on seatud järgmised ülesanded:

1. Välja selgitada, missuguseid kodu ja kooli vahelisi koostöövorme kasutavad õpetajad ning kas need on sobivaimad ka lastevanemate arvates.
2. Välja selgitada peamised põhjused, mis takistavad õpetajate ja lapsevanemate arvates kõige enam kodu ja kooli vahelist koostööd.
3. Välja selgitada, kuidas saaksid õpetajad ja lapsevanemad ise arendada ja täiustada kodu ja kooli vahelist koostööd.

Küsitlus viidi läbi kahes etapis: 2008. aasta kevadel õpetajatele ja 2009. aasta kevadel lapsevanematele. Uurimuses osales 105 isikut: 9 õpetajat ja 96 lapsevanemat - kõik Rocca al Mare Kooli klassiõpetajad ja nelja klassikomplekti (24 õpilast klassis, 1. – 4. klass) lapsevanemad.

Ankeetküsitlus oli nii õpetajatele kui ka vanematele anonüümne. Anonüümsuse tagamiseks oli õpetajate tuppa ja õpilaste garderoobi paigutatud ajutine postkast, kuhu õpetajad ja lapsevanemad pidid kokkulepitud kuupäevaks postitama oma täidetud ankeedid. Õpetajatele ja vanematele saadeti ankeedid elektrooniliselt, mille nad täitsid samuti elektrooniliselt (et mitte tuvastada küsimustikule vastajat käekirja järgi) ning postitasid seejärel paber kandjale prindituna.

Uurimistulemuste analüüsimisel kasutati MS Exceli tabelarvutus- ja tabeltöötlusprogrammi. Avatud küsimuste (küsimused, millele vastaja võib anda suvalise vastuse) ja avatud vastusevariantidega küsimuste (küsimused, kus etteantud vastusevariantide seas on vastajal

võimalus olemasolevat loetelu töiendada) osas on teostatud kvalitatiivne analüüs (selgema ülevaate saamise eesmärgil vastuseid grupeerides ja vajadusel saadud andmeid pingeritta seades).

Kuna käesolevas töös käsitletav teemavaldkond puudutab vaid piiratud osa kooli ja kodu koostööga seonduvast ning uuritavate kontingent on väike, tundus kvalitatiivne uurimusmeetod - kvalitatiivne sisuanalüüs - põhjendatuna. Kvalitatiivset sisuanalüüsi defineeritakse kui „uurimismeetodit, mida rakendatakse andmete sisu subjektiivseks tõlgendamiseks süstemaatilise liigendamisprotsessi ning teemade või mustrite kindlakstegemise abil (Hsieh & Shannon, 2005, viidatud Laherand, 2008).

Layder (1998) väidab, et mida lähemale üksikisikule ja nende vastastikustele mõjudele, seda rohkem on põhjust kasutada kvalitatiivseid uurimismeetodeid.

Creswelli et al. (2003) järgi toetub kvalitatiivne uurimus induktiivsele meetodile: see areneb üksikult üldisele, huvitub mitmest üheaegsest lõpptulemust mõjutavast tegurist, selle käsitus on muutumises, kuna klassifitseerimine moodustub ja asetub konteksti uurimuse käigus, selle teooriad ja seaduspärasused moodustatakse suurema arusaamise lootuses ja täpsus ning usutavus saavutatakse kontrollimise, tõestamise ja kinnitamisega.

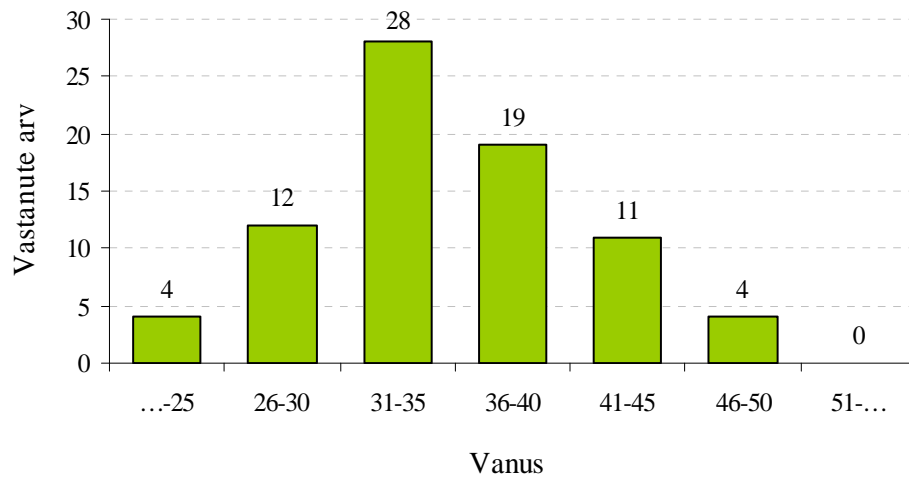
Kvalitatiivsele uuringule on iseloomulik kordumistele toetuv mõtlemisprotsess, kus andmekogumiselt ja –analüüsilt pöörduetakse perioodiliselt tagasi uurimusküsimuse juurde ning sealt jälle tagasi. Andmete analüüsis on analüüsi erinevateks tahkudeks andmete töötlemine ja tõlgendamine, mille etapid võivad olla raskesti eristatavad (Laherand, 2008).

4.2. Uuritava kontingendi iseloomustus

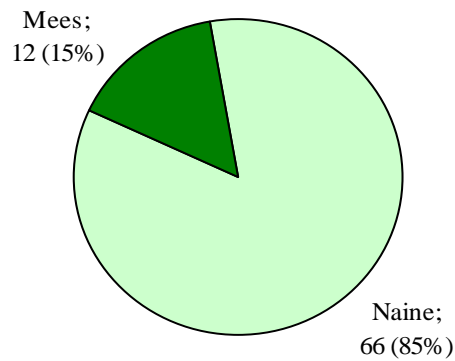
Õpetajate osalusprotsendiks oli 100% ja vanematel 81% (96st ankeedist tagastasid ankeedi 78 vanemat).

Kõik Rocca al Mare Koolis töötavad klassiõpetajad omavad kõrgharidust ja vähemalt 5aastast õpetajatöö staaži (kõige väiksema staažiga õpetajal on 6aastane töökogemus ja kõige suurema staažiga õpetajal 32 aastat). 9st osalenud õpetajast 4 on töötanud Rocca al Mare Koolis alates selle avamisest aastal 2000.

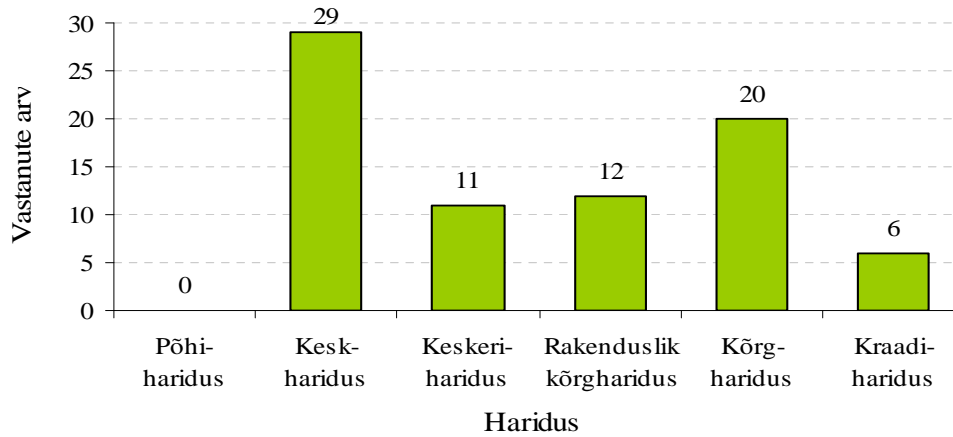
Küsitluses osalenud vanemate vanuseline, sooline ja hariduslik jaotus on esitatud diagrammidena, millest selgub, et ankeedile vastanud vanematest 85% olid naised ja 15% mehed. Suurem osa (81%) vanematest on kuni 40 aastased (63 vanemat), kõik vanemad omavad vähemalt keskharidust, neist 38 on kõrgharidusega (49 %).

Joonis 1. Vastanud lapsevanemate jaotumine vanuse järgi.

Joonis 2. Vastanud lapsevanemate jaotumine soo järgi.

Joonis 3. Vastanud lapsevanemate jaotumine hariduse järgi.

4.3. Õpetajate ankeeditulemuste analüüs

Ankeedivastuste analüüs võimaldab välja selgitada vastused uurimustöös püstitatud eesmärkidele: välja selgitada Rocca al Mare Kooli algklasside õpetajate poolt kasutatavad

ja eelistatumad kodu ja kooli vahelise koostöö vormid, peamised põhjused, mis takistavad õpetajate arvates vastastikust suhtlemist ja koostööd ning õpetajate arvamus sellest, kuidas saaksid vanemad ise soodustada kodu ja kooli vahelist koostööd.

- PALUN NIMETAGE KÕIK ERINEVAD KODU JA KOOLI VAHELISE KOOSTÖÖ VORMID, MIDA OLETE OMA TÖÖS KASUTANUD.

Alljärgnevalt on esitatud Rocca al Mare Kooli algklasside õpetajate poolt kasutatavad kodu ja kooli vahelised koostöövormid alustades vastanud õpetajate poolt kõige rohkem kordi pakutud koostöövormist:

1. E-KOOL,
2. TELEFONIVESTLUS LAPSEVANEMAGA,
3. MEILI TEEL SUHTLEMINE,
4. ÕPINGURAAMAT;
5. ÕPILASPÄEVIK;
6. ARENGUVESTLUS;
7. INDIVIDUAALVESTLUS;
8. KLASSI LAPSEVANEMATE KOOSOLEKUD;
9. KLASSIÕHTUD KOOS VANEMATEGA;
10. ÕPILASTÖÖDE NÄITUSED;
11. VANEMA KOOLITUNNIS OSALEMINE;
12. KOOLI LAPSEVANEMATE KOOSOLEKUD;
13. ÜHISED ÜRITUSED JA VÄLJASÕIDUD;
14. INFOPÄEV ENNE KOOLI VASTUVÕTMIST;
15. ÕPETAJATE JA LAPSEVANEMATE „KOHVIK-KLUBI“;
16. KODUKÜLASTUS.

Õpetajate poolt on nimetamata jäänud sellised koostöövormid, mille organiseerimisega õpetajad ise otseselt ei tegele ja/või mille töös ise ei osale: nt hoolekogu, lapsevanemate nõukogu, kooli kodulehekül, kasvatus- ja tugikomisjon, koolitused lapsevanematele, ühiskoolitused õpetajatele ja vanematele, infostendid ja küsitlused.

- KIRJELDAGE, MISSUGUST KODU JA KOOLI VAHELIST KOOSTÖÖVORMI EELISTATE TEIE VANEMATEGA SUHTLEMISEL NING PÕHJENDAGE ENDA EELISTUST.

1. E-MAILI TEEL SUHTLEMINE

Ankeedivastuste analüüs näitas, et antud kontingendi õpetajate eelistatuim koostöövorm on elektronkiri vanemale ehk suhtlemine e-maili teel. Sellist suhtlusvormi pidas kõige meelevärssemaks üheksast õpetajast neli. Elektronposti kasutamine on õpetajate hinnangul kiire ja mugav suhtlusvorm. Mugav seepärast, et arvuti on õpetaja igapäevane töövahend ning e-kirja kirjutamisel saab ise valida aja, millal kirjutad ja/või vastad kirjale ning on võimalus rahulikult sõnastust valida ja vajadusel parandada. Veel toodi esile see, et teade jõuab kiiresti ja kindlalt lapsevanemani ning et selline suhtlusvorm võimaldab teavitada üheaegselt nii kogu klassi vanemaid kui ka suhelda konkreetse vanemaga individuaalselt.

2. ARENGUVESTLUS

Kolm õpetajat 9st pidas eelistatuimaks koostöövormiks arenguveestlust. Nende õpetajate põhjalikest selgitustest võib välja lugeda, et nad pidasid arenguveestlust pigem kõige efektiivsemaks suhtlusvormiks, sest nad olid välja toonud nii selle suhtlusvormi eelised kui ka puudused. Kuna õpetajad olid välja toonud arenguveestluse positiivsed argumendid kõigile osapooltele – õpetajatele, õpilastele ja vanematele, siis esitasin tulemused tabelina (paljud põhjendustest kattuvad kõigi osapoolte puhul).

KASULIK ÕPETAJALE:	KASULIK ÕPILASELE:	KASULIK VANEMALE:
<i>* see võimaldab vanemale selgitada ka selliseid lapsega seotud probleeme, mida koosolekul ega kirjalikul teel edastada ei ole sobilik;</i>	<i>* ka õpilasel on võimalus ja kohustus avaldada oma arvamust, mis võimaldab leida probleemile objektiivsema lahenduse;</i>	<i>* see võimaldab õpetajale selgitada ka selliseid lapsega seotud probleeme, mida koosolekul edastada ei ole sobilik;</i>
<i>* nii saab õpetaja vanemaga parema ja usalduslikuma kontakti;</i>	<i>* see võimaldab keskenduda ainult konkreetse õpilasega seonduvale;</i>	<i>* võimaldab segamatult koos õpetaja ja lapsega õppetööd analüüsida ning plaane ja eesmärke seada;</i>
<i>* võimaldab õpetajal tutvuda ka vanema arvamuse ning hinnanguga tema lapse kohta;</i>	<i>* see tekitab vastutustunnet – laps tajub, et kool ja kodu teevad koostööd tema heaolu ja saavutuste nimel.</i>	<i>* silmast silma suhtlemisel on möödarääkimisi lihtsam vältida, suureneb vastutus;</i>

Kuigi kõik Rocca al Mare Kooli õpetajad on läbinud arenguestluse koolituse, oleks sellise koolituse uuesti läbi viimine vajalik (arvestades õpetajatelt saadud arenguestluse teemalisi kommentaare).

Antud kontingent õpetajaid on veendunud arenguestluse efektiivsuses, kuid toovad selle negatiivse küljena välja liiga suure ajakulu, mis kulub vestluse ettevalmistamiseks, läbiviimiseks ja kokkuvõtete tegemiseks.

3. TELEFONIVESTLUS VANEMAGA

Telefonivestlust pidas eelistatuimaks kodu ja kooli vaheliseks koostöövormiks kaks õpetajat üheksast. Esile toodi see kui kõige käepärasem ja kiireima tagasisidega infovahetamise võimalus. Põhjendustena toodi välja järgmised seisukohad:

- *see on mugavam ja kiireim viis õpetaja jaoks: on teateid ja probleeme, mille edastamisega ei ole võimalik viivitada ega lootma jääda, et äkki vanem ikka loeb enne nädalavahetust oma meile;*
- *põhimure saab kiiresti edastatud ja koos vanemaga lepitakse kohe kokku edasine tegevusplaan;*
- *on kiire ja individuaalne suhtlusvorm.*

Lisaks eelistatuimale koostöövormile lisisid kõik 9 õpetajat kommentaare ka teiste kodu ja kooli vaheliste koostöö vormide kohta. Avatud vastuste analüüs näitas, et antud kontingent õpetajaid teab väga täpselt oma eelistusi vanematega suhtlemiseks ja oskab neid ka põhjendada. Õpetajad on seisukohal, et erinevad probleemid nõuavad erinevaid suhtlusvorme: hinnete edastamiseks on parim variant e-kool, kiiret lahendust vajavate lapsega seotud isiklike probleemide arutamiseks telefonivestlus, lapse koolis edukalt toime tulemise ja arenguga seotud eesmärkide püstitamiseks ja tegevusplaani paika panemiseks arenguestlus, kõikide vanematega koos läbi arutamist vajava üldinfo edastamiseks koosolek, igapäevaste jooksvate probleemide edastamiseks elektronpost jne.

Kokkuvõttena saab välja tuua suurema osa õpetajate kindla seisukoha – kõige olulisem on kasutatavate suhtlusvormide paljusus ja valiku nende seast teeb õpetaja toetudes oma kogemustele. Suhtlusvormi eelistus oleneb olukorrast ning õpetaja ja partneri võimalustest, kusjuures märksõnaks on õpetaja paindlikkus.

• KAS JA MISSUGUSTEL PÕHJUSTEL PEATE VAJALIKUKS LAPSEVANEMA OSALEMIST KOOLITUNNIS?

Käesolevas uurimuses osalenud õpetajad olid erinevatel seisukohtadel, kas vanema viibimine koolitunnis on vajalik või mitte. 4 õpetajat 9st leidis, et lapsevanema osalemine

koolitunnis on teatud põhjustel vajalik. Väga vajalikuks pidas lapsevanema osalemist koolitunnis 4 õpetajat ja üks õpetaja leidis, et vanemate osalemine koolitunnis ei ole oluline.

Õpetajad, kes olid veendunud, et lapsevanema osalemine koolitunnis on väga oluline, tõid välja järgmisi pedagoogilisi soovitusi, näiteid ja nõuandeid, mis kõik tuginesid nende pedagoogilise töö kogemustele klassiõpetajana:

- *see näitab nii lapsele kui ka õpetajale, et vanem on huvitatud lapse edasijõudmisest koolis ning tunneb huvi koolis toimuva vastu;*
- *vanem saab parema ülevaate õpetaja ja lapse suhetest, õpetaja nõudmistest koolitööle ning lapse käitumisest ja töövõtetest koolisituatsioonis;*
- *see võimaldab vanemal näha tegelikku õppeprotsessi – kogu klassi lapsi näha koos õppimas ja tegutsemas, omavahel ja õpetajaga suhtlemas;*
- *siis näevad ka vanemad, kuidas laps tunnis kaasa töötab, tähele paneb, kaaslaste ja õpetajaga suhtleb ning milline on lapse tase võrreldes klassikaaslastega;*
- *vanemad, kes on külastanud tundi, saavad paremini aru õpetajatöö olemusest ning mõistavad paremini õpetajat ning koolis toimuvat.*

Rocca al Mare Koolis vanemad otseselt tunde läbi ei vii, küll aga osalevad keskuste päevadel ja on läbi viinud mingit osa tunnist (näiteks tutvustanud oma ametit), mitte kogu koolitundi.

Õpetajad, kes olid veendunud, et lapsevanema osalemine koolitunnis on vajalik vaid teatud põhjustel, põhjendasid samuti oma seisukohti väga põhjalikult. Nad leidsid, et lapsevanema osalemine koolitunnis on vajalik ainult siis, kui:

- *õpetaja tahab vanematele demonstreerida mingeid töövõtteid, et vanemad saaksid last kodus aidata ja suunata või vanem avaldab ise soovi end õpetaja nõudmistega kurssi viia, et oma last kodus õppimises aidata;*
- *õpetaja tahab uut projekti tutvustada; lapsel on koolitunnis käitumise ja õppimisega probleeme (keskendumisega, tähelepanuga, töövõimega, aktiivsusega vmt) ning õpetaja kutsub vanema osalema, et anda talle toimuvast tõest ülevaadet;*
- *klassis on grupitööd või keskuste päevad ning õpetaja kutsub vanemaid osalema ja appi; parasjagu käsitletakse tunnis mingit teemat, milles lapsevanem on tegev ning suudab seetõttu anda teemast elulisema ja täiuslikuma ülevaate;*
- *on tekkinud arusaamatus või erinev arusaam õpetaja ja vanema vahel lapse koolis edasijõudmise või käitumisega seoses ning vanema tunnis osalemine võib üksmeelele jõudmisel abiks olla.*

Õpetaja, kes oli seisukohal, et lapsevanema osalemine koolitunnis ei ole vajalik, põhjendas seda järgnevalt:

- *Iga kõrvalise isiku viibimine koolitunnis on segavaks faktoriks nii õpilastele kui ka õpetajale ning (probleemne) laps ei käitu oma vanemate ees nii, nagu tavaliselt koolisituatsioonis.*

Kokkuvõttes saab uurimuses osalenud õpetajate kommentaaride põhjal teha järelduse, et enamus Rocca al Mare Kooli klassiõpetajatest on veendunud, et lapsevanema osalemine koolitunnis on vajalik, kui õpetaja leiab põhjuse vanema koolitundi kutsumiseks. Vanema

osalemine tuleb kasuks lapse arengule ning et see on hea võimalus vanema jaoks tutvuda tegeliku koolieluga.

- KAS JA MIS PÕHJUSEL OLETE TUNDNUD PETTUMUST LAPSEVANEMAGA SUHTLEMISEL?

Uurimusest selgub, et kõik 9 õpetajat on tundnud oma töö käigus pettumust suheldes lapsevanematega. Kindlasti ei ole see mingi üllatav ega mingil juhul ka halb tulemus. On loomulik, et inimestevahelistes suhetes tuleb ette ka pettumust ja mittemõistmist. Oluline on, et sellest osataks õppida ja teha järeldusi, mis aitavad edaspidises töös. Tegevõpetajana arvan hoopis, et need, kes vastanuks, et ei ole kunagi pettumust tundnud, ei vasta avameelselt või ei pea pettumuseks vanematega suhtlemisel eettulevaid keerulisi olukordi.

Vastuseid analüüsid selgub, et kõige enam muretsevad õpetajad sellepärast, et tänapäeva lapsevanemal jääb üha vähem aega oma lapse jaoks. (Õpetaja kommentaar: *Suure pettumuse valmistavad vanemad, kes pealtnäha on toredad ja edukad inimesed, kuid neid tundma õppides selgub, et laps on nende prioriteetides kõige viimasel kohal ehk lapse jaoks sellistel vanematel lihtsalt aega, armastust ega hoolimist ei jätku.*) Samas on ju algklasside õpilane siiski veel sellises eas, kus vanemate tähelepanu ja hoolitsus on tema arengumootoriks. Õpetaja jaoks on pettumus ka see, kui tema püüab soodustada kodu ja kooli vahelist koostööd ning kutsub vanemaid üles suhtlema ning koos tegutsema lapse heaolu ja arengu nimel, kuid vastuseks saab vaid pessimistlikke mõtteavaldusi ja teadmise, et tänapäeva vanemal on nii kiire, et lapse kasvatamiseks tal aega ei jätku. (Õpetajate kommentaarid: *Olen pettumust tundnud siis, kui vanem ei leia terve õppeaasta jooksul kordagi vaba momenti, et õpetajaga silmast silma suhelda, osaleda koosolekul või klassivälisel üritusel. / Jah, olen pettunud, kui tundub, et kõik lapsega seonduv on hoopis õpetaja mitte vanema mure. Kui vanem ei täida lapse kasvatamisega seotud kohustusi- väidab, et laps lihtsalt ei kuula teda ja/või tal ei olegi tegelikult aega last kontrollida ja suunata.*)

Teisena märgivad uurimuses osalenud õpetajad, et vanemad ei usalda piisavalt oma lapse õpetajat ning selle asemel, et õpetajaga vestelda, pöörduvad hoopis direktiooni poole. Õpetajate kommentaaride kohaselt valmistavad pettumust veel ka vanemad, kes igas olukorras oma last õigustavad, süvenemata tegelikku olukorda. (Õpetaja kommentaar: *Kogenenud õpetajana lihtsalt tunnen ära, kui vanem ei üritagi analüüsida situatsiooni, vaid hakkab kohe oma last kaitsema või hoopis mõistab ta ilma süvenemata hukka. Raske on leida üksmeelt ja lahendusi, kui vanem ei taha tunnustada lapse vigu ja asub kohe riindama, selle asemel, et koos õpetajaga probleem lahendada. On vanemaid, kes usuvad iga oma lapse sõna ja kui vaja, siis*

mõtlevad veel ise süüdistusi ja valesid juurde.) Küsimustikule vastanud õpetajate arvates ei taju sellised lapsevanemad seda, et igal erialal on oma spetsiifika ning sekkuvad õppetöösse probleemidesse süvenemata.

Alljärgnevalt on välja toodud uurimuses osalenud õpetajate selgitused, millistel erinevatel põhjustel on nemad vanematega suheldes tundnud pettumust ja pahameelt:

- *Kui mõned vanemad püüavad igas olukorras ennast ja oma last teistest parematena näidata ning demonstreerivad igal võimalusel oma üleolekut, siis selline käitumine on väga väsitav ja solvav.*
- *Kui vanem ei saa aru või ei taha lihtsalt aru saada õpetaja soovitudest ning peab neid hoopis kiusamiseks ja õelutsemiseks.*
- *Kui vanem "soovitab" õpetajal, kes tahab vanemaga lapse käitumise ja õppimise teemal vestelda, probleemi arutamise asemel hoopis iseseisvalt oma tööga hakkama saada.*
- *Kui vanem, kes ei ole kuulunud õpetaja nõuandeid ega tegutsenud nende järgi, otsustab lapse teise kooli panna, sest arvab, et lapse edasijõudmatuses on süüdi õpetaja, siis see teeb küll haiget.*
- *Kui vanem ei mõista, et probleeme on ka tema lapsega ning süüdistab kõiges ainult kaasõpilasi.*
- *Lapsevanem süüdistab õpetajat, kui lapsel on kodused tööd tegemata, tunniks ette valmistamata ja hinded halvad.*
- *Leidub vanemaid, kes küll tunnistavad probleemi olemasolu, kuid ei ole suutelised midagi selle olukorra muutmiseks ette võtma.*
- *Kui inimesed oma isiklike komplekside ja hirmude maandamiseks ründavad õpetajat ja lapse kaasõpilasi.*
- *On kurb küll, kui vanem ei hinda õpetaja tööd ja pingutusi.*
- *Kui vanem teeb põhjendamatu kriitikat kooli- või klassielu kohta.*

Antud kontingent õpetajaid, kes küll väidavad, et on vanematega suhtlemisel vahel pettumust tundnud, kinnitavad samas, et see on lihtsalt üks osa õpetajatööst ning tunnistavad, et kogemused ja vastavasisulised koolitused aitavad sellest probleemist üle olla ning sellega edukalt hakkama saada. Mitu uurimuses osalenud õpetajat tõi esile, et suhtlusprobleemid vanematega on üks õpetajatöö valukohti ja läbipõlemise ohu põhjustajaid, seepärast peaks kooli juhtkond, õpetajate koolitus ja riiklik haridusprogramm selle ennetustööga tõsiselt tegelema.

- **MIKS PEAB VÕI EI PEA ÕPETAJA OLULISEKS, ET KLASSI LAPSEVANEMAD ÜKSTEIST TUNNEKSID?**

Uurimistulemuste põhjal võib väita, et antud kontingent õpetajaid peab väga oluliseks, et klassi lapsevanemad üksteist tunneksid. Uurimuses osalenud õpetaja kommentaar: *Klassist kui organisatsioonist rääkides ei olegi teistsugune suhtumine võimalik – eduka organisatsiooni kõik liikmed (õpetaja, lapsed ja vanemad) peavad üksteist tundma, tegema koostööd ja vastastikku suhtlema. Kollektiivis on oluline ja võrdselt tähtis iga lüli ning üksteise tundmine aitab kaasa ühise*

eesmärgi poole püüdlmisele. Selline suhtumine on väga positiivne ja lapsesõbralik. Kui lapsed kasvavad päevast päeva koos, siis on loomulik, et ka nende vanemad üksteist tunnevad. Vanemate vastastikusest läbikäimisest ja suhtlemisest on kasu kõikidele osapooltele – õpetajale, vanemaile ja õpilastele.

Õpetajad tõid kõige enam esile kasutegureid lapsevanemaile endile. Antud kontingendi arvates soodustab vanemate omavaheline tundmine nendevahelist koostööd, üksteise tundmine võimaldab neil suhelda ka ilma õpetaja initsiatiivita. Vahel on klassikaaslaste vahel probleeme ka väljaspool kooli, mis leiavad lahenduse just lastevanemate tasandil kiiresti tegutsemisel. (Kommentaar: *Ühised mured ja rõõmud liidavad vanemaid, nad näevad, et kõigil vanematel on vahel lastega probleeme ning need on lahendatavad.*) Samuti olid uurimuses osalenud õpetajad seisukohal, et üksteise tundmine annab lapsevanemale turvatunnet – koos on julgem teha ettepanekuid ja anda soovitusi, samuti võtta vastu otsuseid ja püstitada eesmäärke. (Kommentaar: *Vastastikune suhtlemine aitab ka kasvatusprobleemides paremaid lahendusi leida, üksteisele nõu anda, kogemusi jagada ja üksteiselt õppida. Vanemate vastastikune suhtlemine lihtsustab samuti laste käikude jälgimist ja kontrollimist – lapsed ju suhtlevad omavahel, käivad külas, koos trennides ja sünnipäevadel. Üksteist tundes on kergem arutada ja lahendada probleeme - nii saavad vanemad mõned lastel omavahel tekkinud probleemid ka ilma õpetajat kaasamata ära lahendada ning isekeski lahendada erinevaid jooksvaid probleeme – näiteks organiseerida vajadusel transporti koolist koju või trennidesse jmt.)* Antud uurimuses osalenud õpetajad leidsid üksmeelselt, et on igati loomulik ja vajalik, et iga lapsevanem teaks ja tunneks inimesi, kellega tema laps suhtleb iga päev koolis ning vahel ka peale koolipäeva.

Samuti leidsid õpetajad, et vanemate vastastikune suhtlemine ühendab kindlasti nii otseselt kui kaudselt ka lapsi. (Kommentaar: *See aitab kaasa laste omavaheliste suhete edendamisele – kui vanemad on omavahel sõbralikes suhetes, siis võtavad eeskujuga neist ka lapsed.*)

Õpetajate kommentaaridest selgus, et eelnevalt välja toodud kasuteguritele lisaks lihtsustab vanematevaheline suhtlemine ja läbikäimine ka õpetaja enda tööd. Antud kontingendi seisukoht oli, et just õpetaja kohus on teha esimene samm vanemate omavahelise tutvumise kaasaaitamiseks, sest kui vanemad on juba omavahel tuttavad, siis on õpetajal palju lihtsam nendega suhelda ja koos klassiga seotud teemasid arutada. Õpetajad leidsid, et üksteist tundes ollakse koostöövalmimad ka koolis ning samuti läheb sujuvamalt õpetaja abistamine klassiväliste ürituste korraldamisel – lihtsam on jaotada omavahel ülesandeid. Veel tõid uurimuses osalenud õpetajad esile ka seda, et vanemad, kes tunnevad oma lapse sõpru ja nende vanemaid, oskavad paremini mõista ja suunata oma laste suhteid ja väärtushinnanguid. Samuti mainiti, et klassis tekib parem ühtsus tunne, kui lapsevanemad

üksteist tunnevad ja omavahel suhtlevad ning et see aitab üritustel luua vaba ja sundimatu õhkkonna.

Kokkuvõttena saab öelda, et antud uurimuses osalenud õpetajad on seisukohal, et vanemate vastastikusest tundmisest ja suhtlemisest oleneb kõigi osapoolte heaolu ja kogu klassi mikrokliima. Kui inimesed üksteist tunnevad, siis ollakse julgemad arvamust avaldama, tekib ühtsustunne, ollakse avatumad ja usaldatakse üksteist rohkem. Sellest saavad kasu kõik – õpetaja, õpilane ja lapsevanem!

• MIDA ON ÕPETAJA ISE SELLEKS TEINUD, ET KLASSI LAPSEVANEMAD ÜKSTEIST TUNNEKSID?

Õpetajaid tõid palju näiteid oma kogemustest lähtuvalt, mida on võimalik ette võtta lastevanemate üksteisele tutvustamise hõlbustamiseks. Analüüsi käigus jaotasin uurimuses osalenud õpetajate poolt pakutud erinevad võimalused nelja suuremasse gruppi:

- formaalne tutvustamine,
- spetsiaalne tutvustamine,
- meelelahutuse käigus tutvustamine,
- õppetöö käigus tutvustamine.

Alljärgnevalt toon välja õpetajate poolt esitatud erinevad võimalused vanemate üksteisele tutvustamiseks 4 gruppi jaotatuna:

FORMAALNE TUTVUSTAMINE	SPETSIAALNE TUTVUSTAMINE	KLASSIVÄLISE TÖÖ KÄIGUS TUTVUSTAMINE	ÕPPETÖÖ KÄIGUS TUTVUSTAMINE
<i>Vastastikusel kokkuleppel annab õpetaja vanematele lapse klassikaaslaste vanemate kontakandmed..</i>	<i>Õpetaja on korraldanud koosolekul või klassiõhtul lapsevanematele tutvumismänge, lasknud vanematel iseloomustada üksteisele oma perekonda.</i>	<i>Klassivälised üritused koos vanematega – klassiõhtud, ekskursioonid, tähtpäevade tähistamised, piknikud ja väljasõidud, teatri- ja muuseumikiilastused.</i>	<i>Võimalus osaleda lapse koolitunnis.</i>
<i>Klassi lapsevanemate koosolekud.</i>	<i>Õpetaja on korraldanud teemaõhtuid, kuhu asjast huvitatud vanemad saavad eelnevalt registreeruda.</i>	<i>Lapsevanematest saatjad klassiekskursioonide ajal.</i>	<i>Kontserdid lapsevanematele.</i>
	<i>Õpetaja on kaasanud lapsevanemad, kellel on aega ja tahtmist, ürituste organiseerimisse ja läbiviimisse.</i>	<i>Perepäevad.</i>	<i>Õpilastööde näitused.</i>

	<i>Õpetaja on organiseerinud rühmatöid lastevanemate koosolekutel.</i>	<i>Spordipäevad koos vanematega.</i>	
	<i>Õpetaja on kokku kutsunud klassi lapsevanemate hoolekogu.</i>		

- MISSUGUSED RASKUSED JA TAKISTUSED VÕIVAD ÕPETAJAL ETTE TULLA LAPSEVANEMATEGA SUHTLEMISEL NING KODU JA KOOLI VAHELISE KOOSTÖÖ ORGANISEERIMISEL?

Uurimuses osalenud õpetajad vastasid sellele küsimusele väga aktiivselt – töid näiteid oma kogemustest ja põhjendasid oma seisukohti. Kõik õpetajad olid seisukohal, et on täiesti loomulik, et suhtlemisel vanematega ning kodu ja kooli vahelise koostöö organiseerimisel tuleb ette nii takistusi kui ka raskusi. Põhjenduseks töid uurimuses osalenud õpetajad kooli ja kodu vahelist koostööd ja vastastikust suhtlemist puudutava ettevalmistuse puudumise. (Õpetaja kommentaar: *Õpetajad ei saa vastavasisulist ettevalmistust ega (täiend)koolitust ning peavad ise toime tulema kõigi kodu ja kooli vahelist suhtlemist puudutavate probleemidega.*) Kuigi õpetajad väärtustavad kodu ja kooli vahelist koostööd, mainivad nad, et selle organiseerimine ja vanematega suhtlemine on keeruline kohustus õpetaja jaoks. Põhjendusena tuuakse välja järgmine: lisakohustuseks teeb kodu ja kooli vahelise koostöö organiseerimise see, et kool ei toeta ega väärtusta õpetajate hinnangul klassijuhataja tööd kodu ja kooli vahelise koostöö organiseerimisel; ning ebameeldivaks see, et õpetajad tunnetavad ka vanematepoolset tõrget koostööks ja suhtlemiseks. (Kommentaariid: *Kooli korraldus ja süsteem ei toeta klassijuhataja aktiivsust – puudub moraalne ja materiaalne toetus õpetajale, kes organiseerib ja viib läbi erinevaid üritusi. Seda tuleb teha oma vaba aja arvelt ning materiaalne toetus on praktiliselt olematu. Kui siis vanemad ka kritiseerivad, ei aita organiseerida ega võta osa, kaob õpetajal tahtmine edaspidi midagi organiseerida.*)

Õpetajad mõistavad, et just nemad peaksid olema need, kes kutsuvad üles suhtlema ja koostööd tegema, kuid tunnistavad, et vahel on nad lihtsalt liiga väsinud, et ise initsiatiivi üles näidata. (Kommentaariid: *Õpetajatel on liiga suur töökoormus ja sellest ongi tingitud meie närvilisus ja rahulolematuse.*)

Kõige enam õpetajaid (6 õpetajat 9st) toob esile seda, et üheks oluliseks koostööd takistavaks teguriks on mõlemapoolne hõivatus (tänapäeva kiire elutempo), mistõttu on raske planeerida üritusi ja koosolekuid nii, et kellaajad ja kuupäevad kõigile sobiksid. (Kommentaariid: *Väga raske on leida sobivat koosoleku aega kõigile lastevanematele, samas on raske*

planeerida ka üritusi, kui koosolekule tuleb vaid 1/3 lapsevanematest. Isegi siis, kui koosolek toimub hilisel õhtutunnil, ei jõua pooled vanemad väidetavalt töökohustuste tõttu kohale.)

Veel toovad uurimuses osalenud õpetajad esile, et õpetajapoolne hea tahe ja pingutus suhtlemiseks ja koostööks raugneb vanematepoolse suhtumise tõttu. (Kommentaariid: *Mõnedel vanematel puudub empaatiavõime ja tolerantsus, mistõttu ei osata ega taheta näha õpetajatöös esinevaid raskusi. Vanemad suhtuvad õpetajasse kui vaenlasesse – probleemi ilmnemisel ei näita üles koostöövalmidust ja empaatiavõimet, vaid ründavad ja süüdistavad õpetajat.*) Juhtub tõesti kahjuks, et õpetaja võtab üle lapsevanema hoiakud ehk vastab samaga. Kõik õpetajad ei olegi ideaalsed, see on kahjuks ammu teada ja tuntud tõde.

Õpetajate vastuseid analüüsid selgus, et vanemate seas on üsna levinud negatiivne hoiak õpetajaametisse üleüldiselt ning nende arvates mõjutab see ka lapse suhtumist õpetajasse. (Õpetaja kommentaar: *Vanemad kritiseerivad koolis kehtivaid reegleid ja õpetajaid avalikult, mõjutades sel moel ka oma last õppetöösse negatiivselt suhtuma. Leidub vanemaid, kes suhtuvad õpetajasse ja kooli üldiselt väga hoolimatult ja ebaviisakalt. Sellised lapsevanemad: ei teata ette ega ei tule kohale, kui on kokku lepitud aeg; toovad lapse nii hilja autoga kooli, et laps hilineb pidevalt tundi; magavad järjepidevalt sisse, mistõttu laps puudub tihti esimesest tunnist jmt.)*

Õpetajad toovad veel välja suhtlemist raskendava tegurina vanemate eelarvamused ja/või oma kooliajast pärinevad negatiivsed kogemused. (Kommentaariid: *Tundub, et mõned lapsevanemad kardavad õpetajat – ei julge avaldada arvamust, ei räägi probleemidest, mis mõjutavad lapse edasijõudmist ja hakkamasaamist koolis. Sellise lapsevanema ja õpetaja vahel puudub vastastikune usaldus. Vanemad, kes ei usalda oma lapse õpetajat, pöörduvad probleemi ilmnemisel pigem juhtkonna kui õpetaja poole.*)

Uurimuses osalenud õpetajate vastuste põhjal selgus, et leidub vanemaid, kes suhtuvad õpetajasse ainult siis hästi, kui lapsel läheb koolis hästi. (Kommentaariid: *Vanem ei näe vajadust suhtlemiseks, kui hinded ja käitumishinne on enam-vähem korras. Selline vanem ei soovi, et õpetaja teda “oma” probleemidega tülitaks. Kui siis õpetaja püüab aidata ja osutab mingile probleemile või puudujäägile lapse käitumises või õppimises, on õpetaja kohe halb ja kiusab last. Selline vanem ei suuda mõista, et õpetaja on tema koostööpartner, kes teeb kõik võimaliku lapse heaoluks ja arenguks.) Tegelikult võib ka sellisel lapsel esineda koolis tõsiseid probleeme, mis vajaksid sekkumist ja kiiret lahendamist (näiteks suhted klassikaaslastega, koolivägivald, tõrjutus jmt).*

Saadud info põhjal selgub, et uurimuses osalenud õpetajate arvates on lapsevanematega suhtlemisel eettulevaid raskusi ja takistusi päris palju ning need raskendavad oluliselt õpetaja tööd. Õpetajad ei süüdistata kõiges ainult lapsevanemaid vaid tunnistavad, et tihti on nad ka ise süüdi selles, et koostöö lapsevanematega ja vastastikune suhtlemine ei toimi nii,

et sellest oleks kasu kõigile osapooltele. Uurimuses osalenud õpetajate kommentaaride põhjal võib lapsevanemate poolsed põhjused jaotada tinglikult kolmeks:

1. vanemad on hõivatud, mistõttu ei leia mõlemale osapooltele sobivat aega suhtlemiseks;
2. vanematel on negatiivne eelhoiak kooli ja/või õpetaja suhtes, mis raskendab vastastikust koostööd ja suhtlemist;
3. vanem ei kasuta ära kooli ja õpetaja poolt pakutud võimalusi vastastikuseks koostööks ja suhtlemiseks.

Antud kontingendi õpetajate vastuste analüüs kinnitab, et tänapäeva kiire elutempo ning inimeste erinevad hoiakud ja tõekspidamised nõuavad õpetajalt eriti paindlikku lähenemist kodu ja kooli suhete arendamisele ning vanemate ja õpetaja vahelise avatud suhtlemise soodustamisele.

- **KUIDAS SAAKS ÕPETAJA ARVATES LAPSEVANEM ISE SOODUSTADA KODU JA KOOLI VAHELIST KOOSTÖÖD JA VASTASTIKUST SUHTLEMIST?**

Antud kontingent õpetajaid on seisukohal, et algklassiõpilase esmane mõjutaja ja kasvataja on siiski kodu, mistõttu vanema enda eeskuju on kõige tähtsam. (Õpetaja kommentaar: *Kui vanem väärtustab õpetaja tööd, suhtleb õpetajaga ning osaleb lapse koolielus, siis mõjutab see kindlasti ka lapse edasijõudmist ja hakkamasaamist koolis.*)

Et kodu ja kooli vaheline koostöö sujuks ning õpetaja ja vanema vaheline suhtlus oleks tulemuslik, sellele saab ja peab lapsevanem ise kaasa aitama. Kokkuvõtlikult võib õpetajatepoolsed soovitusel jagada neljaks:

1. vanemate suhtumine kooli ja õpetajasse peab olema lapsele positiivseks eeskujuks;
2. vanematel tuleb õpetajaga suhtlemisel ja ürituste organiseerimisel ise initsiatiivi üles näidata;
3. vanemad peavad võimaluse korral alati osalema õpetaja ja/või kooli poolt organiseeritud koosolekutel ja üritustel.
4. vanemad võiksid õpetaja poolt saadetud teadetele alati kättesaamise kinnituse saata ning sama kehtib ka õpetajate kohta (see näitab vastastikust lugupidamist ja viisakust).

Alljärgnevalt on välja toodud uurimuses osalenud õpetajate ettepanekud ja soovitusel, kuidas saaks nende arvates lapsevanem ise soodustada kodu ja kooli vahelist koostööd ja vastastikust suhtlemist vastavalt eeltoodud jaotusele.

Vanemate suhtumine kooli ja õpetajasse peab olema eeskujuks lapsele.

Vanemad peaksid:

- mitte kartma kooli tulemist ega õpetajaga vestlemist, sest see mõjutab ka lapse suhtumist õpetajasse ja kooli üldse;
- üles näitama huvi lapse koolipäeva vastu, tema suhete vastu klassikaaslaste ja õpetajaga, tundma huvi lapse õpisaavutuste üle, õpetama ja kontrollima kooliasjade ja koolikoti korrashoidu, nii tajub ka laps, et koolitöö on tema tähtsaim ülesanne, mida väärtustavad nii vanemad kui õpetaja;
- ise kinni pidama kooliga ja õpetajaga seotud kokkulepetest;
- näitama üles austust lapse põhitöö – õppimise – vastu ning tegema kõik võimaliku, et lapsel oleks kodus positiivne õpikeskkond.

Vanematel tuleb õpetajaga suhtlemisel ja ürituste organiseerimisel ise initsiatiivi üles näidata:

Vanemad võiksid:

- vajadusel ise ühendust võtta (helistada õpetajale, ise õpetajaga kokku leppida vestlusaeg, külastada kooli ja võimalusel ka klassitundi), mitte ootama teateid õpetajalt;
- mitte ainult osaleda ühisüritustel, vaid ka ise nõu ja jõuga abiks olla nende korraldamisel ja läbiviimisel.

Vanemad peavad võimaluse korral alati osalema õpetaja/kooli poolt organiseeritud koosolekutel ja üritustel:

Vanemad peaksid:

- kasutama kõiki kooli poolt pakutavaid võimalusi lapse koolieluga tutvumiseks, mitte valima ja kritiseerima;
- teadma, et ainult algklassides tahab ja vajab laps oma vanemat üritustele kaasa, kasutage seda ära enda huvides, kallid vanemad!

Vanemad võiksid õpetaja poolt saadetud teadetele alati kättesaamise kinnituse saata:

Vanemad võiksid:

- pidevalt jälgida e-kooli, et hoida end kursis lapse hinnetega, õpetaja poolt saadetud teadetega ning reageerida võimalikult koheselt märkustele ja teadetele (nt tegemata kodutööd ja puuduvad õppevahendid);
- e- kirjadele saata kättesaamise kinnituse ka siis, kui pole aega vastata pikemalt.

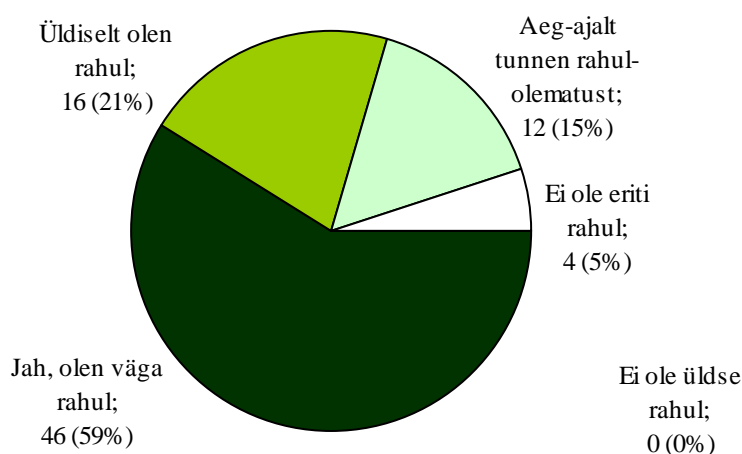
Uurimuses osalenud algklasside õpetajad leiavad, et vanematel on tegelikkuses palju võimalusi, mida nad tihti ei oska või ei taha kasutada, et ise soodustada kodu ja kooli vahelist koostööd ja vastastikust suhtlemist. Õpetajad ootavad lapsevanemalt rohkem nendepoolset initsiatiivi koostöökse ning avatust, julgust oma mõtete avaldamisel ja empaatiavõimet vastastikusel suhtlemisel.

Õpetajate ankeeditulemuste analüüs kinnitab, et kodu ja kooli vaheline koostöö ja vastastikune suhtlemine on kõikide Rocca al Mare Koolis töötavate algklasside õpetajate arvates äärmiselt oluline ja vajalik. Õpetajad väärtustavad koostööd, sest mõistavad, et lapsevanemaga suheldes tajuvad nad paremini õpilase iseärasusi ja oskavad nendega arvestada, ning tunnistavad, et just nende ülesandeks on luua koostööks vajalik avatud õhkkond.

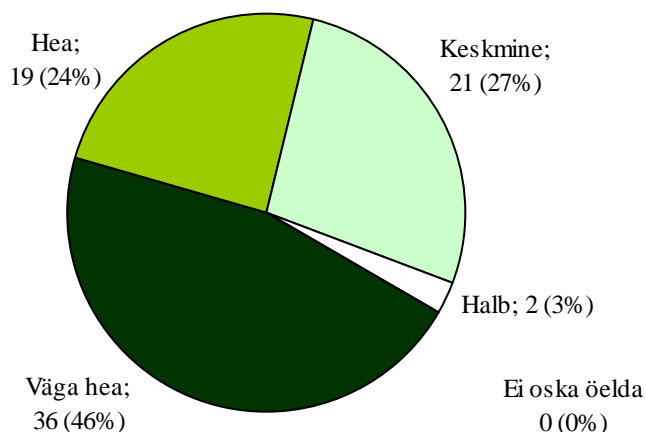
4.4. Vanemate ankeeditulemuste analüüs

Ankeedivastuste analüüs võimaldab välja selgitada valitud kontingendi lapsevanemate üldise rahulolu oma lapse õpetajaga ja kodu-kooli koostööga ning võimaldab leida vastused uurimustöös püstitatud eesmärkidele: välja selgitada Rocca al Mare Kooli algklasside lapsevanemate poolt eelistatumad kodu ja kooli vahelise koostöö vormid, peamised põhjused, mis takistavad vanemate arvates vastastikust suhtlemist ja koostööd ning vanemate arvamuse sellest, kuidas saaksid õpetajad veelgi soodustada kodu ja kooli vahelist koostööd.

Kooli ja kodu koostöö üheks aluseks on vanemate positiivne suhtumine kooli ja õpetajate vastu. Antud uuringust selgus, et valitud kontingendi Rocca al Mare Kooli algklasside lapsevanemate üldine rahulolu kodu-kooli suhetega ja lapse õpetajaga on kõrge: 80% i uuringus osalenud vanematest on lapse õpetajaga väga rahul ja üldiselt rahul ning 70% i ankeedile vastanud vanematest hindab kodu-kooli suhteid väga heaks ja heaks.

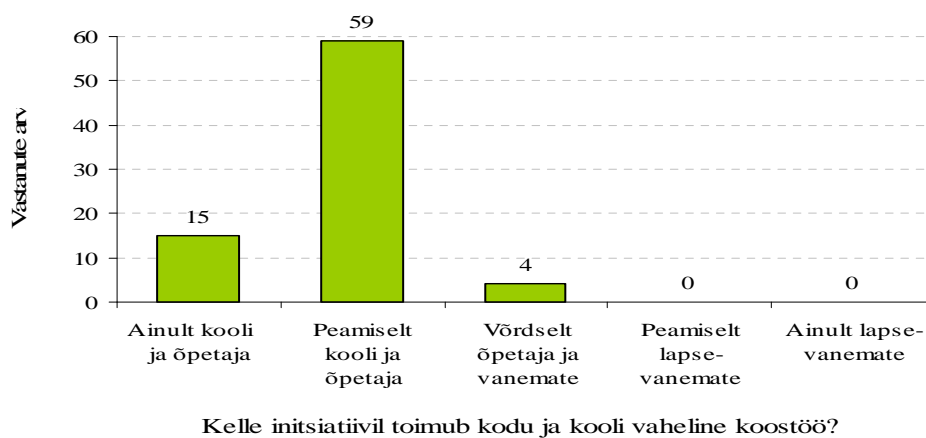
Joonis 4. Vastanud lapsevanemate rahulolu lapse klassijuhatajaga.

Joonis 5. Vastanud lapsevanemate hinnang kodu ja kooli koostööle.

- **KELLE INITSIAATIIVIL TOIMUB NING PEAKS TOIMUMA KODU JA KOOLI VAHELINE KOOSTÖÖ?**

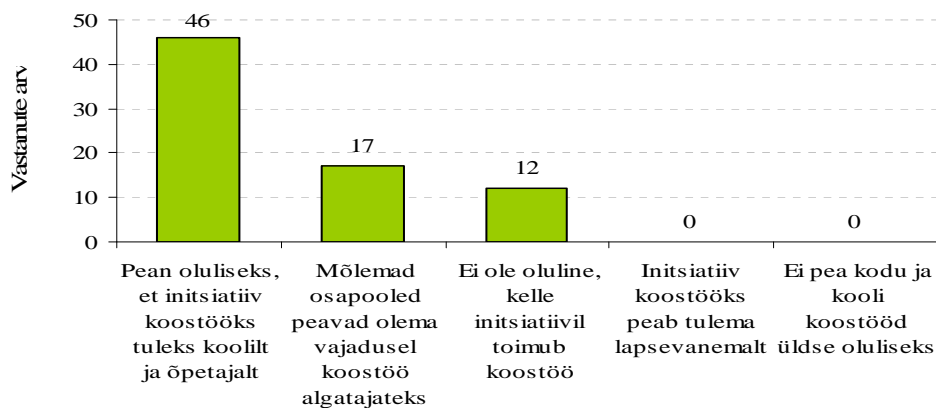
Erinevate uuringute tulemusel (Hill & Taylor, 2004; Kikas, 2006) on vanemate arvates kodu ja kooli vahelise koostöö organiseerimisel määravaks osapooleks kool ja õpetaja. Käesolevas ankeedis küsiti samuti lastevanemate arvamust sellest, kelle initsiatiivil toimub ja peaks toimuma kodu ja kooli vaheline koostöö.

Joonis 6. Kelle initsiatiivil toimub kodu ja kooli vaheline koostöö vanemate hinnangul.

Vanemate ankeedivastuste analüüs näitas, et ka käesolevas uuringus osalenud suur enamus (95%) lapsevanemaid tunnustab, et kooli-kodu koostöö toimub ainult või peamiselt kooli ja õpetaja initsiatiivil. Kõigest 5% i ankeedile vastanud vanematest leidis, et kodu ja kooli koostöö toimub võrdselt õpetaja ja vanemate initsiatiivil. Kui aga võrrelda vastuseid küsimusele, kelle initsiatiivil toimub ja kelle initsiatiivil peaks toimuma kodu ja kooli koostöö, siis ilmnevad päris suured erinevused vanemate endi hinnanguis. Selgus, et üle poole uuringus osalenud lapsevanematest (59%) on endiselt seisukohal, et initsiatiiv koostööks peaks tulema koolilt ja õpetajalt ning mitte ükski vanem ei arva, et initsiatiiv

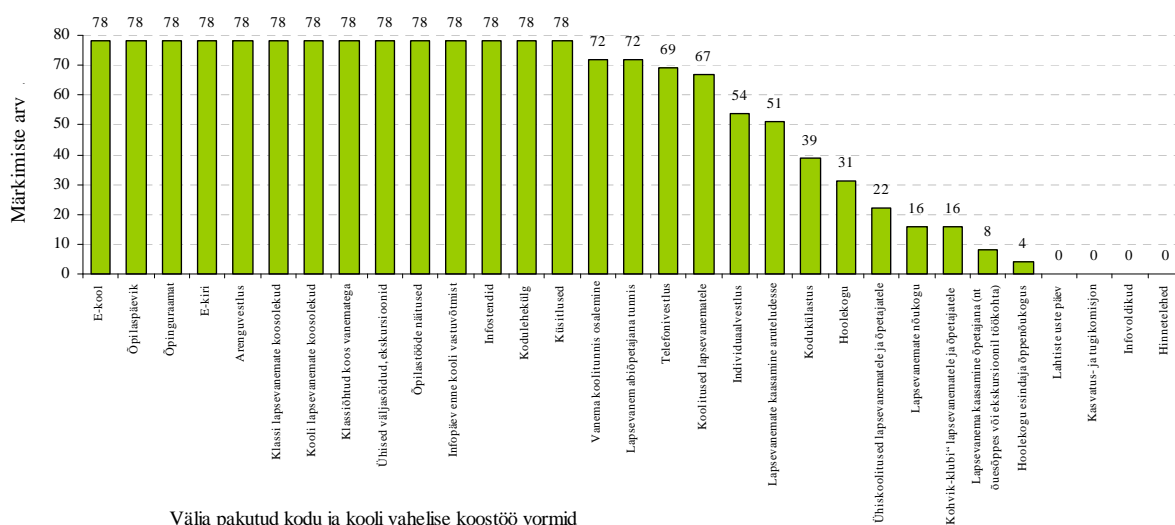
koostööks peaks tulema lapsevanematelt. Samas leidis siiski 22% vanematest, et tegelikkuses peaksid mõlemad osapooled olema vajadusel koostöö algatajateks ning 15% vanematest ei pea oluliseks, kelle initsiatiivil koostöö toimub. Vastuseid analüüsides selgub, et vanemad mõistavad ka ise, et peaksid näitama üles rohkem initsiatiivi, kuid ootavad siiski, et kodu-kooli vaheline koostöö oleks juhitud ning organiseeritud kooli ja õpetajate poolt. Selline suhtumine viitab lapsevanemate passiivsusele kodu-kooli koostöö arendamisel, mida kinnitas ka õpetajate ankeedivastuste analüüs.

Kelle initsiatiivil peaks toimuma kodu ja kooli vaheline koostöö?

Joonis 7. Kelle initsiatiivil peaks toimuma kodu-kooli koostöö vanemate hinnangul.

- MÄRKIGE ÄRA KÕIK ERINEVAD KODU JA KOOLI VAHELISE KOOSTÖÖ VORMID, MIDA KOOL JA ÕPETAJA ON VÄLJA PAKKUNUD (VAJADUSEL LISAGE ISE JUURDE LOETELUS PUUDUOLEV KOOSTÖÖVORM).

Välja pakutud kodu ja kooli vahelise koostöö vormid

Joonis 8. Vanematele välja pakutud kodu ja kooli vahelise koostöö vormid.

Selleks, et välja selgitada, missugused koostöövormid on koolis kasutusel ja kas need kattuvad ka vanemate eelistustega, paluti vanematel ära märkida esitatud loetelus kõik kooli ja õpetaja poolt pakutud koostöövormid ning seejärel kirjeldada enda poolt eelistatud koostöövormi või -vorme. Vanematele pakuti ankeedis välja 31 erinevat kodu ja kooli vahelise koostöö vormi. Kõik uurimuses osalenud vanemad märkisid ära 14 pakutud varianti, 4 variandi puhul selgus, et need ei ole koolis kasutusel ning 13 variandi puhul oli märkimiste arv erinev (erinevused on tingitud sellest, et erinevate klasside õpetajad kasutavad erinevaid koostöövorme). Seega joonistub diagrammilt välja Rocca al Mare Kooli algklassides kasutusel olev kodu ja kooli vaheliste koostöövormide pingerida (alustades koostöövormidest, mis on vanemate poolt kõige enam kasutust leidnud ning lõpetades nende koostöövormidega, mida kasutatakse vähem).

Kõik vanemad kasutavad järgmisi kodu ja kooli vahelisi koostöö vorme:

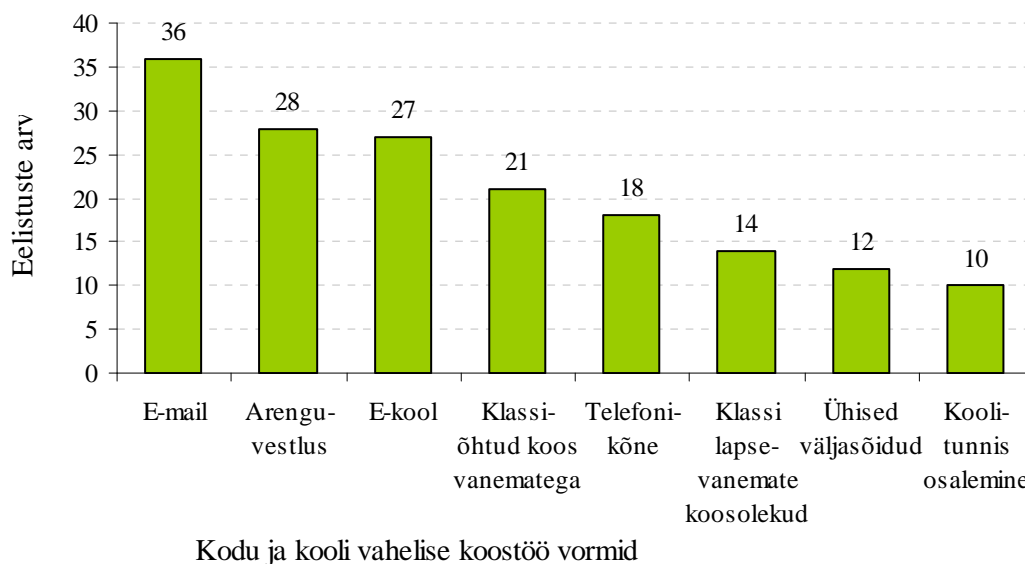
- e-kool,
- e-kiri,
- õpilaspäevik,
- õpinguraamat,
- arenguestlus,
- klassi lapsevanemate koosolekud,
- kooli lapsevanemate koosolekud,
- klassiõhtud koos vanematega,
- ühised väljasõidud, ekskursioonid,
- õpilastööde näitused,
- infopäev enne kooli vastuvõtmist,
- infostendid,
- kodulehekülg,
- küsitlused.

Järgnevalt on välja toodud need kodu ja kooli vahelise koostöövormid, mille äramärkimise arv vanemate poolt oli erinev, alates kõige rohkem märgitust:

- vanema koolitunnis osalemine,
- lapsevanem abiõpetajana tunnis,
- telefonivestlus,
- koolitused lapsevanematele,
- individuaalvestlus,
- lapsevanemate kaasamine aruteludesse,
- kodukülastus,
- hoolekogu,
- ühiskoolitused lapsevanematele ja õpetajatele,
- lapsevanemate nõukogu,
- „kohvik-klubi“ vanematele ja õpetajatele,
- lapsevanema kaasamine õpetajana (nt õuesõppes või ekskursioonil töökohta),
- hoolekogu esindaja õppenõukogus.

Ankeedis oli vanematele antud võimalus ka ise vajadusel juurde lisada mõni kodu ja kooli vaheline koostöövorm, kuid keegi vanematest seda ei teinud.

- MISSUGUSEID KODU JA KOOLI VAHELISE KOOSTÖÖ VORME EELISTAVAD LAPSEVANEMAD?

Joonis 9. Vanemate poolt eelistatuimad kodu ja kooli vahelise koostöö vormid.

Uurimustulemustele tuginedes võib öelda, et kuigi Rocca al Mare Koolis pakutavate kodu ja kooli vaheliste koostöövormide valik on lai, on vanemate tegelike eelistuste hulk märksa väiksem – uurimustulemused näitasid, et tegelikkuses eelistavad uurimuses osalenud lapsevanemad vaid kaheksat kodu ja kooli vahelist koostöövormi. Valitud kontingendist rohkem kui pooled (53%) vanemad eelistasid just koostöövormide paljusust ning nimetasid ühe konkreetse eelistuse asemel mitu erinevat kodu ja kooli vahelise koostöö vormi, mis neile meeldivad ning lisasid kõigile ka põhjenduse. Ühe vanema kommentaar: *erinevad teemad ja probleemid vajavadki tihti erinevat lähenemist – üks koostöö vorm on kiirem, teine jälle tulemuslikum, kolmas mugavam, neljas aga käepärasem.*

Üldine pingerida alustades eelistatuimast suhtlusvormist oli järgmine:

1. e-maili teel suhtlemine;
2. arenguveustus;
3. e-kool
4. klassiõhtud koos vanematega;
5. telefonikõne;
6. klassi lapsevanemate koosolekud;
7. ühised väljasõidud;
8. koolitunnis osalemine.

Uurimuses osalenud vanemad selgitasid oma eelistusi põhjalikult, tuues esile neile sobivate suhtluskanalite positiivsed pooled. Valitud kontingendi vanemate kõige eelistatuim suhtlusvorm oli suhtlemine e-maili vahendusel. Kõige enam levinud põhjusena tõid vanemad esile selle suhtlusvahendi „käepärasuse“ (võimaluse kasutada nii tööl kui ka kodus), lihtsuse ja kiiruse. Lapsevanemate kommentaarid:

- *töötaval lapsevanemal ei ole alati võimalust kooli kohale tulla, küll aga leiab ta aega (isegi tööl olles) e-kirja kirjutamiseks;*
- *see on mugav, sest ei „lõhu“ tööpäeva ja saab operatiivselt infot vahetada;*
- *kiireim kodu ja kooli vaheline suhtlemisvorm, sest e-kirja kirjutamiseks kulub aega minimaalselt;*
- *ei nõua mõlemale osapoolale sobiliku aja kokku leppimist ning võimaldab mõlemal poolel enne rahulikult mõelda ja alles siis endale sobival ajal vastata.*
- *sobib ideaalselt igapäevase info vahetamiseks (enamus vanemaid kontrollib oma e-posti iga päev);*
- *privaatne, kui on adresseeritud vaid ühele vanemale;*
- *hea võimalus neile, kes kardavad silmast-silma suhelda, kuid kellel on vajadus lapse õpetajaga suhelda.*

Koostöövormide eelistatuse pingereas teisele kohale jäi uurimuses osalenud vanemate vastuste kohaselt arenguestlus. Vanemate põhjalikud ja üksikasjalikud selgitused selle koostöövormi kohta tõid esile, et vanemad väärtustavad seda koostöövormi kui võimalust saada objektiivset tagasisidet õpetajaga silmast-silma kohtudes. Vanemate kommentaarid:

- *arenguestlus võimaldab oma ala professionaaliga – õpetajaga - põhjalikult arutada lapsega seotud laiemal teemade hulgal (hinded, hoolsus, käitumine, areng, suhted), hinnata koos juba saavutatut ning seada uusi eesmärgi;*
- *selline vestlus võimaldab pidada dialoogi, mitte kuulata monoloogi –kõigil kolmel osapoolal on aega ja võimalust oma seisukohti selgitada ja kaitsta ning kindlasti muudab silmast-silma rääkimine suhtlemise avatumaks;*
- *aitab vältida võimalust, et üksteisest on „mööda räägitud“, samuti võimaldab oma seisukohti selgitada ja vajadusel küsida, kui miski jääb arusaamatuks või selgusetuks, see viibki vastastikkuse ausa ja avatud suhteni;*
- *tänu eelnevalt kokkulepitud ajale on kõigil osapooltel (õpetajal, vanemal ja lapsel) võimalus vestluseks valmistuda, mis on kindlasti tulemuslikum ja objektiivsem kui möödaminnes kiiruga esitatud küsimus ja sellele saadud vastus;*
- *korraliku ettevalmistuse ja korrektse teostuse korral on see koostöövorm lapse arengu seisukohalt kõige tulemuslikum;*
- *saab kuulata kõigi (lapse, õpetaja, vanema) arvamusi ja põhjendusi, leida koos põhjusi ja lahendusi.*

Vastuste analüüsi käigus selgus, et mõned vanemad peavad arenguestluse all silmas hoopis probleemvestlust. Need vanemad tõid põhjendustes välja, et arenguestlus on suurepärane võimalus vestelda lapse õppimise ja käitumisega seotud probleemidest või selle abil lahendada juba esile kerkinud probleeme. Alljärgnevalt toon välja uurimuses osalenud lapsevanemate poolt esitatud selgitused, mis viitavad, et lapsevanem näeb arenguestluses eelkõige võimalust lapse ja kooliga seotud probleeme käsitleda:

- *see on ainuke võimalus, kus saab osaleda ka laps, ja lapsega seotud kooliprobleemide lahendamisel on see ainumõeldav;*
- *plussiks privaatsus - tänapäeva infost üleküllastatud maailmas lihtsalt ei ole lapsevanem huvitatud teiste laste ja vanematega seotud probleemidest, hea kui enda pere muredegagi toime tuleb;*
- *võimaldab kõige kiiremini jõuda probleemi lahenduseni ja saab kõige objektiivsema pildi probleemi olemusest;*
- *jutuajamine on tõhus ja kiire, sest jutt käib ainult ühe lapsega seonduvatest muredest ja rõõmudest;*
- *sobib just probleemidest rääkimiseks, eeliseks asjasse mittepuutuvate inimeste puudumine;*
- *võimaldab kontsentreeruda konkreetsele lapsele ja/või probleemile;*
- *kui on juba tekkinud mingi probleem või arusaamatus, siis ainuõige variant;*
- *ainuvõimalik viis segamatult rääkida isiklikest lapse ja koduga seotud probleemidest;*
- *info (eriti negatiivne), mis puudutab ainult ühte last, tuleb edastada silmast-silma;*
- *toimugu või telefoni teel, peaasi, et saaks rääkida kõrvaliste isikute juuresolekuta lapsega seotud isiklikest probleemidest.*

Vanemate probleemikeskne lähenemine arenguestlusele viitab sellele, et õpetaja(d) ei ole osanud arenguestlust õigesti läbi viia ja vanematele selgitada, mida arenguestlus tegelikult peaks sisaldama ja kellele see on suunatud. Keegi vanematest ei ole välja toonud põhjuseid, miks ja kuidas on see kasulik tema lapsele. Arenguestluse korrektsel läbiviimisel on õpetajatel ja koolil veel arenguruumi.

Pingereas kolmandal kohal on e-kool. Need vanemad, kes märkisid e-kooli eelistatavaks koostöövormiks, lisasid kõige vähem põhjendusi, miks see neile meeldib. Vanemate kommentaarid:

- *igalt poolt maailmast võimalus olla kursis lapse hinnetega ja koolis kohalkäimisega;*
- *lihtsalt ja kõikjalt jälgitav infosüsteem;*
- *hästi mugav lapse õppimist jälgida;*
- *annab kindla ülevaate lapse kodustest töödest - mis järgmiseks päevaks õppida on antud;*
- *super asi – selgelt näha, mille eest hinne on saadud ja millal ootavad ees suuremad kontrolltööd;*
- *hea jälgida, kas laps osaleb kõikides tundides ja mis hinded ta koolis sai;*
- *kaasaegne ja lihtsalt jälgitav;*
- *hetkega põhjalik info lapse õpitulemuste kohta.*

Kommentaaride põhjal saab üldistavalt öelda, et e-kooli eelistavad vanemad, kes on hästi hõivatud ja ei saa või ei soovi kooli kohale tulla, et õpetajaga silmast-silma suhelda, neid rahuldab arvuti vahendusel saadav üldine info lapse hinnete ja koolis kohalkäimise kohta.

Neljandal kohal pingereas olid klassiõhtud koos lapsevanematega. Põhjuseks tõid vanemad välja selle, et see annab võimaluse jälgida pingevabas õhkkonnas oma last, tema sõpru-

klassikaaslasi ja õpetajat. Samuti mainiti, et klassiõhtud on toredad eelkõige selle poolest, et need meeldivad väga lastele ja on alati hästi organiseeritud.

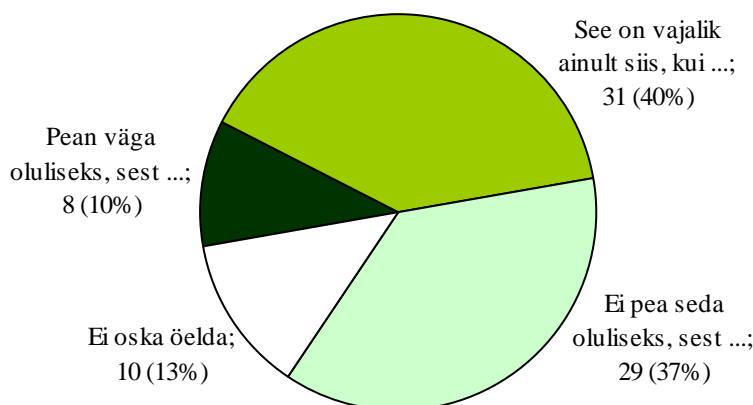
Viiendal kohal pingereas oli telefonivestlus. Vanemate kommentaarid, miks nad eelistavad telefonivestlust, olid järgmised:

- *kaasaegne ja kõige operatiivsem vahend teadete kiireks edastamiseks ja pakilise info küsimiseks;*
- *telefoni kasutades puuduvad kõrvalised isikud, seetõttu saab rääkida ka lapsega seotud isiklikel teemadel;*
- *võib alati kindel olla, et info jõudis kohale;*
- *parim, kui on vaja kiiresti reageerida ja võimaldab kohe saada ka tagasisidet;*
- *lihtne ja käepärane viis õpetajaga suhtlemiseks, sellega suhtlemiseks kulub kõige vähem aega, millest on ju alati puudus.*

Eelistatuimate koostöövormidena olid vanemad ära märkinud veel klassi lapsevanemate koosolekud, ühised väljasõidud ja koolitunnis osalemise.

Eelpool nimetatud kaheksa lapsevanemate poolt eelistatud kodu ja kooli vahelist koostöövormi on need, mille täiustamise ja edasiarendamisega peaksid kool ja õpetajad põhjalikumalt tegelema hakkama, et veelgi suurendada vanemate soovi lapse koolielus osaleda.

- **KAS JA MIKS PEAVAD LAPSEVANEMAD VAJALIKUKS OSALEMIST KOOLITUNNIS?**

Joonis 10. Kas ja miks peavad lapsevanemad vajalikuks osalemist koolitunnis?

Uurimuses osalenud lapsevanemad võib tinglikult jaotada oma eelistuste järgi pooleks: 50% lapsevanematest olid veendunud, et vanema osalemine koolitunnis on väga vajalik

või vajalik teatud põhjustel ning 50%i lapsevanematest ei pea vanema osalemist koolitunnis vajalikuks või ei oska öelda, kas see on nende arvates vajalik. Vanemate poolt toodud põhjendused olid väga erinevad ja ei tekkinud ühtki domineerivat seisukohta.

Põhjalikke kommentaare lisasid vanemad, kes pooldasid vanema osalemist koolitunnis ja vähem kommenteerisid need, kes ei pidanud vanema koolitunnis osalemist vajalikuks. Uurimustulemusi analüüsisid selgus, et lapsevanemad, kes pidasid vanema koolitunnis osalemist väga vajalikuks (10%), tõid põhjendustena esile selle kasutegurit vaid vanema seisukohalt, kuid need vanemad, kes pidasid koolitunnis osalemist küll vajalikuks, kuid ainult teatud põhjustel (40%), tõid põhjendustena esile selle kasuteguri kõigi kolme osapoole (lapse, vanema ja õpetaja) jaoks. Alljärgnevalt on välja toodud nende vanemate põhjendused, kes pidasid koolitunnis viibimist väga vajalikuks.

- *Koolitunnis viibimine aitab koolis toimuvaga paremini kursis olla – vanemana tahan ju teada ja näha oma lapse suhtumist õppetöösse, õpetajasse ja klassikaaslastesse, samuti tundma õppida teisi lapsi, tema sõpru ja ka lihtsalt klassikaaslaste ning näha ka õpetaja tööd.*
- *Nii näeb vanem, mida õpetaja peab oluliseks ning oskab siis last kodutööde tegemisel paremini aidata ja suunata.*
- *Vanem näeb realselt, kas tema laps töötab tunnis kaasa, suudab keskenduda ja julgeb oma arvamust avaldada. Näiteks näeb vanem, kuidas suudab laps kodus õpitud klassi ees esitada.*
- *See annab vanemale võimaluse näha nii oma last kui ka tema õpetajat reaalses õppeprotsessis, näha õpetaja-õpilase vahelisi suhteid, mis omakorda aitab vajadusel objektiivsemalt suhtuda õppimise ja kooliga seotud probleemidesse.*
- *Koolitund on ainult üks osa õppeprotsessist – õppetöö toimub ju nii kodus kui ka koolis – ja koolitunnis osalemine võimaldab vanemal paremini mõista oma lapse õppimisega seonduvaid probleeme ja takistusi, samuti näha tema oskusi ja saavutusi ning kõike seda võrrelda kaasõpilastega.*

Alljärgnevas tabelis on välja toodud vanemate poolt esitatud põhjendused, mis põhjustel ja/või millal on vanema viibimine koolitunnis vajalik, jaotatuna kolme gruppi.

LAPSELE VAJALIK	VANEMALE VAJALIK	ÕPETAJALE VAJALIK
<i>* Laps ise on avaldanud soovi vanema osalemiseks koolitunnis;</i>	<i>* Vanem soovib last kodus õppimisel abistada, kuid ei saa või ei oska seda teha, sest ei ole tuttav õpetaja meetodite ja nõudmistega;</i>	<i>* Õpetaja on avaldanud soovi, et vanem osaleks koolitunnis (N lapsel on probleeme tunnis käitumisega või keskendumisega vmt);</i>
<i>* lapsel on tekkinud probleemid õppimisega toimetulekul või suhtlemisraskused õpetajaga või klassikaaslastega ning soovib vanema abi ja toetust;</i>	<i>* kui vanem tunneb muret oma lapse edasijõudmatuse või suhtlemisraskuste pärast koolis, siis on tunnikülustus heaks alguseks probleemiga tegelema hakkamisel;</i>	<i>* lapsevanem oma eriala esinadajana õpetajarollis aitab mitmekesisendada koolitundi ja ainet paremini õpilasteni viia (N viib kehalise tunni läbi tegevusportlane, emakeele tunni ajakirjanik, kirjanik või luuletaja jne);</i>
<i>* vanema koolitunnis viibimine tõstab lapse õpimotivatsiooni - kui ta näeb, et vanem on väga huvitatud temaga koolis toimuvast ja võtab ka ise aktiivselt koolielust osa, siis pingutab ka laps rohkem;</i>	<i>* vanemal on tekkinud koolitunnis toimuva suhtes küsimusi – kuidas toimub õpetaja-õpilaste vaheline suhtlemine, kas õpetaja suudab haarata töösse kogu klassi, kas laps ise näitab tunnis aktiivsust ja huvi üles jmt;</i>	<i>* programmi on lisandunud vanemate jaoks täiesti uus ja tundmatu õppeaine, mis vajab vanematele kohapeal tutvustamist (N religiooniõpetus on tekitanud paljudes peredes vastakaid arvamusi, mis võivad aga muutuda sallivaks konkreetse aine sisuga tutvudes ja tunnis viibides);</i>
<i>* see annab lapsele kindlustunnet – ta näeb, et ka koolis on tal vajadusel vanema tugi ja toetus.</i>	<i>*vanem on huvitatud klassi üldise taseme nägemisest ning tahab võrrelda oma last teistega.</i>	<i>* õpetaja vajab abi (N keskustepäeva läbiviimine, näidendi harjutamine vmt tegevus.</i>

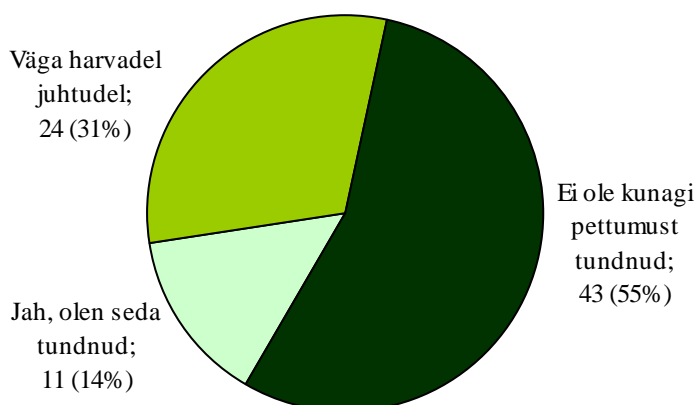
37% i vanematest oli seisukohal, et lapsevanema koolitunnis osalemine ei ole vajalik. Mõnede vanemate arvates võib koolitunnis osalemine tunduda usaldamatusena lapse või õpetaja suhtes. (Vanema kommentaar: *saan oma lapselt piisavalt informatsiooni koolis toimuva kohta ja usaldan teda täielikult; usaldan oma last ja tema õpetajat piisavalt; olen väga rahul oma lapse õpetajaga ja hindan kõrgelt tema tööd, miks peaksin kooli minema; see ei aita kuidagi kaasa juba tekkinud probleemide lahendamisele, pigem muutub õpetaja suhtumine kriitilisemaks, sest vanema soov viibida koolitunnis võib õpetajale näida usaldamatusena.*) Üks lapsevanem aga tunnistas ausalt, et ei saa lihtsalt aru, mida vanem sellega saavutaks või kuidas saaks sellega lapsele kasulik olla (vanema kommentaar). Leidus ka üsna kriitilisi kommentaare:

- *kool on koht, kus õpetaja ja õpilane peaksid omavahel kõik asjad ise suutma korda ajada;*
- *laps peab ise koolis hakkama saama;*
- *koolitunnis peaks tegelema õpilastega ikka õpetaja ja kodus tegelegu vanemad oma lapsega nii palju kui keegi vajalikuks peab.*

Üks osa vanemaid põhjendas oma arvamust sellega, et koolitunni tavapärase rutiini rikkumine häirib nende arvates nii õpilasi kui ka õpetajat. (Vanema kommentaar: *See ei anna vanemale objektiivset pilti, kuna vanema kohalolekul toimub nn näidistund, kus õpetaja*

“esineb” vanema ees ja paratamatult käituvad ka lapsed vaoshoitumalt kui tavaliselt.) Veel toodi põhjuseks, et lapsevanem pole piisavalt kompetentne hindama ega arvustama õpetaja tööd. (Vanemate kommentaarid: *ma ei ole endast nii heal arvamusel, et oskaks õpetaja tööle objektiivset hinnangut anda - iga kingsepp jäägu ikka oma liistu juurde; õpetajad on oma ala professionaalid ja vanemal ei ole õigust kontrollida mitteprofessionaalina nende tööd.*) Osade vanemate arvates ei ole vanema koolitunnis viibimine oluline sellepärast, et see lihtsalt ei meeldiks lapsele, õpetajale ega lapsevanemale.

- KAS VANEM ON VAHEL TUNDNUD PETTUMUST LAPSE ÕPETAJAGA SUHTLEMISEL?

Joonis 11. Kas vanem on vahel tundnud pettumust lapse õpetajaga suhtlemisel?

Väga positiivse tulemusena ilmnes, et rohkem kui pooled uurimuses osalenud lapsevanematest ei ole kunagi tundnud pettumust oma lapse õpetajaga suhtlemisel ja ainult 14% vanematest väidavad, et nad on seda tundnud. Väga harvadel juhtudel on pettumust tundnud 31% lapsevanematest. Need vanemad, kes on tundnud pettumust lapse klassijuhatajaga suhtlemisel on oma põhjendustes väga emotsionaalsed ja kriitilised. Alljärgnevalt on välja toodud vanemate poolt toodud näited, miks nad ei ole rahul oma lapse klassijuhatajaga.

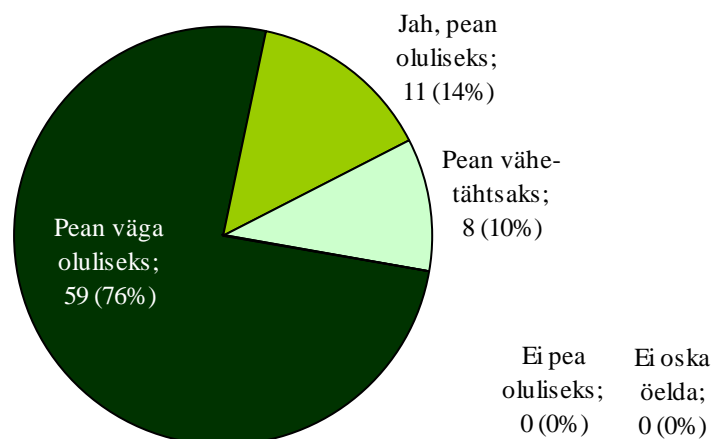
- *Arvan, et minu laps ei meeldi õpetajale ning seetõttu suhtub ta vahel minu lapsega seotud probleemidesse pealiskaudselt ja külmalt.*
- *Olen tundnud mitmel korral õpetajapoolset negatiivset suhtumist nii lapsesse kui ka minusse vanemana.*
- *Tunnen, et õpetaja ei suuda ega tahagi olla empaatiline ning ei saa hakkama kooliprobleemide lahendamisega nii, et see rahuldaks ka vanemaid ja lapsi.*
- *Õpetaja suhtub laste probleemidesse pinnapealselt. Näiteks, kui laps tundis end koolis halvasti, arvas õpetaja, et laps “veiderdab” ning ka hiljem, kui selgus, et tegemist oli tõsise tervisehäirega, ei tunnistanud ta oma eksimust ega vabandanud.*

- Õpetaja ei keskendu probleemile, vaid räägib kõigest laialivalguvalt ja ebaselgelt, lahenduseeni jõudmata.
- Õpetaja on noor ja ilma lasteta naine, vahel lihtsalt tundub, et ta ei mõistagi lapse kasvatamisega seotud probleeme.
- Õpetaja ei pööra tähelepanu laste omavahelistele suhetele koolis – ei märka lastevahelist narrimist..
- Õpetajale on olulised vaid õpitulemused, mitte laste mured ja omavahelised suhted.
- Kui õpetaja arvates ei ole probleem arutamist väärt, keeldub ta asjasse süvenemata ja osapooli ära kuulamata sel teemal rääkimast.
- Puudu jääb südamlikkusest ja individuaalsest lähenemisest, aga tegemist on ju algklassilastega!
- Klassijuhataja on oma nõudmistes paindumatu, ei arvesta erinevate perede võimalustega.

Ka need lapsevanemad, kes on tundnud oma lapse klassijuhatajaga suhtlemisel pettumust vaid harvadel juhtudel, on oma poolt lisatud näidetes kriitilised. Alljärgnevalt toon välja mõned vanemate poolt toodud näited, miks nad on vahel tundnud pettumust klassijuhatajaga suhtlemisel.

- Vahel tundub, et õpetaja ei püüagi süveneda olemasolevatesse probleemidesse ja teeb subjektiivseid ja ennatlikke järeldusi.
- Õpetaja pealiskaudsus ja rutakus negatiivsete hinnangute langetamisel.
- Õpetaja ei ole õpetanud lastele võitmist ja kaotamist, aga korraldab pidevalt erinevaid võistlusi, mistõttu on tekkinud klassis võitjad ja kaotajad lapsed, kes pidevalt rivaalitsevad..
- On ette tulnud olukordi, kui õpetaja ja lapsevanem ei suuda jõuda mõlemaid pooli rahuldavale kokkuleppele.
- Ei saa aru hindamissüsteemist – hinne erinev samade vigade arvuga.
- Õpetaja ja laps räägivad erinevat juttu ning selgust ei saa ka kõik koos arutades.
- Ürituste organiseerimine jätab soovida – igavad, ilma sisu ja eesmärgita.
- Õpetajal on alati kiire ja temaga on raske saada kontakti, et silmast silma rääkida.
- Õpetaja alati ainult kiidab last, aga igal lapsel on ju valdkondi, mis vajavad edasi arendamist. Vanemana sooviksin neid teada ja oma last aidata.
- Vahel lihtsalt tundub, et õpetaja teeb lapsele ülekohut – hindamisel ja hinnangute andmisel.

- **KAS VANEMAD PEAVAD OLULISEKS, ET KLASSI LAPSEVANEMAD ÜKSTEIST TUNNEKSID JA MIDA ON SELLEKS TEINUD ÕPETAJA?**

Joonis 12. Kas vanemad peavad oluliseks, et klassi lapsevanemad üksteist tunneksid?

Valitud kontingendi lapsevanemate vastuste analüüs näitas, et 90 %i vanematest peavad seda, et klassi lapsevanemad üksteist tunneksid väga oluliseks või oluliseks ning vaid 10 %i vanematest peavad seda vähetähtsaks. Lapsevanemate poolt on näidetena välja toodud palju erinevaid võimalusi, mida õpetajad on kasutanud vanemate üksteisele tutvustamiseks:

- koosolekud,
- kohviõhtud,
- erinevad üritused (klassiõhtud, ekskursioonid, õppekäigud koos vanematega jmt),
- koolitunnis osalemise võimalus keskustepäeval,
- tutvumisõhtu või –piknik enne kooliaasta algust,
- infoleht, kus on kogu klassi laste ja vanemate kontaktandmed,
- klassi lapsevanemate meililist.

Positiivne on see, et vanemad on ära märkinud ka lastevanemate koosoleku (mida tihti peetakse lihtsalt vormitäiteks või vananenud koostöövormiks), kui võimaluse vanemaid omavahel tutvustada. (Vanema kommentaar: *Koosolekutel kohalkäimine ja osalemine on hea võimalus luua tutvusi teiste vanematega ning ise aktiivsust üles näidates neid ka lähemalt tundma õppida.*) Eriti positiivseid kommentaare on jaganud need lapsevanemad, kelle laste õpetaja on välja pakkunud võimaluse peale koosolekut jääda soovijatel kohviõhtule. (Vanema kommentaar: *Kohviõhtud peale koosolekut loovad vaba ja sundimatu õhkkonna vastastikuseks suhtlemiseks, seda nii lapsevanemate vahel kui ka õpetaja ja lapsevanema vahel.*)

Veel toovad vanemad hea tutvumisvõimalusena esile kõikvõimalike ürituste korraldamist. Õpetaja organiseerib üritusi, kus lapsevanematel on võimalus osaleda (klassiõhtud, ekskursioonid, perepäevad, spordipäevad, muuseumi-, teatri- või kontserdikülastused jms) või lihtsalt kuulata-vaadata (õpilaskontserdid ja -etendused, aktused jmt). (Vanema kommentaar: *Korraldades erinevaid üritusi, loob õpetaja sel moel lapsevanematele keskkonna, mis võimaldab lihtsal ja loomulikul viisil tutvuda oma lapse klassikaaslaste vanematega.*) Lapsevanemad mitte ei hinda ainult õpetaja poolt ära organiseeritud üritusi, vaid toovad esile ka seda, kui õpetaja oskab ja tahab vanemaid kaasata ürituste organiseerimise ja ettevalmistamise protsessi. (Vanema kommentaar: *Osalen meelsasti koos teiste vanematega klassiväliste ürituste korraldamisel, kui õpetaja annab selleks võimaluse.*)

Veel on uurimuses osalenud lapsevanemad välja toonud keskuste päeval koolitundides osalemise kui ühe võimalustest teiste vanematega tutvumiseks. (Vanemate kommentaarid: *Vanemate osalemine keskuste päeval ning sellele järgnev keskustelu on samuti üks võimalus vanemate vastastikuse suhtlemise soodustamiseks. Minu lapse klassijuhataja on leidnud selleks mitmeid võimalusi: avatud tundide (vanemad osalevad tunnis vaatlejatena) ja keskustepäevade korraldamine (vanemad osalevad ka ise õpetaja juhendamisel erinevate keskuste töö*

organiseerimisel ja läbiviimisel) ning võimalus vanemal ise õpetajana klassi ees tundi anda (vanem, kellel on ainega seotud haridus - N kunstnik kunstitunni, ajakirjanik emakeele tunni, pagari kokanduse tunnis jne, valmistab ise ette tunni ja viib selle läbi, kusjuures õpetaja ja teised vanemad osalevad vaid vaatlejatena ja vajadusel abistajatena.)

Esimeste klasside lapsevanemad on ühe võimalusena ära märkinud enne kooliaasta algust õpetaja poolt korraldatud kõikide perede kokkusaamise. (Vanema kommentaar: *Selline kohtumine teiste vanematega on parim idee, sest see on koosviibimine, mille ainukeseks eesmärgiks ongi õpilaste ja nende perede tutvustamine. Selline üritus on heaks alguseks edaspidiseks koostööks ja lihtsustab oluliselt vanemate vastastikust suhtlemist.*)

Väga vajaliku ja tänuväärse võimalusena vanemate omavahelise suhtlemise soodustamiseks (so vanema kommentaar) ja lihtsustamiseks on vanemad esile toonud õpetajapoolse algatuse edastada kõikidele peredele infoleht, kus on kogu klassi laste ja vanemate kontaktandmed (nimed, aadressid, telefoninumbrid ja e-mailid).

Veel on mõned vanemad ära märkinud, et *eriti hea vanemate üksteisele tutvustamise võimalus on, kui õpetaja ise organiseerib õppeaasta esimestel kokkusaamistel kas mängulisel või mõnel muul moel (N vestlusringid etteantud teemadel jne) vanemate vastastikuse tutvumise (so vanema kommentaar). Vanema kommentaar: Selline õpetaja poolt organiseeritud tutvumine teeb lihtsamaks vanemate edaspidise suhtlemise ning aitab neil aru saada, et õpetaja tõesti väärtustab lapsevanemate omavahelist suhtlemist.*

Antud kontingendi vanemate vastuseid ja kommentaare analüüsid võib kinnitada, et suur enamus algklassiõpilaste vanemaid peavad väga tähtsaks oma lapse klassikaaslaste vanemate tundmist ja vastastikust läbikäimist. Samuti teavad nad väga täpselt, missugused on head võimalused vastastikuseks tutvumiseks ning hindavad kõrgelt õpetajaid, kes selliste võimaluste loomisel aktiivselt osalevad.

- MISSUGUSED RASKUSED JA TAKISTUSED VÕIVAD LAPSEVANEMAL ETTE TULLA ÕPETAJAGA SUHTLEMISEL?

Uurimuses osalenud lapsevanemad vastasid sellele küsimusele aktiivselt - tuues näiteid oma kogemustest suhtlemisel õpetajaga ning lisades ka isiklikke kommentaare. Vanemad tõid välja palju erinevaid põhjusi, mis võivad takistada ja/või raskendada suhtlemist õpetajaga. Vastuste analüüs võimaldas vastused tinglikult jagada 3 suurde rühma:

1. mõlemale osapoolle sobiva aja puudumine,
2. vanem ise ei julge erinevatel põhjustel õpetaja poole pöörduda,
3. õpetajast tingitud põhjused.

Kõige enam nimetasid vanemad suhtlemist takistava tegurina mõlemale osapoolle sobiva aja puudumist.

Vanemate kommentaarid:

- *Tänapäeval on kõigil pidev ajapuudus, mistõttu on väga raske leida kokkusaamiseks mõlemale osapoolle sobivat vaba aega.*
- *Tõsiseks probleemiks on vanemate ja õpetaja kattuvad tööajad – vanem läheb hommikul enne tööle, kui kool algab ja töö lõppeb peale koolipäeva lõppu. Kui õpetaja ei ole pakkunud välja muid alternatiivseid aegu, siis ei saa rääkida ka mingist vastastikusest suhtlemisest ega koostööst (vanemal puudub võimalus õpetajaga silmast-silma kohtumiseks).*
- *Tööpäeval ei ole õpetajal aega vanematega suhelda (teiste klassidega ainetunnid, ringid, koosolekud jne), väljaspool tööaega aga ei julge ega taha vanem õpetajat tülitada.*
- *Õpetajat on ülikeeruline kooli pealt “tabada”. Kuna õpetajal puudub kokkulepitud ajal toimuv kõnetund, loobub nii mõnigi vanem üritamast.*

Teise olulise takistusena, mis võib raskendada vanema ja õpetaja vahelist suhtlemist, tõid vanemad välja selle, et mitmetel erinevatel põhjustel ei julge vanem ise õpetaja poole pöörduda. Vanemad tõid välja järgmisi põhjuseid: eelnevad probleemid õpetajaga, suhtlemisraskustega lapsevanem, ebakindel lapsevanem, vanema enda kooliajast pärit negatiivne kogemus.

Vanemate kommentaarid:

- *Kui lapsel on koolis probleeme ja õpetaja on võtnud ründava hoiaku, siis on vanemal väga raske õpetajaga suhelda ja lahendusi otsida.*
- *Inimlikud suhtlemisraskused, mõned inimesed lihtsalt satuvad paanikase, kui nad peavad kellegagi silmast-silma vestlema.*
- *Eelnev konflikt, mille lahendamine ei sujunud, mõjutab kogu edaspidist suhtlemist (või suhtlemata jätmist).*
- *Vanem, kelle lapsega on pidevalt koolis pahandusi lihtsalt kardab õpetajat ja temaga suhtlemist.*
- *Vanemapoolne tõrge suhtlemisel, mis on tingitud enda kooliajast pärit negatiivsest kogemusest.*
- *Vanem lihtsalt ei julge õpetajat tülitada oma lapse probleemide pärast ja kui õpetaja ise suhtlemiseks initsiatiivi ei näita, puudubki igasugune kontakt vanema ja õpetaja vahel.*
- *Vanemapoolne kartus saada kriitika osaliseks.*
- *Vanema liigne tagasihoidlikkus, mis takistab õpetajat tülitamast oma “tühiste” probleemidega.*

Kolmanda põhjusena, mis raskendab vanema arvates õpetajaga suhtlemist, tõi antud kontingent vanemaid välja otseselt õpetajast tingitud põhjused: väsinud õpetaja, hinnangutes subjektiivne õpetaja, kartlik õpetaja, kogenematu õpetaja, passiivne ja ükskõikne õpetaja.

Vanemate kommentaarid:

- *Õpetaja on tüdinud ja väsinud peale tundide lõppu ega suuda süveneda vanema või lapse muredesse.*
- *Õpetaja ei tunnista oma vigu ja jääb kangekaelselt oma arvamuse juurde ka siis, kui tema eksimus on ilmselge. Sellise õpetajaga ei ole ju meeldiv suhelda, veel vähem probleeme arutada või püüda neile lahendusi leida.*
- *Õpetaja on oma hinnangutes subjektiivne ja tõstab pidevalt esile paremaid õpilasi õpilastele, kellel on õppimise või käitumisega probleeme.*
- *Õpetaja, kes ei suuda vanematega suhelda kui võrdne võrdsega, vaid püüab ka vanemaid õpetada ja hurjutada nagu oma õpilasi. Selline õpetaja võtab kõiki vanemapoolseid ettepanekuid ja küsimusi otsese rünnakuna ning elimineerib igasuguse tahtmise suhelda juba eos.*
- *Vanemale tundub õpetaja hinnang subjektiivsena ning kui õpetaja ei püüagi oma arvamust põhjendada ja probleemi tagamaid selgitada, siis vanem keeldub lihtsalt sellise õpetajaga edaspidi suhtlemast.*
- *Kui õpetaja ei ole valmis avatud vestluseks, vaid asub alati kaitsepositsioonile ja võtab iga vanemapoolset üritust suhtlemiseks kui rünnakut tema isiku vastu.*
- *Väga raske on suhelda õpetajaga, kes kardab ja/või väldib lapsevanemaid.*
- *Kindlasti takistab suhtlemist õpetaja kogenematus.*
- *Õpetaja passiivsus – kui õpetaja jääb alati ükskõikseks ega proovigi leida lahendusi ega põhjusi, siis kaob tahtmine sellise inimesega suhelda.*

Lisaks eelpool toodud põhjustele, mis raskendavad ja/või takistavad õpetaja ja vanema vahelist suhtlemist, tõid vanemad välja ka erinevad kasvatusprintsüübid (Vanema kommentaar: *Kooli ja kodu täiesti erinevad kasvatusprintsüübid tekitavad ületamatuid suhtlemisraskusi.*) ja suure vanusevahe õpetaja ja lapsevanema vahel (Vanema kommentaar: *Põhjuseks võivad olla ka erinevast vanusest tingitud suhtlemisraskused – eakas õpetaja ja ülinoor vanem (või vastupidi) lihtsalt ei jaga üksteise seisukohti ja hoiakuid lastekasvatamises ja ellusuhtumises ning nii tekivadki pinged ja vastumeelsus suhtlemiseks.*).

Kõige positiivsem(a) lapsevanema kommentaar oli järgmine: *Takistus on palju – ajapuudus, eelarvamused, emotsioonid jne, kuid need tuleb ületada, sest lapse heaolu on kõige tähtsam.*

- KUIDAS SAAKS ÕPETAJA TEIE ARVATES SOODUSTADA KODU JA KOOLI VAHELIST KOOSTÖÖD NING VASTASTIKUST SUHTLEMIST?

Tegemist oli avatud küsimusega, millele uurimuses osalenud lapsevanemad vastasid kõige põhjalikumalt. Positiivne on see, et paljud vanemad lisasid juurde ka kommentaari, mis see vanemale annaks, kui õpetaja vastavalt tegutseks. Alljärgnevas tabelis on välja toodud vanemate kommentaarid, jaotatuna 2 suurde gruppi: mida peaks ja mida võiks õpetaja teha lastevanemate arvates kodu ja kooli vahelise koostöö soodustamiseks.

ÕPETAJA PEAKS:	ÕPETAJA VÕIKS:
<i>* Õpetaja peaks vähemalt korra õppeperioodi jooksul organiseerima või laskma lastevanematel organiseerida ühisürituse vanematega. See on hea võimalus vanematele näha oma last väljaspool kodu ja koolitööd suhtlemas-mängimas klassikaaslaste ja õpetajaga. Samuti aitab üritusel osalemine vanematel omavahel tutvuda ja ka õpetajaga on sellises sundimatus õhkkonnas kergem kontakti leida.</i>	<i>* Koolis võiksid vahel toimuda vanemate ja õpetaja ühised vestlusringid, kus eelnevalt teatatakse kohtumise aeg ja teemad, nii et vanemal on võimalus planeerida vaba aeg ja valida, kas see teema on tema jaoks huvipakkuv või mitte. Sarnane vestlusring võiks toimuda ka peale koosolekut, siis saab iga vanem ise otsustada, kas ta osaleb või mitte.</i>
<i>* Õpetaja peaks üles näitama rohkem omapoolset initsiatiivi - vanemaid ise kaasa lööma kutsuma, andma neile võimaluse aidata üritusi ja väljasõite korraldada, tundides osaleda, et nad tunneksid end vajalikuna, mitte tõrjutuna.</i>	<i>* Õpetaja võiks külastada ka kodusid, tekiks vanematega parem ja ausam side, saaks objektiivsema pildi lapse koduse olukorra kohta. Näiteks võiks ühildada arenguvestluse ja kodukülastuse.</i>
<i>* Õpetaja peaks ise olema aktiivsem, kui on tekkinud probleeme, tuleks sellest kohe vanemaid teavitada, samuti julgelt vanematelt vajadusel abi ja toetust küsida.</i>	<i>* Õpetaja võiks uurida vanemate käest, milliseid võimalusi nemad pakuvad vastastikuse koostöö ergutamiseks ning neid siis võimaluse piires ka ellu viima.</i>
<i>* Koosolekud peaksid toimuma regulaarselt kindlatel kokkulepitud aegadel, siis saaksid vanemad juba varakult ette planeerida oma aega ja osaleks kindlasti rohkem vanemaid.</i>	<i>* Õpetajal võiks olla iga nädal kindlaks määratud vestlusaeg, kuhu vanemad saavad eelnevalt registreeruda, siis oleks suhtlemine palju kergem.</i>
<i>* Õpetaja peaks võimalikult palju haarama vanemaid kaasa kooliga seonduvatesse tegemistesse – üritused, väljasõidud, korraldustöö, rahakogumised jne. Kergendaks õpetaja tööd ja soodustaks koostööd!</i>	<i>* Oluline on, et õpetaja ja vanema vahel tekiks vastastikune usaldusväärne, avameelne ja sõbralik side. Selle tekkeks oleks aga vajalik õpetajapoolne initsiatiiv ning julgustus, muidu võib vanem end tunda liiga pealetükkivana.</i>
<i>* Õpetaja peaks vanemaid rohkem usaldama ja õiglaselt vanematele rääkima kõigest lapsega seonduvast – nii heast kui ka halvast. Samuti</i>	<i>* Õpetaja võiks edastada rohkem individuaalset (konkreetse lapse kohta käivat) infot koolis toimuva kohta - käitumine,</i>

<i>võiks õpetaja vanematele anda juhiseid, kuidas ja milles on vaja last rohkem toetada-suunata kodutööde tegemisel. Vanemal ei ole ju erialast haridust, küll on aga tahtmine oma last aidata!</i>	<i>õppeedukus, suhted klassikaaslaste vahel. Selleks on ju ometi ka lihtsamaid võimalusi, kui kokkusaamise korraldamine – nt meili või telefoni teel.</i>
<i>* Õpetaja peaks näitama üles endapoolset initsiatiivi, see peaks olema lausa üks tema töökohustustest. Õpetajapoolne algatus vastastikuseks koostöök ja suhtlemiseks aitab ületada vanemate kartust ja ebakindlust ning kinnitab vanematele, et õpetaja teeb oma tööd südamega ning hoolib tõeliselt nende lastest.</i>	<i>* Õpetaja võiks saata igal eelneval kuul meili, kus on kirjas järgmisel kuul eesootavad üritused, kokkusaamised, koolitused jne. See aitaks vanemal paremini oma aega planeerida, et saaks üritustest osa võtta.</i>
<i>* Õpetaja peaks olema “kättesaadav” vanema jaoks - mida rohkem erinevaid võimalusi õpetaja vanematele pakub, seda tihedam on vastastikune suhtlemine.</i>	<i>* Pean vanemana kõige olulisemaks seda, et õpetaja leiaks probleemi ilmnedes samal päeval võimaluse sellest vanemat teavitada, ükskõik mil viisil või ajal.</i>
<i>* Kui lapsel on koolis probleeme, siis peaks õpetaja ise kohe vanematega ühendust võtma (sama vastupidi).</i>	<i>* Kui õpetaja näitaks üles omapoolset initsiatiivi, küll siis leiduks ka vanemaid, kes appi tõttavad.</i>
<i>* Kui õpetajal ei jätku aega individuaal-vestluseks, siis peaks õpetaja kuus korra saatma koju kirjaliku tagasiside lapse õpitulemuste, käitumise ja arengu kohta ning andma vanemale teada, kas oleks vaja ka vanema abi milleski. Usun, et sellise suhtlemise korral oleks paljud probleemid olemata.</i>	<i>* Õpetaja võikd koostada klassi kodulehekülje, kus info pidevalt uueneks ning olekski lahendatud kogu info edastamise ja kättesaamise probleem, see hõlbustaks kindlasti kodu ja kooli vahelist koostööd. Vähemalt ei oleks infopuudust!</i>
<i>* Üks kord õppeperioodi jooksul peaks vanemal olema võimalus vajadusel õpetajaga kohtuda, olgu selleks siis koosolek, vestlusaeg või muu võimalus. Sellisel juhul oleks olemata vanematepoolne virin, et õpetaja ei anna võimalust kohtumiseks.</i>	<i>* Õpetaja võiks rohkem korraldada klassiüritusi koos vanematega, see on parim võimalus kodu ja kooli vahelise koostöö soodustamiseks.</i>
<i>* Õpetaja peaks olema avatud ja korraldama ka mitteametlikke koosistumisi koos vanematega.</i>	

Osa uurimuses osalenud lapsevanematest on kindlalt veendunud, et õpetaja isik (tema isiksuseomadused) on suhtlemist soodustavaks “teguriks”. Vanemate kommentaarid:

- *Kui õpetaja näitab oma olekuga, et lapsevanemad on alati kooli oodatud ja on neid alati valmis ära kuulama, vajadusel ka nõustama, siis probleeme ei teki.*
- *Kui õpetaja on tore ja lahke ning suhtlemisaldis, siis tekib ka vanemal soov sellise inimesega suhelda.*
- *Kodu ja kooli vaheline koostöö ja vastastikune suhtlemine põhineb vastastikusel usaldusel! Kui õpetaja on võitnud vanemate ja laste usalduse, siis laabub ka koostöö.*
- *Õpetaja, kes teeb oma tööd südamega, on aus ja õiglane, ise valmis suhtlema, ära kuulama, nõustama ja koos vanematega probleemidele lahendusi otsima, leiab alati vanematega kontakti ja koostöö sujub.*

- *Lapsevanem vajab õpetajat, kes tema lapsest hooliks ja oleks alati valmis aitama-nõustama. Kui õpetaja on aus ja õiglane, võidab ta lihtsalt vanemate südame ning koostöö ja vastastikune suhtlemine sujub probleemideta.*

Uurimuses osalenud lapsevanemate kommentaaride analüüs kinnitab, et algklassides õppiva lapse vanem on veendunud, et õpetajal on palju võimalusi kodu ja kooli vahelise koostöö soodustamiseks. Vanemad tunnistavad, et ootavad koostööks õpetajapoolset initsiatiivi ning peavad kodu-kooli koostöö puhul oluliseks õpetaja ja vanema vahelist usalduslikkust. Väga olulisel kohal on lapsevanema jaoks info kiire liikumine kooli ja kodu vahel ning õpetaja „kättesaadavus“.

Arutelu ja järeldused

Käesoleva uurimustöö eesmärkideks oli välja selgitada, milline on olukord kodu ja kooli suhetes Rocca al Mare Kooli algklassides ning mida saavad õpetajad ja lapsevanemad teha kooli-kodu koostöö arendamiseks ja täiustamiseks. Eesmärgi saavutamiseks seati järgmised ülesanded:

1. Välja selgitada, missuguseid kodu ja kooli vahelisi koostöövorme kasutavad õpetajad ning kas need on sobivaimad ka lastevanemate arvates.
2. Välja selgitada peamised põhjused, mis takistavad õpetajate ja lapsevanemate arvates kõige enam kodu ja kooli vahelist koostööd.
3. Välja selgitada, kuidas saaksid õpetajad ja lapsevanemad ise arendada ja täiustada kodu ja kooli vahelist koostööd.

Uurimuses osales 105 isikut: 9 õpetajat ja 96 lapsevanemat - kõik Rocca al Mare Kooli klassiõpetajad ja nelja klassikomplekti (24 õpilast klassis, 1. – 4. klass) lapsevanemad.

Vastuste analüüsi tulemusena selgus, et valitud kontingendi lapsevanemate üldine rahulolu kodu-kooli suhetega ja lapse õpetajaga on suhteliselt kõrge: 59% vanematest on lapse õpetajaga väga rahul ja 21% on üldiselt rahul ning 46% vanematest hindab kodu-kooli suhteid väga heaks ja 24% heaks.

Kui võrrelda õpetajate ja vanemate vastuseid sisult sarnastele küsimustele, siis ilmnesis nimetatud kahe osapoole hinnangutes kodu-kooli koostööle nii sarnasused kui ka erinevused.

• MILLISEID KODU JA KOOLI VAHELISI KOOSTÖÖVORME KASUTATAKSE ROCCA AL MARE KOOLI ALGKLASSIDES?

Vanemate ja õpetajate ankeeditulemusi võrreldes ilmnes erinevus kasutusel olevate kodu-kooli koostöövormide osas. Alljärgnevalt on tabelina välja toodud vanemate ja õpetajate poolt nimetatud kasutusel olevate kodu-kooli vaheliste koostöövormide loetelu ning ankeeditulemuste analüüsi käigus selgunud uuritava kontingendi koostöövormide eelistused. (Õpetajate puhul selgus ainult 3 eelistust, sest nad rõhutasid, et erinevad põhjused nõuavad ka erinevaid suhtlusvorme ehk et kõik vormid on õigel ajal kasutatuna vajalikud.)

	ÕPETAJAD KASUTAVAD	ÕPET. EELISTUS	VANEM. EELISTUS	VANEMAD KASUTAVAD
1.	arenguvestlus	II	II	arenguvestlus
2.	e-kiri	I	I	e-kiri
3.	e-kool		III	e-kool
4.	individuaalvestlus			individuaalvestlus
5.	infopäev enne kooli vastuvõtmist			infopäev enne kooli vastuvõtmist
6.	klassi lapsevanemate koosolekud		VI	klassi lapsevanemate koosolekud
7.	klassiõhtud koos vanematega		IV	klassiõhtud koos vanematega
8.	kodukülastus			kodukülastus
9.	kooli lapsevanemate koosolekud			kooli lapsevanemate koosolekud
10.	telefonivestlus lapsevanemaga	III	V	telefonivestlus
11.	vanema koolitunnis osalemine		VIII	vanema koolitunnis osalemine
12.	õpetajate ja lapsevanemate „kohvik-klubi“			„kohvik-klubi“ vanematele ja õpetajatele
13.	õpilaspäevik			õpilaspäevik
14.	õpilastööde näitused			õpilastööde näitused
15.	õpinguraamat			õpinguraamat
16.	ühised väljasõidud, ekskursioonid		VII	ühised üritused ja väljasõidud

Uurimuses osalenud vanemate ja õpetajate poolt nimetatud kasutusel olevate kodu ja kooli vaheliste koostöövormide erinevuste põhjuseid on mitu. Üheks põhjuseks oli ilmselt see, et õpetajatel paluti ise kirjutada ankeedivastustesse kõik erinevad kodu ja kooli vahelised koostöövormid, mida nad kasutavad, aga vanematele oli ankeedis välja pakutud erinevate koostöövormide loetelu ning kõik kasutusel olevad kodu-kooli koostöövormid paluti vaid ära märkida. Teise põhjusena selgus õpetajate ankeeditulemuste analüüsi käigus, et õpetajad ei olnud nimetanud oma loetelus selliseid koostöövorme, mille organiseerimisega nad ise otseselt ei tegele ja/või mille töös ise ei osale (nt kodulehekül, küsitlused, infostendid, hoolekogu jmt).

Alljärgnevalt on tabelina välja toodud need kodu ja kooli vahelise koostöö vormid, mida vanemad nimetasid koolis kasutusel olevate koostöövormidena, kuid õpetajad mitte.

1.	HOOLEKOGU
2.	HOOLEKOGU ESINDAJA ÕPPENÕUKOGUS
3.	INFOTENDID
4.	KODULEHEKÜLG
5.	KOOLITUSED LAPSEVANEMATELE
6.	KÜSITLUSED
7.	LAPSEVANEM ABIÕPETAJANA TUNNIS
8.	LAPSEVANEMATE KAASAMINE ARUTELUDESSE
9.	LAPSEVANEMA KAASAMINE ÕPETAJANA (NT ÕUESÕPPES VÕI EKSKURSIONIL TÖÖKOHTA)
10.	LAPSEVANEMATE NÕUKOGU
11.	ÜHISKOOLITUSED LAPSEVANEMATELE JA ÕPETAJATELE

Selgub, et Rocca al Mare Koolis on kasutusel päris suur hulk erinevaid kodu ja kooli vahelisi koostöövorme. Selleks, et välja selgitada, missuguseid neist eelistavad õpetajad ja vanemad, esitati mõlematele osapooltele vastavasisuline küsimus ja paluti oma vastust ka põhjendada.

- MISSUGUSED ON ÕPETAJATE JA VANEMATE KOOSTÖÖVORMIDE EELISTUSED?

Positiivne tulemus oli see, et kaks esimest õpetajate ja vanemate kodu-kooli koostöövormide eelistust langesid kokku – need olid e-maili teel suhtlemine ja arenguestlus. E-maili teel suhtlemist pidasid mõlemad osapooled kiireks, igapäevaselt kergesti ligipääsetavaks ja mugavaks suhtlusvormiks. Arenguestluse puhul tõid nii õpetajad kui ka vanemad välja selle koostöövormi kasulikkuse kõigile kolmele osapooltele – õpetajale, õpilasele ja vanemale, kusjuures oluliseks märksõnaks oli laps ja tema areng. Siiski võis täheldada vanematepoolset probleemikeskset lähenemist arenguestlusele, mis viitab sellele, et õpetajatel ja koolil on veel arenguruumi arenguestluse korrektsel läbiviimisel. Õpetajate kolmandaks eelistuseks oli telefoni teel suhtlemine ja vanematel e-kool, mõlema puhul oli märksõnaks kiirus, st et võimaldab koheselt saada ja/või edastada lapsega seotud infot. Vanemate poolt olid eelistatuimateks koostöövormideks veel klassiõhtud koos vanematega, telefonikõne, klassi lapsevanemate koosolekud, ühised väljasõidud ja (keskuste päeval) koolitunnis osalemine. Kui vanemad nimetasid konkreetseid koostöövorme, mis neile meeldivad, siis õpetajad olid tegelikult seisukohal, et erinevad probleemid nõuavad erinevaid suhtlusvorme: hinnete edastamiseks on parim variant e-kool, kiiret lahendust vajavate lapsega seotud isiklike probleemide arutamiseks

telefonivestlus, lapse koolis edukalt toime tulemise ja arenguga seotud eesmärkide püstitamiseks ja tegevusplaani paika panemiseks arenguvestlus, kõikide vanematega koos läbi arutamist vajava üldinfo edastamiseks koosolek, igapäevaste jooksvate probleemide edastamiseks elektronpost jne. Ka erinevad uurimustulemused kinnitavad, et kooli ja kodu koostööd aitab tõhustada paindlikkus ja erinevate koostöövormide varieerimine (Chandler & Chen, 2001; Evertson & Weinstein, 2006; Lukk, 2007). Olen seisukohal, et just lapsevanemate poolt eelistatud kodu ja kooli vahelised koostöövormid on need, mille täiustamise ja edasiarendamisega peaksid kool ja õpetajad põhjalikumalt tegelema hakkama, et veelgi suurendada vanemate soovi lapse koolielus osaleda.

- **KAS JA MIKS ON VANEMATE OSALEMINE KOOLITUNNIS VAJALIK ÕPETAJATE JA VANEMATE ENDI HINNANGUL?**

Üks võimalikest kodu ja kooli vahelise suhtlemise vormidest on lapsevanema osalemine koolitunnis. Rocca al Mare Koolis on tavaks korraldada algklassides vähemalt korra kuus keskustepäevi, kuhu on alati oodatud osalema ka vanemad. Vanemad osalevad sellel päeval kõikides koolitundides, kus saavad võimaluse õpetaja juhendamisel lapsi jälgida, aidata ja juhendada. Selleks, et välja selgitada, kas õpetajad ja vanemad on ikka tegelikkuses ka huvitatud lapsevanema koolitunnis osalemisest, tuli neil vastavasisulisel küsimusele vastata ja oma vastust põhjendada.

Vastuste analüüsi põhjal selgus, et enamus (89%) Rocca al Mare Kooli klassiõpetajatest on veendunud, et lapsevanema osalemine koolitunnis on väga vajalik või kindlasti vajalik, kui õpetaja leiab põhjuse vanema koolitundi kutsumiseks. Õpetajad on seisukohal, et vanema osalemine tuleb kasuks lapse arengule ning et see on hea võimalus vanema jaoks tutvuda tegeliku koolieluga. Vanemad seda koostöövormi siiski nii kõrgelt ei hinda – vaid 50% lapsevanematest olid veendunud, et vanema osalemine koolitunnis on väga vajalik või vajalik teatud põhjustel ning 50% lapsevanematest ei pidanud vanema osalemist koolitunnis vajalikuks või ei osanud öelda, kas see on nende arvates vajalik. Vanemate poolt toodud põhjendused olid väga erinevad ja ei tekkinud ühtki domineerivat seisukohta.

- **KAS JA MIS PÕHJUSTEL ON TUNDNUD VANEMAD JA ÕPETAJAD PETTUMUST KODU-KOOLI VAHELISEL SUHTLEMISEL?**

Vastuste analüüsi käigus selgus, et samal ajal kui kõik uurimuses osalenud õpetajad kinnitasid, et on vanematega suhtlemisel tundnud pettumust, siis rohkem kui pooled (55%) uurimuses osalenud lapsevanematest tunnistasid, et ei ole kunagi tundnud pettumust oma

lapse õpetajaga suhtlemisel. Õpetajad selgitavad, et nii paljude erinevate inimestega suhtlemisel on loomulik, et tuleb ette ka pettumusi ning väidavad, et kogemused ja vastavasisulised koolitused aitavad sellest probleemist üle olla. Tähelepanelikuks teeb aga see, et mitu uurimuses osalenud õpetajat töid esile, et suhtlusprobleemid vanematega on üks õpetajatöö valukohti ja läbipõlemise ohu põhjustajaid. Olen seisukohal, et kooli juhtkond, õpetajate koolitus ja riiklik haridusprogramm peaks selle ennetustööga tõsiselt tegelema.

- MISSUGUSED RASKUSED JA TAKISTUSED VÕIVAD ÕPETAJATEL JA VANEMATEL ETTE TULLA KODU-KOOLI VAHELISE KOOSTÖÖ TEGEMISEL?

Seda, et kodu ja kooli vahelist suhtlemist võivad takistada nii õpetajate kui ka vanematepoolsed erinevad põhjused, on rõhutanud mitmed uurijad (Chandler & Chen, 2001; Talts, 2001; Kikas, 2006). Seda, missuguseid raskusi ja takistusi on ette tulnud kodu-kooli vahelise koostöö tegemisel Rocca al Mare Kooli õpetajatel ja vanematel, püüti välja selgitada ka käesolevas uurimuses.

Uurimuses osalenud õpetajad ja lapsevanemad vastasid sellele küsimusele väga aktiivselt tuues näiteid ja lisades isiklikke kommentaare. See oli ainuke küsimus, mille vastused kattusid mõlemal osapoolel. Õpetajate ankeedivastuste analüüsi põhjal selgus, et uurimuses osalenud õpetajate arvates on lapsevanematega suhtlemisel eettulevaid raskusi ja takistusi päris palju ning need raskendavad oluliselt õpetaja tööd. Õpetajad ei süüdistata kõiges ainult lapsevanemaid vaid tunnistavad, et tihti on nad ka ise süüdi selles, et koostöö lapsevanematega ja vastastikune suhtlemine ei toimi nii, et sellest oleks kasu kõigile osapooltele. Uurimuses osalenud õpetajate kommentaaride põhjal võib lapsevanemate poolsed põhjused jaotada tinglikult kolmeks:

1. vanemad on hõivatud, mistõttu ei leia mõlemale osapooltele sobivat aega suhtlemiseks;
2. vanematel on negatiivne eelhoiak kooli ja/või õpetaja suhtes, mis raskendab vastastikust koostööd ja suhtlemist;
3. vanem ei ole kasuta ära kooli ja õpetaja poolt pakutud võimalusi vastastikkuseks koostööks ja suhtlemiseks.

Vanemate kommentaaride põhjal jaotusid vastused esitatud küsimusele samuti kolmeks:

1. mõlemale osapooltele sobiva aja puudumine,
2. vanem ise ei julge erinevatel põhjustel õpetaja poole pöörduda,

3. õpetajast tingitud põhjused.

Antud uurimuskontingendi vastuste analüüs kinnitab, et tänapäeva kiire elutempo ning inimeste erinevad hoiakud ja tõekspidamised nõuavad õpetajalt eriti paindlikku lähenemist kodu ja kooli suhete arendamisele. Selle küsimuse puhul on vajalik tähelepanu juhtida ka sellele, et õpetajad ise tunnistasid antud küsimusele vastates, et kodu-kooli suhete arendamisel ja organiseerimisel peavad initsiatiivi näitama just õpetajad ja kool. Kuna sellisel seisukohal on ka erinevad uurijad (Hill & Taylor, 2004; Kikas, 2006), siis esitati vastavasisuline küsimus ka valitud kontingendile vanematele.

- **KELLE INITSIATIIVIL TOIMUB VÕI PEAKS TOIMUMA KODU JA KOOLI VAHELINE KOOSTÖÖ?**

Vanemate ankeedivastuste analüüs näitas, et ka suur enamus (95%) Rocca al Mare Kooli algklasside lapsevanemaid tunnistab, et kooli-kodu koostöö toimub ainult või peamiselt kooli ja õpetaja initsiatiivil. Kõigest 5% i vanematest leidis, et kodu ja kooli koostöö toimub võrdselt õpetaja ja vanemate initsiatiivil. Kui aga võrrelda vastuseid küsimusele, kelle initsiatiivil toimub ja kelle initsiatiivil peaks toimuma kodu ja kooli koostöö, siis ilmnevad päris suured erinevused vanemate endi hinnanguis. Selgus, et üle poolte vanematest (59%) on endiselt seisukohal, et initsiatiiv koostööks peaks tulema koolilt ja õpetajalt ning mitte ükski vanem ei arva, et initsiatiiv koostööks peaks tulema lapsevanematelt. Samas leidis siiski 22% i vanematest, et tegelikkuses peaksid mõlemad osapooled olema vajadusel koostöö algatajateks ning 15% i vanematest ei pea oluliseks, kelle initsiatiivil koostöö toimub. Vastuseid analüüsid selgub, et vanemad mõistavad ka ise, et peaksid näitama üles rohkem initsiatiivi, kuid ootavad siiski, et kodu-kooli vaheline koostöö oleks juhitud ning organiseeritud kooli ja õpetajate poolt. Selline suhtumine viitab lapsevanemate passiivsusele kodu-kooli koostöö arendamisel, mida kinnitas ka õpetajate ankeedivastuste analüüs.

Vastavalt uurimustöös püstitatud eesmärgile, välja selgitada, kuidas saaksid õpetajad ja lapsevanemad ise veelgi soodustada kodu ja kooli vahelist koostööd, esitati vastavasisuline küsimus mõlemale osapoolle ning positiivse tulemusena selgus, et nii vanemad kui ka õpetajad on ise seisukohal, et mõlemal osapoolel on selleks hästi palju erinevaid võimalusi.

- KUIDAS SAAKSID ÕPETAJAD JA LAPSEVANEMAD ISE SOODUSTADA KODU JA KOOLI VAHELIST KOOSTÖÖD JA VASTASTIKUST SUHTLEMIST?

Antud kontingent õpetajaid oli kindlal seisukohal, et kodu ja kooli vahelise koostöö sujumisele ning õpetaja ja vanema vahelise suhtluse tulemuslikkusele saab ja peab lapsevanem ise kaasa aitama. Vastavalt ankeeditulemuste analüüsile saab õpetajapoolsed soovitusel jagada neljaks:

1. vanemate suhtumine kooli ja õpetajasse peab olema lapsele positiivseks eeskujuks;
2. vanematel tuleb õpetajaga suhtlemisel ja ürituste organiseerimisel ise initsiatiivi üles näidata;
3. vanemad peavad võimaluse korral alati osalema õpetaja ja/või kooli poolt organiseeritud koosolekutel ja üritustel.
4. vanemad võiksid õpetaja poolt saadetud teadetele alati kättesaamise kinnituse saata ning sama kehtib ka õpetajate kohta (see näitab vastastikust lugupidamist ja viisakust).

Õpetajad ootavad lapsevanemalt rohkem nendepoolset initsiatiivi koostööks ning avatust oma mõtete avaldamisel ja empaatiavõimet vastastikusel suhtlemisel.

Uurimuses osalenud lapsevanemate kommentaaride analüüs kinnitab, et algklassides õppiva lapse vanem on veendunud, et ka õpetajal on veel palju võimalusi kodu ja kooli vahelise koostöö soodustamiseks. Vanemad tunnistavad, et ootavad koostööks õpetajapoolset initsiatiivi ning peavad kodu-kooli koostöö puhul oluliseks õpetaja ja vanema vahelist usalduslikkust. Väga olulisel kohal on lapsevanema jaoks info kiire liikumine kooli ja kodu vahel ning õpetaja „kättesaadavus“. Osa uurimuses osalenud lapsevanematest on kindlalt veendunud, et just õpetaja isik (tema isiksuseomadused) on suhtlemist soodustavaks “teguriks”.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et käesoleva uurimustöö eesmärk sai täidetud - uurimustulemuste analüüs aitas välja selgitada praeguse olukorra kodu ja kooli suhetes – ning eesmärgi saavutamiseks seatud ülesanded lahendati:

1. selgitati välja, missuguseid kodu ja kooli vahelisi koostöövorme kasutavad Rocca al Mare Kooli algklasside õpetajad ning kas need on sobivaimad ka lastevanemate arvates;
2. leiti peamised põhjused, mis takistavad Rocca al Mare Kooli algklasside õpetajate ja lapsevanemate arvates kõige enam kodu ja kooli vahelist koostööd;

3. selgitati välja võimalused, kuidas saaksid Rocca al Mare Kooli algklasside õpetajad ja lapsevanemad ise veel arendada ja täiustada kodu ja kooli vahelist koostööd.

Kuigi käesoleva uurimuse põhjal ei saa teha põhjalikke järeldusi kodu ja kooli vahelise koostöö kohta, annavad saadud tulemused võimaluse arendada ja täiustada kodu ja kooli vahelist koostööd Rocca al Mare Koolis. Olen veendunud, et Eesti suuruses riigis on ka ühe kooli piires tehtav pingutus muuta kodu-kooli suhteid paremaks väärt märkamist ja tunnustust. Samuti olen veendunud, et uurimustulemused on siiski osaliselt interpreteeritavad ka teiste koolide kodu-kooli vahelise koostöö edendamiseks. Käesolevaid uurimustulemusi on plaanis kasutada Rocca al Mare Seminaris õpetajatele ja lapsevanematele suunatud koolitustel. Selles, et kodu ja kooli vahelise koostöö arendamiseks on vajalikud vastavasisulised koolitused (mõlemale osapoolle), olen mina isiklikult veendunud nii töö autorina kui ka tegevõpetajana, samuti selgus see käesoleva uurimustöö (õpetajate ankeedianalüüsi) tulemusena ning selles on veendunud ka paljud teised uurijad (Chandler & Chen, 2001; Talts, 2001; Hill & Taylor, 2004; Lukk, 2007; Hutchinson, 2007).

Leian, et kodu ja kooli koostöö on teema, mis vajab jätkuvalt uurimist nii ühe kooli, riigi kui ka rahvusvahelisel tasandil, eesmärgiga võimaldada lastele parim võimalik arengu- ja kasvukeskkond. Mida ühtsem on lapse kasvatuses tegelev võrgustik, seda tugevam on selle mõju lapse arengule.

Kasutatud kirjandus

Adams, K.S. & Christenson, S.L. 2000. Trust and the Family - School Relationship Examinations of Parent - Teacher Differences in Elementary and Secondary Grades. *Journal of School Psychology*, 38(5), 477-497.

Alajõe, S. 1997. Laps Eesti seadustikus. - Eesti Haridusfoorum `97. Tartu

Allmann, S. 2004. Kodu ja lasteasutuse partnerlus – edu võti koostöös. Koostöö – lapse arengu võti. Ilo Print, 15-19.

Anderson, K.J. & Minke, K.M. 2007. Parent Involvement in Education: Toward an Understanding of Parents` Decision Making. *Journal of Educational Research*, 100, 311-323.

Annus, T., Kanep, H., Kraut, L., Kliimask, J., Noorkõiv, R., Paabut, A., Paulus, A. 2005. Üldhariduskoolide võrgu korraldamine. Lõpparuanne. Tallinn: HTM, Poliitikauuringute Keskus PRAXIS.

Balli, S. J. 1997. When Mom and Dad Help: Student Reflektions on Parent Involvement with Homework. U.S., Minnesota, 165.

Browne, K.W., Gordon, A.M. 2004. Beginnings and Beyond: Foundations in Early Childhood Education, Sixth Edition. Thompson Delmar Learning.

Carlisle, E., Stanley, L., Kemple, K.M. 2005. Opening Doors: Understanding School and Family Influences on Family Involvement. *Early Childhood Education Journal*, 33 (3), 155-162.

Chandler, K., Chen, X. 2001. Efforts by Public K-8 Schools to Involve Parents in Children`s Education: Do School and Parent Report Agree? <http://www.ed.gov/pubs/edpubs.html> [08.04.2009].

Christenson, S.L. 2004. The Family-School Partnership: An Opportunity to Promote the Learning Competence of All Students. *School Psychology Review*, 02796015, 2004, Vol. 33, Issue 1. Database: EBSCO Academic Search Premier 07. 05. 2009

Coleman, J.S. 1994. *Foundations of Social Theory*. Cambridge: The Belknap Press.

Coleman, P. 1998. *Parent, Student and Teacher Collaboration. The Power of Three*. Corwin Press, Great Britain, 216.

Coughlin, P. A., Walsh, K. B. 1996 . “Hea alguse” algklasside programm. CRI.

Creswell, J.W., Tashakkori, A., Jensen, K.D & Shapley, L. 2003. Teaching Mixed Methods Research: Practices, Dilemmas, and Challenges. In Tashakkori, A. and Teddlie, C. (eds.), *Handbook of mixed methods in social and behavioural research*. Thousand Oaks: SAGE, 619–638.

Driessen, G., Smit, F., Slegers, P. 2005. Parental Involvement and Educational Achievement. *British Educational Research Journal*, 31 (4), 509-532.

Eesti inimarengu aruanne. 2008. Tallinn: Eesti Koostöö Kogu.

Epstein, J.L. 1992. School and Family Partnership. In: Alkin M.C.jt (ed.), *Encyclopedia of Educational Research*. Macmillian Library Reference USA, 1139-1151.

Evertson, C.M., Weinstein, C.S. 2006. *Handbook of classroom management: Research, practice and contemporary issues*. Philadelphia: Lawrence Erlbaum Associates.

Eurydice – The Informal Network on Education in Europe. 1997. *The Role of Parents in the Education System of the European Union*. Luxemburg: Office for Official Publications of the European Communities. 121.

Fantuzzo, J., Tighe, E., Childs, S. 2000. Family Involvement Questionnaire: A Multivariate Assessment of Family Participation in Early Childhood Education. *Journal of Educational Psychology*, 92 (2), 367 – 376.

French, W.L., Bell, C.H. 1975. Organisaation kehittäminen. Espoo OY. Weilin & Göös AB, 22.

Fullan, M. 2006. Lapsevanemad ja kogukond. Kairit Henno (Toim.), Uudne arusaam haridusmuutustest. Tartu: As Atlex, 153-166.

Gerhardt, H. 1993. Parents-teacher Co-operation. Danish Psychological Publishers. Nr. 3. p.12

Ginter, J., 2008. Koolitusmaterjalid Tartu Ülikoolis, avaldamata käsikiri

Hill, N.E., Taylor, L.C. 2004. Parental School Involvement and Children`s Academic Achievement. *Current Directions in Psychological Science* 4, 161

Husso, M.-L., Korpinen, E., Korpinen, R. 1980. Kodin ja koulun yhteistyötutkimus I. – Kasvatustiedeen tutkimuslaitos, Nr. 161. s. 8-12

Hutchinson, S. 2007. Parenting for Potential. *Independent School*, 66 (3). Academic Search Premier database [22.02.2008].

Hännikäinen – de Groot, M. 1985. Vanheminen käsitykset yhteistyöstä. Jyväskylän yliopisto, 108 s.

Kikas, E. 1997. Lastevanemate koosolek....prrrr!. *Pere ja Kodu*, 12, 17-18.

Kikas, E. 2006. Erinevate süsteemide ja spetsialistide rollid õpilase arengu toetamisel. Õpilase individuaalsuse toetamine. Artiklite kogumik. Tartu Linnavalitsuse haridusosakond. TÜ Kirjastus, 7-14

- Kivisalu, K.** 2003. Kool: lapsevanematele lubatud. Pere ja Kodu, 02, 35-36.
- Kraav, I.** 1993. Konverentsi "Õpetaja roll uuenevas hariduses" teesid. Tartu, 43.
- Kraav, I.** 1997. Laps, lapsevanem ja seadus - EHF`97.
- Krupskaja, N. K.** 1959. Valimik pedagoogilisi töid. Tallinn.
- Kreitzberg, P.** 2009. Konverentsi „Kool ja kodu – kes mille eest vastutab“ materjalid. Tallinna Ülikool.
- Kurvits, A.** 1937. Kool ja kodu kasvatusteguritena. 1-16.
- Kuusinen, J.** 1992. Hyvät, huonot ja keskinkertaiset. Kasvatus 23; 1, 47 – 56.
- Laherand, M.-L.** 2008. Kvalitatiivne uurimisviis. OÜ Infotrükk.
- Laht, A.** 1972. Vanematest sõltub laste koolijõudlus. Tallinn, 26.
- Lapsevanemad ja kool.** 1959. Tallinn, 68.
- Lastevanemate rahulolu kooliga.** 2004. Tallinna üldhariduskoolide õpilaste vanemate küsitlus: [Võrguteavik] / koostajad Eda Heinla, Ene Pill, Rutt Tambet.
- Layder, D.** 1998. Sociological Practice. Linking Theory and Social Research. University of Leicester. SAGE: Publications Ltd.
- Lehestik, P.** 1976. Edukus saab alguse kodust ja perekonnast. - Nõukogude Kool. 11, 944-950
- Lightfoot, S.L.** 1978. World`s apart: Relationship Between Families and Schools. New York: Basic Books, 38.
- Lulla, V.** 1992. Õpetaja ja lapsevanema koostöö – Algõpetuse AB. Tallinn, 61-63.

Lukk, K. 2007. Kooli ja kodu koostöö. Eesti kool 21. sajandi algul: kool kui arengukeskkond ja õpilase toimetulek. Tallinn: TLÜ Kirjastus, 223-244.

Lukk, K., Sakk, M., Veisson, M. 2008. Parents` Beliefs about Home-School Partnership: Rethinking the Parental Involvement Paradigm. Reforms and Innovations in Estonian Education. Frankfurt am Main: Peter Lang Verlag, 27-42.

Musti-Rao, S., Cartledge, G. 2004. Making home an advantage in the prevention of reading failure: Strategies for collaborating with parents in urban schools – Preventing School Failure, 1045988X, 48 (4).

Niggol, C. H. 1920-1921. Kasvatuse radadel. 104-117

Pedastsaar, T., Vassiltsenko, L. 1998. Kooli ja perekonna koostöö integratsiooni soodustava faktorina. - Kodu ja kool muutumas ajas: TÜ Pedagoogikaosakonna väljaanne nr 7. Tartu.

Pinn, V. 1989. Veel kasvatuses ehk determineeritud ja tasakaalus maailma võimuses. - Nõukogude Kool. 2, 30-33.

Powell, D. R. 1994. Families and Early Childhood Programs. NAEYC, 113-122.

Põhikooli ja gümnaasiumi riiklik õppekava. I osa. 2002. Riigi Teataja nr. 20, 871

Põhikoolist väljalangevuse põhjuste analüüs. 2003. Haridus- ja Teadusministeeriumi üldhariduse uuringud: www.hm.ee [14. aprill, 2009].

Pöld, P. 1932. Üldine kasvatusõpetus. 46-52.

Rohtma, V. 2004. Klassijuhataja. Tallinn: AS Kirjastus ILO.

Saarniit, A., Salumaa, T., Talvik, M. 2006. Arenguestlus õpilasega. Tartu: Merlecons ja Ko OÜ.

Shepard, R G, Trimberger A K, McClintock J, Lecklider D. 1999. Empowering family-school partnerships: An integrated hierarchical model. Contemporary Education, Vol. 70 Issue 3, 5p.

Siimets, T. 2009. Tõeliselt mehine amet. Pere ja Kodu, 03, 68-72.

Säästev Eesti 21. 2005. Eesti säästav arengu riiklik strateegia. Tallinn: Keskkonnaministeerium, www.envir.ee [14. aprill, 2009].

Talts, L. 2001. Kooli ja kodu koostöömudelid. Haridus, 6, 29-33.

Tamm, K. 2009. Kodu ja kooli koostööst Rocca al Mare Kooli algklassides õpetajate pilgu läbi“. Tartu Ülikool: uurimuslik lõputöö, juhendaja J. Ginter.

Tamm, V. 2000. Hea koostöö tagab edu ja arengu. Haridus, 5, 47-48.

Torokoff, M. 2003. Koostöö õpetaja ja lapsevanema vahel. Koostöökultuur koolis. TÜ Pärnu kolledži publikatsioonid 3.

Vernik, E.-M. 1999. Hariduse kvaliteet. - Haridus. 3, 23-26.

Watson, G. 2003. Koolikäitumise käsiraamat. Nõuandeid ja abimaterjale käitumisprobleemidega toimetulemiseks. El Paradiso. Haridus- ja Teadusministeerium, 250.

Hea kolleeg!

Rocca al Mare Kooli üheks oluliseks eesmärgiks on olla kodule partneriks lapsele arengukeskkonna loomisel. Koostöö arendamiseks ja ühistöö täiustamiseks on aga tarvis selgusele jõuda, milline on praegune olukord kodu ja kooli suhetes meie koolis.

Käesoleva ankeetküsitluse eesmärkideks on välja selgitada:

1. algklassides enam levinud kodu ja kooli vahelised koostöövormid,
2. peamised põhjused, mis takistavad vastastikust suhtlemist ja koostööd,
3. kuidas saaksid Teie arvates vanemad kaasa aidata kodu ja kooli vahelisele koostööle.

Küsimustik on anonüümne, kogutud andmeid kasutatakse nii teaduslikul eesmärgil kui ka Rocca al Mare Seminaris õpetajatele ja lapsevanematele suunatud koolitustel.

Teie vastused on väga olulised, seepärast palun julget, avameelset ja põhjalikku arvamuse avaldamist. Palun täita küsimustik elektrooniliselt ning postitada seejärel välja prindituna õpetajate toas olevasse postkasti.

Kolleeg ja Tartu Ülikooli magistrant Katre Tamm

Ootan põhjalikke vastuseid järgnevatele küsimustele:

1. Palun nimetage kõik erinevad kodu ja kooli vahelise koostöö vormid, mida olete oma töös kasutanud.
2. Kirjeldage, missugust kodu ja kooli vahelist koostöö vormi eelistate vanematega suhtlemisel ning põhjendage enda eelistust.
3. Kas ja missugustel põhjustel peate vajalikuks lapsevanema osalemist koolitunnis?
4. Kas ja missugustel põhjustel olete tundnud pettumust lapsevanemaga suhtlemisel?
5. Miks peate või ei pea oluliseks, et klassi lapsevanemad üksteist tunneksid?
6. Mida olete ise selleks teinud, et klassi lapsevanemad üksteist tunneksid?
7. Missugused raskused ja takistused võivad õpetajal ette tulla lapsevanematega suhtlemisel ning kodu ja kooli vahelise koostöö organiseerimisel?
8. Kuidas saaks Teie arvates lapsevanem ise soodustada kodu ja kooli vahelist koostööd ja vastastikust suhtlemist?

Olen nähtud vaeva eest südamest tänulik!

Väga austatud lapsevanem!

Kodu ja kooli vahelise koostöö arendamiseks on tarvis selgusele jõuda, milline on praegune olukord kodu ja kooli suhetes ning mida saavad kool ja lapsevanemad teha kooli-kodu koostöö arendamiseks. Käesoleva ankeetküsitluse eesmärgiks on välja selgitada Teie arvamus kooli ja kodu vahelisest koostööst Rocca al Mare Koolis ning rahulolu sellega. Küsimustik aitab välja selgitada:

1. missuguseid kodu ja kooli vahelisi koostöövorme kasutatakse koolis ning kas need on sobivaimad ka lastevanemate arvates;
2. mis takistavad vanemate arvates kõige enam kodu ja kooli vahelist koostööd;
3. kuidas saaksid õpetajad vanemate arvates arendada ja täiustada kodu ja kooli vahelist koostööd.

Küsimustik on anonüümne, kogutud andmeid kasutatakse nii teaduslikul eesmärgil kui ka Rocca al Mare Seminaris õpetajatele ja lapsevanematele suunatud koolitustel. Teie vastused on väga olulised, seepärast palun Teilt julget ja avameelset arvamuse avaldamist. Palun Teil ära märkida Teie arvates sobivaim vastusevariant või -variandid. Mitme küsimuse puhul on Teil võimalus avaldada oma arvamust ka vabas vormis.

Teid ette tänades

Tartu Ülikooli magistrant Katre Tamm

1. Teie vanus:

☐ ...-25	☐ 31-35	☐ 41-45	☐ 51-...
☐ 26-30	☐ 36-40	☐ 46-50	

2. Sugu:

- Naine
- Mees

3. Teie haridus:

☐ Põhiharidus	☐ Rakenduslik kõrgharidus
☐ Keskkharidus	☐ Kõrgharidus
☐ Keskeriharidus	☐ Kraadiharidus

4. Kas olete rahul oma lapse klassijuhatajaga?

- Jah, olen väga rahul.
- Üldiselt olen rahul.
- Aeg-ajalt tunnen rahulolematust.
- Ei ole eriti rahul.
- Ei ole üldse rahul.

5. Millise hinnangu annate kooli ja kodu koostööle oma lapse koolis?

- Väga hea
- Hea
- Keskmine
- Halb
- Ei oska öelda

6. Kelle initsiatiivil toimub Rocca al Mare koolis kodu ja kooli vaheline koostöö?

- Ainult kooli ja õpetaja
- Peamiselt kooli ja õpetaja
- Ainult lapsevanemate
- Peamiselt lapsevanemate
- Võrdselt õpetaja ja vanemate

7. Kelle initsiatiivil peaks toimuma kodu ja kooli vaheline koostöö?

- Pean oluliseks, et initsiatiiv koostööks tuleks koolilt ja õpetajalt.
- Mõlemad osapooled peavad olema vajadusel koostöö algatajateks.
- Ei ole oluline, kelle initsiatiivil toimub koostöö.
- Initsiatiiv koostööks peab tulema lapsevanemalt.
- Ei pea kodu ja kooli koostööd üldse oluliseks.

8. Märkige ära kõik erinevad kodu ja kooli vahelise koostöö vormid, mida kool ja õpetaja on välja pakkunud (vajadusel lisage ise juurde loetelus puuduolev koostöövorm).

☐ Hoolekogu	☐ Lahtiste uste päev
☐ Lapsevanemate nõukogu	☐ Kasvatus- ja tugikomisjon
☐ Hoolekogu esindaja õppenõukogus	☐ Koolitused lapsevanematele
☐ E-kool	☐ Ühiskoolitused lapsevanematele ja õpetajatele
☐ Õpilaspäevik	☐ Infovoldikud
☐ Õpinguraamat	☐ Infostendid
☐ Telefonivestlus	☐ Kodulehekülg
☐ E-kiri	☐ Hinnetelehed
☐ Arenguvestlus	☐ Küsitlused
☐ Individuaalvestlus	☐ Lapsevanem abiõpetajana tunnis
☐ Klassi lapsevanemate koosolekud	☐ Lapsevanema kaasamine õpetajana (nt õuesõppes või ekskursioonil töökohta)
☐ Kooli lapsevanemate koosolekud	☐ Lapsevanemate kaasamine aruteludesse
☐ Klassiõhtud koos vanematega	☐ „Kohvik-klubi“ lapsevanematele ja õpetajatele
☐ Ühised väljasõidud, ekskursioonid	☐ _____
☐ Õpilastööde näitused	☐ _____
☐ Vanema koolitunnis osalemine	☐ _____
☐ Kodukülastus	☐ _____
☐ M-klassijuhataja	☐ _____
☐ Infopäev enne kooli vastuvõtmist	☐ _____
☐ Tunni ja/või näidistunni külastamine	☐ _____

9. Palun kirjeldage lühidalt, missugust kodu ja kooli vahelist koostöö vormi või vorme eelistate Teie.

10. Kas ja miks peate vajalikuks vanema osalemist koolitunnis? Valige üks vastusevariant ja põhjendage seda.

Pean väga oluliseks, sest

See on vajalik ainult siis, kui

Ei pea seda oluliseks, sest

Ei oska öelda.

11. Kas olete vahel tundnud pettumust lapse klassijuhatajaga suhtlemisel? (Miks? Millega seoses?) Valige üks variant ja palun põhjendage oma vastust.

Jah, olen seda tundnud.

Väga harvadel juhtudel.

Ei ole kunagi pettumust tundnud.

12. Kas peate oluliseks, et klassi lapsevanemad üksteist tunneksid?

Pean väga oluliseks.

Jah, pean oluliseks.

Pean vähetahtsaks.

Ei oska öelda.

Ei pea oluliseks.

13. Mida on õpetaja selleks teinud, et klassi lapsevanemad üksteist tunneksid?

**14. Missugused raskused ja takistused võivad lapsevanemal ette tulla õpetajaga suhtlemisel?
Kirjutage palun vabas vormis oma kogemuste põhjal.**

15. Kuidas saaks õpetaja Teie arvates soodustada kodu ja kooli vahelist koostööd ning vastastikust suhtlemist?

**Olen Teile nähtud vaeva eest südamest tänulik! Teie objektiivne arvamus on uurimistöö
seisukohalt äärmiselt oluline.**